

A photograph of a white ceramic cup filled with dark coffee, with a single yellow leaf floating on the surface. The cup sits on a dark green, textured coaster. To the left is a dark brown book with a yellow leaf on its cover. The entire scene is surrounded by a pile of autumn leaves in shades of yellow, orange, and brown. A dark circular overlay at the bottom contains the text.

Cezar Bolliac

Meditații

Meditații

Cezar Bolliac

Editura Bestseller

 bestseller

Carte electronică publicată cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici pentru Relația cu Românii

de Pretutindeni.

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
DEPARTAMENTUL POLITICI PENTRU RELAȚIA
CU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

Meditația I: Înșălăciunea nădejdi

Sfântă Nădejde, fiica cerului! Tu ce ești venită a
astămpăra turbatele furii ale nenorocirii! Tu ce ne
aperi de toate năpustirile deznădăjduirii, arătându-
ne în veci viitorul plin de fericiri!...

Tu, a cărui priveghere dacă un minut ar lipsi din
lume, negreșit cerul ar rămînea fără slăvitori,
pămîntul fără moștenitori, și toată ființa
cuvîntătoare ar umplea numaidecît încăperile
Tartarului. Tu te cobori din sînul cerului în inima
nenorocitului scîrbit de nemulțumire, îl mîngîi și-i
arăți ceririle lui, ca cum ar fi gata să le apuce
mîine... Dar, vai! mîine al tău nu are sfîrșit;
făgăduielile tale, presărate într-un spațiu
nemărginit, întocmai ca zburătoarele fantome ale
înșălătoarelor vise, fug numaidecît ce noi gîndim
că le-am prins...

Ei bine, atîtea veacuri n-au putut a nimicnici
puterea ta? A putut fermecul minciunilor tale cel
amăgitor a înșăla și marile inimi ale acelor vestiți
bărbați ce au spăimîntat pămîntul? O, cît trebuie să
tremure cineva mai mult de tine decît de moarte!
Moartea, dînd numai o lovitură, odihnește pe
nenorocit. Tu îl faci să cerce înzecită acea lovitură
la toată înșălarea, și cu toate acestea mîngîietoarea-
ți gheară îl păstrează ca să-i mai dea și altele; și
încîndu-i simțirile în abisul minciunilor tale,
slobozi a lui credălitare pînă la cele mai mari
fericiri, numai ca să fie mai veninată durerea, cînd,
ridicîndu-i dupe ochi vălul ce nu-l lasă a cunoaște
adevărul, l-o vedea departe de dînsul.

O, oameni, ființe în veci supuse astei desfrîinate
pu-teri! voi ce vă gîndiți mai fericiți decît cele ce
voi stăpîniți! voi vă îngîmfați socotindu-vă peste
puterile ce-și bat joc de voi! Stați!... Veniți-vă-ți în
simțiri! Vedeți că nu sînteți nimic mai-nalt decît o

jucărie a aceştii cum- plite zeităţi!... Ea vă arată comorile, făgăduindu-vă cu ele toate bunurile şi chiar nemurirea, şi voi, beţi de ră- tăcirea cării sînteţi sujet, alergaţi, jertfiţi prieteni, părinţi, fii, ca să cîştigaţi un product al globului ce a produs şi pe voi; vă arată slava, şi voi, ameţiţi, orbi, înfăşuraţi în vâlul ce nu vă lasă să vedeţi sfîrşitul celor asemenea vouă, dedaţi înapoi ceea ce aţi strîns pe pierderea aproa- pelui vostru ca s-o cîştigaţi, ş- apoi, tocmai cînd sînteţi aproape a vă gîndi fericiţi, iată, îngerul orînduit a nu lăsa să vă apropiaţi de aceea ce nu e dată vouă, vine, vă sugrumă, vă răpeşte de lîngă acelea dupe care ş-atunci cînd nu mai sînteţi oftaţi...

Voi intraţi în vecinica nesimţire, şi pomenirea voas- tră abia se ţine pe ruinele monumentelor ce vă rădică ur- maşii voştri, asupra cărora, lăsînd ca o moştenire lipi- cioasa orbire, să dedă în urmaşii voştri, îi fac să se mire de voi, şi râvnind la ale voastre nesocotinţe, să se silească şi ei, cu asemenea cruzimi şi vărsări de sîngiuri, a ardica ca voi, ş-aşa ale voastre unite cu ale lor şi cu ale urma- şilor lor, să slujească numai spre a arăta viitoarelor veacuri ticăloşia voastră şi împlinirea scoposului astei fatale zeităţi, care, năpustită asupra-vă, cu un bici de scorpii, v-a împilat să munciţi voi pînă la cea după urmă răsuflare.

Meditația II: Ceasul al treilea după miezul nopții

Lină tăcere, balsam vindicător al turburatelor su- flete!... Tu, al căria plăcut nectar, favorit inimilor simți- toare, deșteaptă ținerea de minte, ne bucură repetându-ne mulțumirile ce în trecut „am gustat, și arătându-ne vii- torul ca un veac aurit, ne făgăduiește într-însul dobândirea celor mai mari fericiri!...

Toată suflarea tace! toată făptura visează în pace plăcerile ce au a le gusta mâine!... Nimic nu turbură somnul cel după urmă al norocitului, pe care ziua îl așteaptă ca să depuie în mîna-i muncitoare uneltile hrănii!...

Abia cînd și cînd cîntarea cocoșului sau lătratul vreunui cîine vine să bată auzul nenorocitului părăsit de somn...

Dulce tăcere! Cine a știut a se folosi de tine și n-a găsit înzecită mulțămirea, ce fiii chinurilor cu atîtea osteneli o caută în baluri și oște de mare cuviință? Care, de nenorociri apăsate, alergînd la al tău liman, n-a aflat într-însul azilul cel mai adevărat?... Tu verși în ținerele inimi acea dulce melanholie, ce adoarme cumplitele furii ale nenorocirii; și făcînd să curgă în ele un mol tămăduitor, asemenea pacinicului pîrîiaș al grădinilor, odihnești simțirile obosite de cumplitele varietăți ale soartei, întocmai ca un milos stăpîn ce, descurîndu-și calul căzut de osteneală și de arsura zilii, îi desface toate chingile, îl bate pă spate c-o mîngîietoare mînă și-l sloboade în răcoarea înserării a paște troscotul cel răcoros al cîmpiilor...

O, cît este de plăcută întristarea ce tu aduci!... Omul, depărtat de tot zgomotul lumii, într-armat cu făgăduielile nădejdi, zboară pe aripile idolului său la scumpu-i obiect; își închipuiește pozițiile în

care s-ar fi aflînd, repetează vorbele ce i-a zis,
răspunsurile ce a luat, face o plăcută critică
slabului înţeles ce scoate din ele, numără
căutăturile ce a cîştigat de la ea, oftările ei, vorbele
ce se repeta în delirul cel dulce, le dă o coloră după
voia lui, îşi face o idee de ceea ce gîndeşte acum;
şi încîntat în fermecul plăcerii, îngînat de un somn
întrerumpt, aşteaptă un vis care vine şi-l aruncă în
braţele ei.

Meditația III: Neîncredințarea în prieteni

Dulce prieteșug! Înger trimis din ceruri spre a uni pe oameni prin compătimire! Tu ce ne deosibești din sălbaticile fiare! Tu ce ne înmulțești fericirile făcând să le gustăm de atâtea ori de câte ori le dobîndesc aceia cu care tu ne unești, și ne micșorezi durerile, făcând să le împărțim cu dînșii! Tu ești un alt soare duhovnicesc, ale cărui raze purtătoare de nădejde, încredințare și netemere de ființele împotrivoare, încălzește sufletele acelora în care intră. Cine te-a cunoscut pe tine și n-a mărturisit că ești venit numai a reprezenta pe atotputernicul? Cine, găsind în acela ce el a vrut un sentiment însuflat de tine, n-a mărturisit că ești o icoană ce ne înfățișezi aievea fericirile ce religiile dau credincioșilor? O, cât sînt de plăcute darurile tale!...

Tu la săvîrșirea unei mici jărtfe ce ceri de ia noi ne dai neprețuite comori...

Tu zici: „Iubiți-vă ca să fiți fericiți, și fără zăbavă plătești cu prisos făgăduielile tale celor ce te-au ascultat... O! Dar de ce făgăduielile tale cele sfinte, blînzi, nevinovate și neprimejdioase, să fie mai nesocotite decît ale îndrăcitului, aspru, vinovat și primejdios neprieteșug... El zice: „Vrăjmășiți-vă, ca să vă sfișie o vecinică crudă nenorocire”, și iată-l gata a plăti cu dobîndă făgăduielile sale. Dar tu ne unești cu cerul; lanțurile tale țin un sfîrșit raport între inimile generoase și între îngeri... Tu ne aliezi în sfîrșit cu însuși Dumnezeu...

Noi fără porunca ta nu facem nimic bun și nimic iarăși rău cu voia ta.

Ei bine, dar pentru ce eu să nu mă împărtășesc din comorile tale?... Ce fel! pentru mine nu este nici o inimă care să păstreze în sînu-i o scînteie din

tine? Eu singur fui osîndit a trăi fără prieteni? Ce fel! Inima-mi tare, fieroasă, fără cuvînt nu se încrede la nimeni din cîți mă încongiură... Sînt ei oare toți nevrednici de credință, ca acela ce odată mă amăgi?... Ei se arată triști, simțitori la durerile mele, ei nascocesc felurimi de petreceri, mi-arată mii de nevinovate plăceri, ca să mă smulgă din absorbirea vinovatelor gînduri, ei se întristează văzînd că mă topesc în arșița delirului sfîșiitor; jură că vor fi părtași la durerile mele, jură că cu primejdia lor îmi vor ajuta... Ei! dar ei jură numai pînă atunci pînă n-or cunoaște covîrșirea patimilor mele. Poate fi oare între ei vreunul cu atîta tinerețe pentru mine care să priimească de bună voie parte din durerile mele, să priimească în el un vierme fără somn și să-și dea inima pradă ăstui foc mistuitor? Ei mă iubesc numai pînă atunci pînă cînd mă socotesc că doresc fericirea lor; mă mai pot ei iubi oare cînd m-or cunoaște al lor rival?... Negreșit că nu. Ei bine, să zic că prieteșugul înrădăcinat în inima lor îi va sili să jărtfească și-acel dulce simțiment, ca să folosească pe un iubit părăsit de noroc, va putea gelozia mea a împărți cu dînșii un foc prin care simț, răsuflu și fără care n-aș putea trăi un minut? Voi putea eu împrăști un simțiment sfînt, ce mă însuflă, mi-arată bunul cel neprețuit și mă povățuiește la fericirea cea adevărată, în vreme cînd gelozia-mi aprinsă fierbe că nu are acea putere electrică a-l strînge după unde îl vede împrăștiat, ca să-l adune tot la sineși?... Ce folos îmi poate da oricare, de-mi va afla focul ce mă mistuiește întocmai ca ceața cea groasă vâlul pămîntului cel alb de zăpadă, și mă crește totdeodată cu dulcea ambrozie, ce zeitatea oarecînd își alege spre hrană?

Mai mult negreșit nu voi cîștiga decît de la rivali o ură, ce totdeauna este dată lor, de la indiferenți batjocora, de o molicioasă slăbiciune, și de la prieteni o milă fără putere a mă ajuta.

Nu, oricare din astea voi cîștiga, îmi va fi mai

nesuferită decît însuși moartea; nu, mai bine să mă
sfîrșesc după cum m-am început, în chinuri, în
spumegoasele valuri adăogate de vijălia
nenorocirilor, decît să mă dau sujet criticii
desfrînatei omeniri.

Meditația IV: Sinucidul

Stăpîn preaputernic, creator nemărginit, tu, împărat al totului întreg!... Pentru ce ai înrădăcinat în inima mea astă veninoasă nemulțămire? Pentru ce pe mine numai nădejdea nu mă poate înșăla? Ce tulburări grozave!... ce simtimente necunoscute mă sfișie de cum m-am pomenit în lume! Cumplit stăpîn!... Ce neiertat păcat a putut face pruncia mea de le-ai năpustit dodată cu junia a mă sfișia! Părinte preaslăvit! Aste grozave tulburări fură orînduite a mă priimi în lume? Ori a trebuit a se naște dodată cu mine? Dumnezeu adevărat! Dacă fără ele nu mă puteam naște, dacă p-ăst amărit pămînt eu nu-mi puteam găsi fericirea, de ce m-ai înființat? care așa mare trebuință fu a mă naște? ce te sili a-mi tulbura odihna ce gustam în sînul nesimțirii, pînă a nu te cunoaște, și a-mi da un trup, un suflet, ca să fie pradă pămînteștilor chinuri... Era trebuincios atomul meu la podoaba ăstui glob? Lipsa lutoasei mele îmbrăcăminte putea opri armonia universului?...

Ei fie! țărînosul meu trup fu trebuincios a-ți mobila nemărginitul palat; lipsa slabei mele înțelegeri putea să micșoreze înalta slavă ce ceri de la zidirea ta; cu un cuvînt, trebuia eu să fiu. Apoi neatîrnata-ți voință mă făcu fără a mai îngriji de soarta mea? Neînțeleasa-ți putere l, numită provedință, să lenevi a mai îngriji de fericirea mea? Întîmplarea mă aruncă în voia ursitei, fără nici un fel de condiție? îți lipsește dar ție cugetul ce jucăriile tale poruncești să-l aibă, încît vrei a înființa un norocit. Nimica, spre a-l lăsa în voia valurilor ticăloșiei? Este de crezut ca părinteasca-ți îngrijire să facă rău unde nu poate face bine? Dacă

nu vrei, sau nu puteai a mă mulțami, de ce, luîndu-mi moartea, mi-ai rădicat și aceea ce în viață nu mi-o poți da? Eu nu te-am rugat a-mi da ființă; pă mine nu m-ai întrebat la hotărîrea ce ai făcut pentru zămislirea mea; părerea mea, de ar fi fost întrebată, negreșit că n-ar fi priimit viață de o zi măcar; de mi-ar fi fost încărcată de toate coroanele lumii, negreșit că n-aș fi schimbat acea liniștită nesimțire, nici chiar cu scaunul tău, dacă și pă el ar fi trebuit să fiu viu!...

O, fatală ființă! Care sînt bunurile ce vrei să mă faci a crede că mi-ai dat? Tot ce mi-ai dat pentru slava ta mi-ai dat; simțiri mi-ai dat ca să mă mir de mărimea ta și să cunosc ticăloșia mea; hrană, ca să poci tîrî o viață trîndavă și monotonă, iar pentru scoposul tău. Ce mi-ai dat pentru fericirea mea? Soare? nu mă încălzește. Schimbarea timpurilor? nu mă mulțumesc. Împlinind toată voia ta, necunoscută nouă, ce o să-mi dai mai mult decît astea? Fiindu-ți împotrivor, ce-o să-mi iei mai mult decît ce mi-ai dat? vederi? auz? simțitate? Tot ce mi-ai lua, îmi dai; că recîștig o parte din odihna ce aveam mai înainte d-a fi, n-oi să mai poci simți căldura soarelui? n-oi să mai văz schimbarea timpurilor? n-oi să mai auz armonia zburătoarelor? De astea toate nici acum nu mă bucur: pentru mine, ori negură, sau senin, or vară, sau iarnă, ori zgomote, sau armonie, sînt totuna.

Apoi să crez iarăși că tu poți a mă mulțumi și nu „vrei!... Nu știu; poate că și tu spînzuri de acea soartă de care spînzură totul! poate că și tu cerci ca și noi nemulțumiri! poate că și tu ești supus vreunei puteri mai înalte decît tine, necunoscute mîrginitei noastre pătrunderi! Ce să zic! Sau că glasurile noastre, umilite și rezvoltate, nu pot ajunge pînă la înalta-ți lăcuință!...

Apoi iarăși, dacă ființa-ți umple totul, dacă nemărginita-ți întindere coprinde toate, dacă tu ești stăpîn al soartei, preaputernic, milostiv și bun, ce te oprește d-a asculta duioasele gemete ce natura întreagă scoate subț apăsarea nesuferitei nenorociri?... Ce te oprește a precurma dureroasele țipete ce să răzgomoală, răzbubuie în acest deșărt, din rărunchii suferitoarei omeniri?...

Vezi șiroaiele lacrărilor cum curg în templurile tale; vezi la picioarele miniștrilor altarelor tale îngenucheată omenirea, ca să-i roage a trimite la scaunul tău, prin cădelnița lor, tămîia și fierbintele lor rugăciuni; vezi pe acești cuvioși, propoveduiți ai tăi, aleși prin monumenturile ce ne-ai lăsat, umiliți la apăsata omenire, lăcrămînd înaintea tabernaclului tău, cerînd cu mîna pe semnale credinței lor a trimite și pe pămînt parte din fericirea, ce toată nesațiul tău o păstrează numai pentru tine...

O, Dumnezeu slăvit, părinte și stăpîn, ziditor preaputernic al totului întreg! Deschide poarta vecinicilor țării; ascultă glasul ce să rătăcește, neputînd a străbate pînă la tine, trimite mîna-ți prea darnică a mă scoate din labirentul chinurilor... Părinte preadrepte! Aridică-mă în azilul tău, trage-ți înapoi raza ce ai depus în mine; smulgemă din groaznică tortură a agoniei! Vino, cu o moarte prea grabnică odihnește-mi tulburatul suflet; sparge-i printr-însa întunerecul ce-l îneacă, vezi-l cum te caută deznădăjduit! Trage-l în scînteietoarele lumini ce îți strălucesc lăcașul! Întoarce-ți ochiul mărinimos asupra ființii mele! Umilește-te! Îmbrățișază o slabă neputincioasă creatură!

Vezi-o spăimîntată, îngrozită în gheara ursitei!
Vezi-mă în genunche, smuls, sfîșiat dedesubtul

bolților tale!...

Tremur!... Părinte!... Of!... puteri nu mai am!... ziua să ivește iară, nevoile se deșteaptă, și cerul încă nu s-a deschis. O, cruzime! tiran nenduplecat!... Urechea-ți nesimțitoare nu se apleacă decît numai la concertele cîntăreților și organelor; tu nu-ți tulburi a ta trîndăvie ca să ascuți țipete jalnice; nu, vaitări, lacrimi, gemete, pe tine nu te umilesc, crude!. Inima-ți tare nu se mișcă, nu să atinge de milă; tu nu repriimești întristarea ce odată ai depărtat de la tine.

„Răscoale-se zbieretele astor nimicite făpturi, rezvoalte-se țipetele viermilor mărginiți; stavila ce am pus puterilor e destul de departe de țăriile mele. În zgomote atmosfera lor, pînă pe rîndu-i fieșcare va întoarce împrumutata țărîină de unde a luat-o; în tarele mele bolți, nici mîna lor, nici glasul nu va putea răzbi în veci.” Ah! De ce nu poci să răzbesc la tine! Cum aş ști să-mi răzbun! Aș scăpa cel puțin lumea nenăscută încă; aş usca izvorul efemerilor tale lucrări, ca un potop m-ai vedea stingînd focul, ce, plin de venin, ațîți pentru învierea nevinovatei nesimțiri! Ah! dar asta... Este o zadarnică cugetare; asprul despot a știut a se asigura. Suflute nenorocite f păstrează și afară din mine dreapta ură ce ca o moștenire îți las cu jurămînt. Depărtează-te de dînsul cît vei putea, fugi de îngrijirea lui; vezi-l pregătindu-ți îndoite fiare decît acestea care ți le sparg eu acum! Vezi-l pizmaș pă nemurirea ta, cum te așteaptă a-ți da o rolă mai grea, mai ostenitoare decît asta care ți-o precurm eu; vezi o altă formă ce-ți este gătită; vezi-l cu o mînă slobodă la împărțeala chinurilor, cum grămădește în ea necazurile și te așteaptă a te împovăra cu dînsa... Dar, necăjit suflet! fugi de dînsul... Fugi cît vei putea... Și unde poți fugi? În

care azil poți scăpa de dînsul? În care ocean? În care gaură te poți apăra de sugrumătoarea-i gheară!

Of! sufletul meu nu-l voi putea scăpa!... Ah! stăpîn nestrămutat! Dă-i, de este în mîna ta, dă-i și lui moartea. Destul! Mulțumește-te cu chinurile ce sufer în mine. Destul! Oprește-te de a-i mai da un trup!... Dar către cine vorbesc! cine m-aude? O, rătăcire! Rugăciunile mele totdeauna absurde nu se vor asculta în veci? Cine alt îmi poate da și mie, și sufletului meu odihna, decît eu? Eu însumi numai îmi poci da fericirea ce cer de la el; sufletul meu, de va putea, urmeze-mi; dar, eu numai; acum cînd mîna-mi sinucidă, grăbind fulgerul morții, îi va întoarce înapoi darul ce, fără să-i cer, mi-a dat... Țeava vulcanică ce nenorociții cei mai-nainte de mine a născocitără nu este în mîna mea? Plumbul, stăpînul morții, n-așteaptă mișcarea degetului meu? Ce mai aștept?

Adio, prieteni, muritori nenorociți! Urmați-mi; umpleți-vă-ți țevele; înflăcăreze-se grindina de plumb; aprinză-se silitra; turbeze Etna, verse-se Vezuvul. Ardeți... Dărîmați... Pustiiți pămîntul... Vă jur... Vă jur pe odihna morții: urmați-mi... Urmați...

Meditația V: Nălucul

An, ce-n tot minutul mi-arăți lungimea ta! treci, grăbește ale tale timpuri!... Sfirșaste, du-te cu ale mele chinuri! Fugi, tîrăște cu tine a mea răstriște și al meu apăsător!...

Zi, ce peste un an mi-arăți nașterea mea! saltă, înalță-te din al anului șîr. Și p-ale tale aripi, cu a doua-mi ursită, arîdică-mă din iad. Soarelui vestește că a cerului lumină, de azi semănată, este dator a-mi da; spune-i că cu moartea în zadar m-amerință în al lui zăbavnic curs. Viața-mi se renaște, cerul nu voiește a-mi rămînea dator, el a mea durere oprește și al meu instinct vestind, nădejdea îmi sădește d-al său prea mare dar. Iar dacă natura întreagă, pizmașă p-al meu de zeu noroc, îmi va grăbi sfîrșitul pînă a nu-l gusta, atunci tu iarăși spune-i c-acel prea scump odor, pe piatră-mi consfințit, eu îl aș-tept în cer. Adaogă-i c-atuncea cînd n-oi mai fi trăind, el tot să-mi mai vestească al ei prea dulce nume; și p-ale sale raze purtînd al meu amor, să-i ducă, să-mi aducă în tot rondui cîte un sincer raport.

Și tu, cuget, ce ai puterea în tot omul muritor! tu, ce spre musturarea crimelor te-nfuriezi! du-te, aleargă pînă ai vreme; strigă, spune-i pînă trăiesc; vestește-i a mea moarte, neputința d-a trăi, spune-i că ea poate a mă scăpa; mai adaogă-i că știe, poate bine, dar nu vrea. Iar de vei vedea-o tristă l-ale tale imputări, tu atunci oprește-ți gura și mă lasă a muri.

Dar tu, mormînt, cînd, rece, al ei dar vei priimi, atunci tu în ea sădește un suvenir nestins: spune-i că și în moarte, sub tine adîncat, eu pentru ea și-acî, în veci sînt neschimbat.

Și tu, puternică stea, cînd eu grabnic oi pieri, formează-i dintr-ale mele zile, de timpuriu

pierdute, o mulțumită viață; împrăștie-i într-însa
acea fericire ce mie-mi hotărî. Dar însă în tot locul,
în tot lucrul ce-o gândi, adînc tu sapă al meu nume,
în toată urma ce-o păși.

Meditația VI: Înserarea

Bradul cel mîndru se înceată în munții Carpați. Norii se joacă cu al lui mlădios creștet și zefirul înundează verdeața de la tulpina lui cea nestrămutată. Pleopul cel argintuit filfîie ale lui late frunze. Zgomotul vîlcelii face să se auză falnicile sale vărsări în contrăspunzătoarele văi și spumegînd se prăvălește din rîpă în rîpă pînă la trufașul rîu. Undele Prahovii coboară toată varietatea cerului în adîncă prăpastie, și șerpuind, abia albesc sub o neagră stîncă ce le înghite nencetat. Soarele, rușinat și rănit totdeodată de frumusețea interesantei, bălaiei lune, neputînd sta față dulceții acelia ce totdeauna fuge de dînsul, s-ascunde dinainte-i, lăsîndu-i numai lumina ce-i este dator; și măreața fecioară, împotrivindu-se negrului întunec al nopții, cu un pas lin, pompos și plin de dulceață, se înalță din orientul său. Încă se văd sîngeraticii munți de aburi, înrubițați de murindul foc al soarelui, cînd Vinerea, repezită peste orizon în toată strălucirea ei, se înrivală cu dumnezeoaica cinstii. Neputincioasa noapte, răsipită, nedestoinică a se împotrivi biruitoarei ei, își ascunde învinsele-i umbre și sub cel mai mic copăcel.

O, înalte lucrări, secreturi grozave, ce, puse înaintea curiozității noastre, ne fermecă simțirile numaidecît ce îndrăznim să le judecăm...

Mare Dumnezeu! de ce nu poci, lăsîndu-mi pămînteasca haină, împreună cu conurile, pă astă rece stîncă, ca un fulger meteor să zbor prin ăst hrănit vîzduh în lăcașul fericirii, și slujind împrejurul scaunului tău, să privesc d-acolo luptile vînturilor, armonia sferilor și tot ceea ce visez aici?

Iată ceasul în care fiul morții sună al său plumbos sceptru și își întinde ocrotitoarea-i mantă

peste asudatul muncitor. Asta este ceasul în care al meu suflet deștept, căutînd p-al său stăpîn, se ațintă într-o lume care ochilor nu este iertat a vedea. Acum eu, pînă a nu-mi da încă somnul, plata ostinelilor de ziua, viu singur în astă înălțime, ca să-mi fac religioasa închinăciune către al meu ș-al totului Dumnezeu pe ast răcoros creștet al globului, viu singur a-mi face datoria către stăpînul meu...

Misterioasă putere, ce vii a-mi deschide drumul, prin care sufletul meu zărește p-al său Creator! Tu ce-mi spargi norul care mă desparte de dînsul! Dă pînă în ale lui auzuri sincerile-mi mulțumiri de bunurile ce-mi dete pînă acum, și fierbintele rugăciuni a mi le da și pă viitor...

Părinte, tu, ce luminînd întunerecul nesimțirii, spărgînd adîncă tăcere a haosului, formași ast pompos univers, numai pentru a cuvîntului fericire! Tu, ce, depuind în focoasa-mi simțire raza duhovniceștii lumini, îmi arătași în tot lucru al meu simbol! Priimește din a ta înaltă lăcuință recunoștința ce mica-ți ființă îți trimite de viața ce i-ai dat! Priimește slaba strigare a tarei credințe ce îți înalță din astă singurătate cu apusul unui soare din care îi dăruieși! Priimește respectul cu care șoptește numele tău!...

Iată ceasul în care, zburînd pe aripile credinței mele, ajung față în față a întîmpina nevăzuta, dar de față în ochii-mi putere ce mă face a trăi!...

Bun stăpîn, tu, ce pentru a mea fericire lucreși atîta! ține a mea întregime, ce din rărunchi, pentru a sa nelipsă, mulțumiri, adînci recunoștințe îți trimite. Lucrul, simbolul ființei mele! priimește din a ta înaltă lăcuință recunoștința ce mica-ți ființă rezemată pe astă piatră îți trimite din viața ce i-ai dat. Priimește slaba strigare a tarei credințe care îți trimite între apusul și răsăritul astor două îndreptătoare făclii ce-i dăruieși.

Meditația VII: Amorul

Cînd atotputernicul stăpîn, spărgînd tăcerea nimicu- lui, unelti universul și ființele lui, despărți și o parte din nenvinsa-i putere și o trimise zicîndu-i: „Du-te, coprinde toate zidirile viețuitoare și neînsuflețite, întemeiază în ele unirea și fă-le a te cunoaște stăpîn”. Ș-așa acest suflet al naturii, zburînd din înălțimea cerului, se întinse în tot coprinsul nemărginit; depuse în toată făptura cîte o scînteie din flacăra torții sale și o silă a se închina lui. D-atunci acest semeț, fatal Dumnezeu, despicînd vre- mea, înaintează în capul anilor, poruncind veacurilor să-i împodobească triumful. Tot universul, de cînd răsuflă natura, i s-a supus; nici un muritor nu s-a găsit atît de în- drăzneț ca să i se împotrivească; legile lui sînt destul de primejdioase, sfîrșiturile împlinirii poruncilor lui destul de amari, însă acest împărat al sufletelor, acest dumnezeu al simțirilor știu a-și acoperi veninul său sub masca celii mai dulce plăceri, și momind credulitatea ticăloasei omeniri pînă la vîrsta cea după urmă, își scoate masca, îi ridică vălul, și o face prada recelui mormînt.

O, putere, ce-n tot lucrul sădiși mărimea ta! Tu ce-n soare, în lună, în stea, în cuvînt, în necuvînt, tu ce-n văz-duh, pămînt și apă vărsași al tău venin, tu nu ai vreun sfîrșit? Toată zeitatea, și chiar dreptul creator, de multe ori și-n multe locuri fu necunoscut; dar tu în toată vremea, în om, în dobitoc, în tot locul, în tot veacul apururea să triumfezi? Zeu spurcat, ce-n a ta cursă lumea- ntreagă o tîrăști!... Cer nedrept, ce l-a lui cruzime atîta ne-ai supus, tu, ce atîtor rele, furii, simțitoare batere ne zidiși! Vezi în turmele-ți un duh ce se scutură, se saltă dintr-ale voastre nedreptăți, ce s-ardică, se folosește d-al său puțin cuvînt, ce

cunoaște, vede ș-aleargă la absoluta fericire; se
bucură, se mîndrește d-un azil ce își găsi; se înalță,
se duce, zboară și de voi își bate joc.

Meditația VIII: O seară de primăvară la Colintina

Suflați, o, dulci zefiri! suflați aicea iarăși,
Suflați p-ăst verde câmp, viat[1] acum de voi!
Suflați pe astă vale, ce variată-n flori
De roditori copaci, mă-mbălsămește-aci.
Suflați pe astă undă, ce lin se încrețește,
Suflați pe a ei pînză, ce-ncet se înfășoară,
Suflați p-o-nverzită coastă împarfumată,
Ce vecinic cununează acest limpede lac.
Suflați p-ăst verde șir de tei mirositori,
Suflați p-ăst neted câmp, înruginat l-apus,
Suflați pe ăst drum neted, suflați drept pe o cale
Ce merge colo-ntins l-acel palat frumos.
Aci p-ăst pavilion ce stă-ntre lac și tei,
Ca în lăcaș al vostru vedeți-mă-ți viind.

Eu viu, copaci, aici
Cu lira-mi l-aști zefiri,
Ca ajutat de dînșii

Să poci trimite-o odă
La cel ce vă sădi.[2]

Dar, zefiri! La voi viu,
La voi și iată-mi coarda
Cum toată-n deșteptare
Numai pă el visînd
Și-adaogă puteri.

Adiați, dulci zefiri!
Veniți în astă seară

A filfii dasupra
P-ast falnic monument.

Și cu al filomilei
Acel variat glas,
Cîntați o odă lină
L-acel mormînt preasfînt.

Cîntați a lui virtute,
Cîntați a lui dreptate,
Ce plină de mărime
În cer se însemnă.

Sculați cu al lui nume
Noroadele și lumea
Ce subt a lui umbrire
Fericile-au gustat.

Nu vă sfiți vrodată
Ale-ăstui bărbat fapte,
Ce nu se sting cu moartea,
Prea falnic să cîntați.

Iată-mă eu în rontu-mi
Îi dau acum tămîia
Ce-o văz mergînd d-a dreptul
Pe frunte-i a fuma.

Și el iată-l d-acolo
Cu brațele deschise
Ca să-mi primească vine
Ruga ce eu îi fac.

Prin el acum cu cerul
Vorbesc d-al lui ferice

Ce după el aicea
Cu-al nostru îl uni.

Auzi-l și d-acolo
Cum strașnic poruncește.
Trimite-aici dreptatea
Să se-ncuibeze-n noi.

Spuneți că al său scaun
Aci dasupra noastră
În centrul miezei-zilei
Vecinic și-a întărit.

Cîntați, ș-ecoa voastră
Zboare, meargă-a se uni
Cu armonia sfîntă
Ce umple-al lui auz.

Cîntați, la veacuri spuneți,
Spuneți că vecinici marturi,
Cît va trăi pămîntul,
În veci îl veți cînta.

C-odată aici un domn,
Vrăjmaș al nedreptății,
Via c-un veac de aur
În ăst norod tristat.

Și spuneți la tot omul
Ce soarta-l va-ndrepta
Aci în preajma voastră,
Să calce-acest pămînt,

Spuneți c-acel prea mare
Bărbat, rumân de sînge,

Ce-o lume-a fericit,
Acum aicea stă.

Subt astă rece piatră,
Aci p-al său pământ,
Al Rumâniei reazăm
Se-așază adormit.

Dar îns-a lui virtute
Cea-n stele desinată
Și pă pământ viindă
Slujaște de model.

A ei curată față
De aur, nepătată,
Brilează după dînsul
În veacuri a-l numi.

Ferice de acela,
Poet sau și istoric,
Ce c-un bărbat c-acesta
Putu a se-nsemna.

Și făr-a lua titluri
Ce neagră pată naște,
Ca îngeri drepti trecură
În veacuri a se-nscri.

Ferice și d-acela
Preanorocit norod,
Ce la cîrmaci c-acesta
Inima sa și-a dat.

Vază în el tiranii
Prea marea-le rușine

Și spre-a lua iertare
Aci cază-n genuchi.

Și dintre stele vază-l
Cum ochii-aici și-ațintă
Și conștiința blîndă
Cum stă la dreapta lui.

Cum în a lui viață
Pă vremea-acea de foc
Se străduia el singur
O lume-a mulțumi.

Și subt o lege blîndă
De dreaptă-oblăduire,
Tot înmuiat în dafini
În inimi guverună.

D-auzi în capitală,
Numele lui răsună;
Auzi, în țara toată,
Pe urmă-i tot jelind.

Și zidurile astea
Ce-n ele lumini nasc
Vor spune-n multe veacuri
Că el le-a-ntemeiat.

În uliți, în spitaluri,
În inimi de săraci
C-un sfînt tipar ast nume
Va fi în veci săpat.

Strigări l-a sa țărîină simțirea-mi scoate-acum.
Iat-o e ațintată, vie, toată-nfocată,

Se saltă să deștepte, acum în miezul nopții,
Și prejmile s-aducă pă piatră-a se-nchina.

Sonet l-a sa virtute răsună coard-acum,
D-o înfocare sfântă auze-o bubuind.
Spre-a-i învia țărîna, lira-mi toată în muncă
Strigă și iar răstrigă, chemînd numele lui.

În monumenturi zgomot s-aude detunînd...
Și-n apele dorminde, în șirul ast de tei...
O eco vie vine, sunînd numele lui...

Trăiască! auzi ea zice. Trăiască! în vînt iară,
Trăiască! în cer s-aude. Trăiască! iar în mal,
Trăiască! tot răsună, în veci numele lui...

Meditația IX: Despărțirea

Lin, trăitor miros din bolta senină să răvarsă în
pieptu-mi ce, ocnă de dureri, oftează dup-o urmă
sfîințită de aceea ce nu mai este aci! Galbena
lumină a lunii eclipsate varsă în mine trista-i
umbră ce m-apasă. Aci în sînu-mi veșted vine să-
mi aducă lumina-i ce n-o simț! Tăcerea afundă
acum vine să îndoiască al meu amor fraged ce în
veci eu am hrănit! Iat-aci păstorul, pe cîrja-i
răzemat, doarme în turma-i dulce dincolo din rîu;
un car colo în vale pă verde dejugat, ocolit de
focuri și de țărani culcați, stă strejuit numai d-un
cîine deșteptat ce latră, răspunde celui din ochi
deștept... Iată pavilionul ce ea își alesese. Iată malul
colo ce ea încunună. Aci ochiul ziii de dînsa
lăudat apuse în departe, dup-acel mal rîpos; d-aci
sfîințirea-i ieri, de ea bine zisă, plecă să vestească
Sirena ce văzu; ieri deșteapta undă, ce acum
departe a ajuns, trecu cu al ei nume pe grabnicul
său rîu. Iată colo piatra pe care ea așăzată, tristă,
toată în gînduri, prea dulce suspina. O, dulce
răcoare, ce urma-i parfumă! Sfînt, răcoros senin,
ce eu nu poci gusta! unde este aceea ce ieri te
înbia? Ce taci? Spune, Noapte, ce face ea acum?...

Ei bine! numele ei îl știu! Eu nu voi un nume ce
toate mi-l răspund, eu nu voi icoana-mi ce-n
umbră-mi e în veci; eu voi numai o știre de ceea ce
ea acum în pace gîndește, cînd eu departe sînt...

Ah! ea poate acum, în brațele de soț, strînge pe
acela ce nu a fost al ei, dar eu, neroditor, în lume
rătăcit, ca prundul acesta ars de piatră, nisip, tîrască
subt cer trupu-mi, ce, putred de dureri și în veci în
chin oftînd, ca moaște a ajuns!...

Scump obiect, ce în lume eu nu te poci avea!
Înger ce în mine cărarea ai aflat! Floarea omenirii
ș-a sexului tău! Steaua lirii mele și viu-mi

Dumnezeu! Eu nu mai poci în ascuns acum să te iubesc, nu mai poci în taină acum a te slăvi? Strig, o spui de față, că tu ești care în lume, tu ești ce în viață pe mine astăzi ții! Prieteșug, amor, religie, respect, virtutea întreagă în tine am cunoscut!!! Legile tale îmi plac! Fiarele-ți sînt scumpe! Pieptu-ți, bunătatea, și gura-ți e nectar! Ochii tăi ca pacea, verzi de tinerețe, aprind foc în pieptu-mi și setea d-a-i privi! Tu ești ce în lume cerul îmi arăți! Tu ce în tot locul eu văz neconținut. O, sfîntă ființă, ce raiul îmi vestești! Dulce zeităte ce sufletu-mi încînți! De ce nu poci cu tine în lume să fiu! Să văz a ta cătare, să sorb a ta suflare, să uit reaua-mi soartă, pe pieptul tău să mor?

Meditația X: Moartea

Înger grabnic al tarelui cabinet! Sol urîcios al ieszmosului lăcaș! Negru ministru al tribunalului răsplătitor! Repede fulger purtător de-ntunerec! Noptoasă, spăimîntătoare, nevăzută săgeată ce desființezi ființele! Unde duci tu viețile ce scoți din trupuri? Pe care pămînt transporti aceea ce nu știi purta? Cu ce mijloc poți tu duce cu tine cea lumină a cărei față tu n-o poți vedea?...

Blestem groaznec, răsplătitor păcatului lui Adam! Pentru tine muncile neosteninde; ție făgăduielile-ți, cu tine odihna întunerecului. Fugi, sfiește-te de cel ce te urăște; depărtează-te de cel ce nu te cheamă; tremură de puternica lumină ce vezi în mine. Nu, nu este nici o vreme, nici un ceas în care să fii chemată. Odihna-ți nu o voi, fericirea-ți nu-mi trebuie. Fantomă spăimîntătoare! Groaznec hrăpitor de fericirea ce cerul dăruie nesimțirii! Tîraște-te, pustiile fie al tău lăcaș. Încetează odată de a-ți învîrți înfricoșata coasă prin împopulatele vetre; vezi sfîșiată rămășița ce lași lîngă prada ta; auzi duioasele răcnete ce-ți urmează urlînd; auzi părinții, fiii, frații, prietenii nenorociților sugrumați de tine cum te blestemă; vezi că nu este nici o formă subțilă care să fii dorită; fie-n biruințe, fie-n nenorociri, în deznădejde, în răzbunare, în fericiri, în averi, în neaveri, tot o icoană porți!...

Ei bine! asta e moartea. Apoi să poate ca dreptul creator să hotărască la tot omul a ei necesară față, fără să contribuie la a lui fericire? Se poate vecinicul Tată, blîndul oblăduitor acela, să hotărască la toată ființa acest groaznec pahar, fără a vedea un tot așa mare bun într-însul? Nu, nu, Stăpîne, ce vecinica moarte ai omorît! Chibzuirilor tale celor sfînte nu este ființă care pă drept să le

poată împlina. Nu, Părinte! ăst nestrămutat hotar!
între valoroasa, vremelnicească viață și între
vecinica ta nemurire trebuia negreșit să fie. Nu, tu
nicidecum nu vei primi a pune astă urîcioasă
putere ca să înghiță pentru totdeauna, în vecinică
nesimțire, duhovniceasca acea lumină, ce singur,
de buna-ți voie, dăruiești ființelor. Nu, ea nu are
mai multă putere decît să facă o prefacere. Asta nu
e moarte, este un paznic ce ne transpoartă în
nemurire din curățitorul loc ce îl numim lume, în
care sîntem veniți numai să ne spălăm de
nesimțire, ca să putem trece în a ta vecinicie; asta
nu e viață, este un puțin mai luminos loc decît
nesimțirea, prin care, curățindu-se de întunec,
sufletele ce înviași să poată trece în vecinica
nemurire ce li se hotărî, făr-a cerca acea greutate
ce cearcă ochiul închisului subț pămînt la cea dintîi
vedere a soarelui. Dar, oameni! acolo ne e locul cel
hotărît de Dreptul, acolo, de față cu nevăzutul aici
Părinte, vom cunoaște adevărul care atît de
întunecat ni s-a povestește aici, subț felurimi de
neadevărate descrieri! Dar, Doamne! taie-mi frica
de ăst singur mijloc prin care poci dobîndi ce-mi
făgăduiși! Fă simțirile mele a prețui ast bun, ast
sfînt instrument ce așa lesne precurmă chinurile și
varsă adevărata fericire!...

Meditația XI: Schimbarea soartii

Soarele dulce acum răsare
În pieptu-mi veșted ce-abia suspină;
Luceafăr falnic acum pășăște
În drumul negru ce m-a crescut.

Aură lină acum se vede,
Negura pierе în car-eram;
Prin raza ziii via-mi simțire
Acum zărește drumul la cer.

Dureri! necazuri! din sînul vostru
Al meu ferice acum eu aflu,
Din voi eu traiul din cer lăsatul,
Din voi eu triștea-mi acum primesc!

Ah! Facă cerul ca aste chinuri
Ce pîn-acum am suferit,
Ca niște visuri ce nu să-ntoarce,
Ca rîul grabnic piară-n trecut.

Cu ele rele; cu ele patimi;
Cu ele noaptea din car-ieșii;
Viață dulce, viață lină,
Viață nouă acum să gust.

Chinuri, pedepse, acum departe
Le văz ca valuri ce se răscoală,
Se lupt, se saltă ca să înghită
Pe dezbarcatul cînd e la port.

Meditația XII: Declarația

Verde pînă însmâltează răcoroasele dealuri.
Trufaș, stejarul, ca un împărat al arburilor, filfie
amerințător. Luna, ca o insulă de flăcări, izbește
plină în albitele unde ce o împart înzgomotate.
Stelele toate, nestrămutate, păzesc armonia ce li să
hotărî...

Iată una pică! Fi-va doară a mea?...

Coboară-te, negru meteor! strivește-ți
nenorocitul!...

Dar ce! un nor se înalță de-a dreapta-mi. Negru
ca un munte de plumb, îneacă luna! Înfulgerat de
trăsnete, tună și răstună în bolțile d-aramă. Tună,
și c-acele din iad organe, lung răzbubuie în munți.
Eco le-nsoțește și, ca urlet de cutremur, răsură în
pieptu-mi obosit!...

Cădea-va el pă mine? Cază, că eu îl primesc!
Dar ce glas s-aude?... Un cobitor mister mormăie
în uriașa stîncă...

„Destul! îmi zice, lasă vinovatele gînduri.”
Trebuie să-l ascult? iNu! nu, împelițat mister! ăsta
e norul ce mă ține în astă vină! ăsta e, și trebuie să
se sparg-odată! Dincolo de el e luna-mi, și eu
trebuie să-l despici! Mă duc! Dar ce! trăsnet dodată
scapă din tartara negură, înnemerit izbește în
cremenea stîncii, cu trosnet o sfărîmă și iat-o în
bucăți...

Pă mine ochea ast trăsnet!...

Fie! cremenea vecină să sfărîmă, dar hotărîrea-
mi, mai tare decît ea, rămîne nestrămutată! Ca
Marț înfuriat alerg să-mi omor răstriștea! Astăzi,
dar astăzi negreșit, precum o soartă de Tantal,
astăzi, sau călcînd iadul ce mă-neacă gust cerul cel
adevărat, sau ca acel obraznic Gigant găsesc
vecinicul Tartar, – mă duc!...

Ei bine, iată am ajuns, iată ceasul, iată cerul, iată

iadul, vai! fiori din unghii pînă-n creștet mă petrec
numaidecît! Mai nesimțitor decît trăsniță stîncă,
rămîi încremenit!...

Ceasul e aproape a trece, și eu, slab, fără
putere... cer ajutor...

Acvila străbună

Paris, 25 martie 1856

Buciumul lui Zamolx sună,
Scoală Acvilă străbună,
Scoate capu, te trezește,
Du-te de te-ntinerește:
Du-te-n Pareng de te scaldă,
Că dă Mithra vremea caldă.

Fă-ți apoi o avîntare
Și te-oprește-n Turnu-Mare
Și-mi ațintă, fără frică,
Soarele ce se ardică!
Tinde lung a ta umbrire,
Cheamă-ți fiii la unire;

Dă din aripi și răcnește,
Îi adună, le grăiește
Că Traian plin de ardoare
Stă pe Omul în picioare,
Le trimete voie bună
Și porunca-i așa sună:

„Ce e astă împărțire
Și a numelui smintire!
Că vlăscenii, moldovenii,
Transilvenii, bănațenii
Nu-s în tablele d-aramă,
Nici că-i știe vechea Faimă.

Pot să facă din Dacia,
Pe dreptate, România;
Dar românii au un nume
Pe cât vor trăi în lume.
Deci să-ncete poroclirea,
Dezertarea, dezunirea.”

Dă-te-n Istru-apoi, cu fală,
Ia p-aripi apă lustrală
Și te-ntoarce de-i stropește
Și pe toți îi înfrățește:
În străvechea Românie,
Decât frați să nu mai fie!

Ah! las' să-mi curg-ast aer

Ah! las'să-mi curg-ast aer ce dă a ta suflare;
Ca apa cea sfințită el poate curăți
Din sufletu-mi și minte, cumplita apăsare,
Și relele dasupră-mi el poate împărți!

Ah! lasă-mă ca umbra să umblu după tine!
Și coarda-mi fiorată o lasă a cînta
Pe păsurile tale! — Tu fă-ți un joc din mine;
Dar las-a mele innuri la tine a-ndrepta!

Tu calcă-mă-n picioare-ți, strivește-mă ca ceara
Ce curge, își ia forma oricare îi.vei da;
Dar lasă-mă să sufer! Și visurile-mi seara
Spre tine și în tine le las-a s-aținta.

O! daca p-astă frunte, profana ta coroană
N-ar înnegri în ochii-mi aceste calități
Prin care zeitatea întreaga ei icoană
A transformat în tine ca mie s-o arăți,

Atunci, fără rușine, aș face să răsune
Pămîntul l-al tău nume și chiar acel tartar;
Și lira-mi la picioare-ți, la locul tău te-ar pune,
Și pieptu-mi ți-ar fi templu, și inima-mi altar!

Eu gem! și în deliru-mi, te chem, Eleonoră! —
Ca Tass de fiare-n temniți eu voi să mă încarc! —
Și-n veci tu pentru mine să fii o altă Loră,
Și-n veci eu pentru tine să fiu un alt Petrarca.

Ca el, fără speranță, să plîng pe a ta urmă,
Și-n tine eu fanatic să nu mai am alt zeu!
Voința-ți fie-mi lege; și viața-mi o precurmă
Cînd vei și cînd îți place, căci tu-mi ești
Dumnezeu.

Apostrofa

Paris, 1856

Voi, ce strecurați țînțarul
Și cămila înghițiți,
Ce-n ochi nu vă vedeți parul
Ș-un pai pe alții zăriți,
Lingăi de pe la domnie
Și ambițioși picmei!
Hrăniți tot din calomnie!
Tartuților! — farisei! —
Voi, ce-mi veninați exilul,
Voi, mai cruzi și mai barbari
Decît cei ce-mi iau căminul,
Țara, muma, frați, surori;
Voi, cu care-n curăție,
M-am sculat spre a lupta
Pentru astă Românie
Ce ciocoi o trăda!
Spuneți, — de aveți credință
Cît grăunte de muștar
În ce-ați jurat, — e ființă
Care-n ast exil amar,
Cu mai multă bărbăție
Ca mine a suferit?
Înfruntat-am cu mîndrie
Relele ce m-au izbit?
Mi-ați surprins vro nevoință?
Umilitu-m-am la răi?
Șovăit-am în credință?
Alergat'-am la călăi,
La călăii țării mele...
La ciocoi? — In ore grele
Cînd necazurile curg
Cu boale; cu sărăcie,

Cu soția suferind,
Cu ura, cu calomnia
În umbră-mi în veci grințind,
Spuneți! — care se alege? —
Părăsit-am ast stindard?
Mi-am călcat eu a mea lege
Ca apostol, sau ca bard?
Dar principuri voi nu cereți;
Voi cătați un partizan
La ambiția ce mergeți:
Calea trasă de Satan.

Butada

Nici ceara ta cea neagră, nici mușcătoru-ți dinte,
Nici lacrimi mincinoase, nici toate-aste cuvinte
Nu m-au înduplecat.
Ți-am spus că pentru tine eu mort sunt în vecie,
Și cerului dau glorie, ca robul din robie,
De tine c-am scăpat.

Ciocoii din revoluție

Brașov, 1848, 10 decembrie

Num-opinca, sărăcuța,
Numai ea nu ne-a-nșelat,
Numai dînsa, ea micuța,
Numai ea nu ne-a trădat;
Dar ciocoii gulerăți
Sunt la inimă spurcați.

Ei intrau să fure sume
Și la ruși să-și facă rost.
Ca să-i spui pe toți pe nume,
Voi nu-i știți cîți au mai fost?
Nu știți că au fost spurcați
Toți ciocoii gulerăți?

Că eu bine-am spus, săracu;
Eu v-am spus numaidecît
Că n-ai să te-mpaci cu dracu,
De i-ai face orișicît:
Toți ciocoii gulerăți
Sunt la inimă spurcați.

Ba c-om face, ba c-om drege,
Ba s-avem și pe boier;
C-o fi bun de-l vom alege
Pin guvern, pin minister.
Dar ciocoii gulerăți
Au fost, cum am zis, spurcați.

Că-ncepur-a face fracții
Ș-a lega pe opincari:
Într-o lună,-n trei reacții,
Ne-au scăpat ăi măcelari.
Că ciocoi gulerăți
Sunt la inimă spurcați.

Și noi, tot cu evanghelii
Din balconuri predicam;
Tot spuneam parascovenii
Și-i iertam, ne împăcăm;
Dar ciocoi gulerăți,
Ei rânjeau că-s rău spurcați.

Cînd venir-apoi muscalii, —
Agi, spătari și controlor!
Alții — mîrleo! fug cu banii.
Turcii pradă și omor.
Și ciocoi gulerăți
Rîd de noi că stăm legați.

Toat-opinca-n pușcărie;
Toți legați, săraci lipiți,
Zac în ploaie pe ghimie,
Pribegesc proscriși, goniți,
Iar ciocoi gulerăți
Rîd de noi că-i credem frați.

Num-opinca, sărăcuța,
Numai ea nu a furat;
Numai dînsa, ea micuța,
Numai ea nu a trădat.
Iar ciocoi gulerăți
Sunt spurcați și veninați.

Cocheta bătrîna la oglinda

Tu văzuși, văzuși, oglindă,
Frumusețea-mi răsărind,
Și cu-ncetul eclipsindă,
O vezi iarăși apuind.

În zadar colori silite,
Frumuseți de-mprumutat;
În zadar sunt îngrijite
Niște flori ce s-au uscat.

Plîngi, oglindă, plîngi cu mine!
Nu găsim ce mai cătăm!
Cînd mă văz acum în tine
Amîndouă ne-ntristăm.

Acea buclă aurie,
Ce cu grații resfiram,
O vezi tristă, argintie,
N-o-ngrijesc cum o-ngrijam!

Acea frunte îngerească,
Care-atîți o adora,
A-nceput să se-ncrețească;
Nu mai este ce era.

Acea pielețică ca crinul,
Acei ochi ce schinteia,
Cele buze ca rubinul,
Cea dintură ce sticlea,

Ca nălucul se trecură:
Sunt ca flori ce-au veștejit!
N-au lăsat nici o trăsură,
Moartea parcă le-a pălit.

Plîngi, oglindă, plîngi cu mine
Nu găsim ce mai cătăm!
Cînd mă văz acum în tine,
Amîndouă ne-ntristăm.

Prin povața ta, odată,
Iscusița mea făcea
Mii de inimi ca să bată,
Mii de capete-ntorcea.

S-a dus timpul fericirii,
Cînd în fața ta săltăm
Să-mi cerc armele zîmbirij:
O! ce lume subjugam!

Dimineața cînd, zglobie,
Încă-n patu-mi te priveam,
Ce ascunsă bucurie!
În ce fermec mă răpeam!

O! ce dar e tinerețea!
Și noi cum o nengrijim!.
Ce frumoasă-e frumusețea,
Dar, puțin ne folosim!

Să mai vie înc-o dată,
Cu cercarea care am;
Să mă văz iar adorată...
Ș-atunci... viața, Doamne, ia-mi

Inima-mi ş-acum a cere,
Ş-acum încă aş iubi...
Mă gîndesc... o! ce plăcere
În amor a birui!

Dar sunt armele zdrobite
De ast timp afurisit,
De ast timp ce ne trimite
Brazdele de îngrozit;

De ast timp care păleşte
Orice-n drumuri va călca,
Ş-urmele ce tipăreşte
Nu-i putinţ-a se spăla!

Toţi aceia care-odată
Îmi da lacrăme d-amor,
Abia mila lor mi-arată;
Îmi surîd drept un favor,

M-ocolesc; Îi văz departe;
Se anunţ de confidanţi;
A lor glume sunt deşarte:
Sunt amici, nu sunt amanţi!

În deşert sunt muşcătoare;
În deşert sarcasmul meu;
Căci acum nu dă fioare
Aeru-mi picant sau greu!

Plîngi, oglindă, plîngi cu mine!
Nu găsim ce mai cătăm!
Cînd mă văz acum în tine,
Amîndouă ne-ntristăm.

Cugetare I

Un păr alb! Iată semnul că iarna mă ajunge.
Așa și bruma cade pe verdele ce fuge,
Așa albește anul când este spre sfârșit.
Tot astfel, trecînd vara, pe crivăț se ivește
Al iernii fulg de brumă ce fluturînd s-oprește
P-un arbor fără frunze, — el iarna îi vestește
Și-ndată, după dînsul, troieni l-au învălit.

Devreme încă-n mine simț focul cum se stinge;
Viața-mi curge iute, spre moarte-n grab' mă-
mpinge.

Un an întreg mi-e ziua, un chin e-n mine-afund!
Și sîngele-mi în vine îngheață de durere,
Precum îngheață unda l-a vîntului putere,
Cînd zeul ce-ncălzește e-n alte emisfere
Și razele-i slăbite deloc n-o mai pătrund.

Cînd firea o să moară, întîi îngălbinește:
Copaciu-și lasă frunza, cătina veștejește
Și pasărea văroasă își cată alte climi.
Pe lutu-mi gălbineala o văz cum se lățește,
Puterea mea mă lasă, din zi în zi slăbește,
Simțirea îmi adoarme, iluzia s-oprește,
Și chiar speranța-mi fuge să-și cate alte lumi.

Așa și moartea toate cu-ncetul putrezește,
Așa sub coasa vremii ființa-ngălbinește,
Așa un corp se pierde cînd altul s-a format;
Și econoama mînă, prin care se dă viață,
Prin legea nemuririi, din zi în zi ne-nvață
Nimic că nu se pierde prin ast-a iernii gheață, —
Un lut ce stă d-a bate deloc a și-nviat.

Din magazia firei, l-a soarelui capriții,
Machina fără margini își ia, fără condiții,
Materia și-o toarnă pe forma care vrea.
Contractul este unul ș-etern ea e datoare
Să miște fără preget, să-nvie tot ce moare, –
Nimic să nu se piarză și totul în sudoare,
Materia să fiarbă cu viața ce-are-n ea.

Prin lanțul cel de forme prin care se unește
Metalul către plantă și planta se rudește
D-aci în animale treptat pînă la om,
Puterea cea vitală din toartă-n toartă-aleargă,
Măsoar-a lor organe pe timpul ce-or să meargă,
Se-mparte-n toate focul, și-n centru-apoi,
întreagă,
Se-ntoarce, preveghează spre orișice atom.

În locul unei forme ce timpul o slăbește,
Se toarnă altă formă, și-n ea se învîrtește
Viața hotărîită la toarta ce ținu.
Inteligența și ea în viață locuiește:
Împinsă de ea însăși atomu-și cîrmuiește,
Și-ntreaga armonie nimica n-o oprește,
Se ține ea de sine sub legea ce-și făcu.

Așa, dar singur omul, ființă gînditoare
Ce are voie-n sine, ce are mai mult soare,
Mai nobil decît toate, e mult nedreptățit; –
Căci toată creatura printr-un instinct trăiește,
Cu el se naște-n sine, cu el îmbătrînește;
Dar Omul, d-a sa voie, dorește, se muncește
Și meritul său este că e etern trudit.

Fatal izvor de lupte! Ce oare-mi folosește
Și chiar inteligența cînd sfera-mi mă oprește
Să-mi prinz a mea himeră ș-un bun ce am dorit?
Ce-mi trebuie și astă voință absolută

Cînd ea la alt nu-mi servă decît să-mi fac o luptă
Cu însumi eu în sine-mi? și rîvna mea căzută
Să o privesc cu fală, să strig: m-am biruit.

Un tigru pe alt tigru deloc nu pizmuiește,
Și leul alte fiare a stăpîni voiește;
Dar Om, mai crud tu încă, omori pe frații tăi! –
Puterea minții tale te-a dus către trufie;
Iubirea ta de sine a rupt orice frăție; –
Corupția fu gata fatalu-ți tron să ție
Și toate-ți ajutară să-ți rîzi tu chiar d-ai tăi!

Îmbrăcăminte-ți, hrana și toat-a ta mișcare,
Tot pasu-ți, tot caprițul, o simpl-a ta plimbare
Omoară mii ființe, și nici că te gîndești.
Un monstru în natură, numești precum îți place
Și fapte, ș-elemente; ș-apoi conspiri, în pace,
Pierzarea rasei tale, pierzarea-n dobitoace; –
Cult, lege, însăși pacea cu moartea însoțești.

O! daca se mai ține ființă-n omenire
Ce prețuiește firea ș-a Domnului mărire, –
A Omului icoană abia mai stă-n poet:
D-a sclavului durere el singur se atinge;
A sceptrului trufie prin el se mai învinge;
Pe Om la libertate el numai îl împinge;
El singur e-advocatul a orice drept călcat. –

Nu credeți că poeții trăiesc în lumea voastră;
Nu credeți c-aste vorbe ce-înseamnă gîndirea
noastră,.

Arăt cu demnitate ce simt în fundul lor:
Anima lor e harpă cu mii de coarde-ntinse,
Plăpînde, simțitoare, de orice clip-atinse,
Ș-a căror sfînte-acorduri, ca-n bronz în voi
învinse,
S-amestecă-n orchestra de lîngă Creator.

Ființă nențeleasă! Pentru dureri străine
Tu gemi și plîngi mai tare decît și pentru tine,
Cînd ei, spre răsplătire, te blestem, te gonesc. —
Tot astfel e gonită și paserea miloasă
Ce vine să jelească în noaptea-ntunecoasă
Cu cel ce e-n durere, și-n plîngerea-i duioasă,
In loc să-i dea scăpare, o bat și n-o primesc.

Și eu am plîns ca dînsa ruina-n omenire;
Și eu am fost ca dînsa, în loc de mulțămire,
„Urît în multe rînduri de cei ce am iubit.
În primăvara vîrstei văz părul că-mi albește,
Și fără-a trăi încă viața-mi se sfîrșește;
Înghet în miezul verii și steaua-mi s-eclipsește,
Și fără-a putea prinde nimic din ce-am dorit.

Întocmai ca și pomul ce fructu-abia își leagă
Și piatra-n mai îi bate și fruct, și frunza-ntreagă,
Și-i lasă numai trunchiul mănât și ofilit,
Mă văz în primăvară-mi izbit și eu de soartă, —
De soarta nempăcată ce-n scurta-mi viață
moartă
închise tot în față-mi a fericirii poartă,
Ș-etern a mea speranță din buză-mi a răpit!...

Cugetare II

„— e raiul pămîntesc
În inimele care neîncetat iubesc.”
L'ABBE DB LAMENNAIS

De ne-ar fi fost deschisă a soartei noastre carte
Mi-aş fi văzut într-însa prescrisă a mea parte;
Dorinţele-mi atuncea aş fi ştiut supune,
Ş-a amăgirii mele grozav-amărăciune
Deloc n-aş fi cercat.

Amor şi amicie, ferice-nchipuit, —
Străin în lumea noastră, — eu n-aş fi mai gonit,
Nici n-aş fi aşteptat!

De ce te sfarmi atîta, fiinţă trecătoare?
De ce goneşti nălucuri, himere pieritoare?
Dorinţe neatinse, speranţe nemplinite,
Din crepuscul în noapte, visări necontenite?
Această-ţi este viaţa de care te mîndreşti!...
Am blestemat cu lacrimi, şi în a mea mîhnire
Un glas străin mă-ntreabă: „De ce mă tot
huleşti?
Nu simţi tu fericirea? În tine n-ai iubire?...
Iubeşte! asta-i viaţa ce-o ziceţi voi cerească;
Amorul şi speranţa e viaţa îngerească;
Iubiţi şi sunteţi angeli — e raiul pămîntesc
În inimele care neîncetat iubesc!”
D-atunci eu simţ căldura în sînu-mi palpitînd,
Speranţa văz d-atuncea neîncetat rîzînd.

Cugetare III

Etern aceleași patimi pe ast pământ hulit!
Etern aceeași luptă, etern aceleași trude!
Și omul vine vesel la jugul unde-aude
Gemînd împovoratul, sub sarcină-i zdrobit.

Ca și milionarul așa ș-un cerșător
Se plîng de-a lor viață, d-a lor nemulțumire;
Ca și un sclav ce geme în fiare, asupra,
Așa și concheranii se plîng de soarta lor.

Și unde este bunul d-aici de pe pământ?
Unde-l cătați, prieteni? în lupte sîngeroase?
Saraiuri desfătate? în biruinți pompoase?
În inventări mărețe, p-al fantaziii vînt?

Cătați de moștenire otelul d'invalizi?
Panteon, piramidă, d-un Sardanapal soartă?
Oricare v-a fi ținta, a fericirii poartă
E dincolo de viață, – ș-acolo vă gîndiți.

Egalitate, pace și oricîte dorim;
Frăție, libertate și toate-aste cuvinte
Fără-nțeleș, deșarte, cu care omu-și minte
Dorințele și patimi, – acolo le găsim!

Socrat ce află raiul, Columb și Galileu,
Cesar și Bunăparte avur-amară viață,
Ca cel care cerșăște și viforul îngheață,
Ca sclavul care geme, uitat de Dumnezeu!

Egalitate-aicea e numai în dureri;
Pe cea adevărată mormîntul o vestește,
Unind pe animale cu om ș-orce trăiește,
Și confundînd săracul cu putredul d-averi.

Ce s-a făcut virtutea lui Lafayette de ieri?
A lui Rothschild avere? a lui Rousseau gîndire?

—

Cătați-le țărîna! — aflați vro osebire? —
Oari pe Traiani cunoașteți din Neroni sau
Tiberi?

Dar au lăsat un nume! — și ce le pasă lor!
Mai simt ei oari acuma a noastre comparații?
Mai simt ei vro plăcere l-atîtea venerații?
De onorăm ast nume, sau e îngrozitor?

Cîntec oltenesc

Leleo muică, rîndurica
Nu mai poate, mitutica,
Că-i frumoasă dimineață,
Roua-i nasturi pe verdeață
Și Zorilă-n răsărit
Joacă-n cîmpul aurit.
Plec, mă duc la d-ăi ciocoi
Ce-și bat joc și-și rîd de noi.

Leleo muică, leleo Doamne!
Prunculeții-mi mor de foame.
Mor în Țara Românească
Cea avută, cea cerească!
Codrul mîndru c-a-nverzit,
Frunza mi l-a-mpodobit;
Mă duc să pîndesc ciocoi,
Că prea mult își rîd de noi.

Ce folos d-așa cîmpie,
De a țării avuție,
C-aduc aurul cu sacii,
Daca parte n-au săracii!
Că din holda ce muncesc
Nici un bob nu folosesc;
Muncesc tot pentru ciocoi.
Copilașii îmi stau goi.

N-au cămașe, n-au mîncare,
Că și biata mă-sa n-are.
N-are-a toarce, n-are-a țese,
Și din trențe nu mai iese.
Că plătesc, plătesc, plătesc
Și nu mai mă răfuiesc.

Tot e-n plată la ciocoi,
Lumea nu e pentru noi.

Într-o zi ne-a cere doare
Plată p-aer și pe soare.
Că cer vamă și chirie
Și p-a fiarei vizunie.
Plătesc locul de bordei
Și n-am nici mălai de mei.
O, ciocoi, ciocoi, ciocoi,

Ce-am fi oar' de vină noi!
Anul tot în lucrul vostru,
N-avem timpuleț al nostru.
P-o oiță cereți plată,
Fiindcă paște, fiindcă fată.
Găini cereți să vă dăm;
De n-avem, să cumpărăm.
Mai iertați-ne, ciocoi,
C-abia pielea e pe noi.

Pînă cînd să dăm în vară,
Doi copii îmi degerară;
Că-i coliba dărîmată,
Cerga d-arendaș luată.
De gîteaje am sfîrșit,
Și ciocoiul le-a scumpit.
O, ciocoi, ciocoi, ciocoi,
Ce ne frigeți, vai de noi!

Că plătesc și pentru vatră,
Pentr-un căpătîi de piatră,
Pentru tot ce e sub soare;
C-a zis Crist, că daca moare
Al d-a fost mai necăjit,
El e-n cer mai fericit.

Mai dați cer pe la ciocoi
Și pământ la d-alde noi.

Cristulețe, mai ia-ți cerul,
Că ne rebegește gerul.
Ia-ți și cerul și cuvîntul
Și mai lasă-ne pământul.
Dă-mi cît poci măcar a sta,
Capul a mi-l rezima.
Mai du-n cer și d-ăi ciocoi
Și mai iartă-ne pe noi.

Leleo muică, dac-aș prinde
Hoțomani d-ăi de ne vinde,
Hoțomani de la biserici,
D-ăi ce ne tot fac la predici,
Să le spui ce-a zis Cristos
Pe cînd mi-ți umbla pe jos
Și da lumea la ciocoi
Ș-oprea cerul pentru noi!

Leleo muică, cucul cîntă!
Vară verde, vară sfîntă,
Codrului că plete-i crește,
Pe voinic că mi-ți umbrește.
Umbra-i deasă-n cărpeniș,
Să m-așez la un cotiș,
Să pîndesc la d-ăi ciocoi,
Că prea sunt spurcați cu noi!

Leleo muică, măiculiță,
Ia dă-mi toanta pușculiță,
Că de an n-am mai cătat-o
Și rugin-a fi mîncat-o.
Că de an n-am dat cu ea,
Ș-asta-i toat-averea mea.

Că mă duc la d-ăi ciocoi
Ce-și bat joc și-și rîd de noi.

Pușcă lungă ghintuită,
Din războaie dobîndită,
Moștenire de la tica,
Tica ce nu știa frica.
Că intra în cîrjalii
Și da groază-n pazvantlîi.
Tata n-avea plug și boi,
Se hrănea de la ciocoi.

Poterile și catane
Îi zicea tot căpitane.
Cînd răcnea, scotea văpaie;
Nu-i sta nimeni în bătaie;
El mi-a zis cînd a murit:
„Te-am crescut și te-am iubit
Pun'te-n pîndă la ciocoi,
Că ei nu sunt frați cu noi.”

Leleo muică, cucul cîntă,
Voinic codrul s-avîntă;
Frunza-i verde și curată,
Parcă-mi văz nevasta fată.
Dar mă duc voinic și viu
Și nu știu d-o să mai viu,
C-oțomanii de ciocoi
Or fi poteri dupe noi.

Că ei fur în ziua mare
În Divan, în Adunare,
Fără frică de robie,
De bătaie, pușcărie;
Căci ei sunt privileghiați
Și de prăvili apărați;

Brasle rele de ciocoi
Ce sug sîngele din noi.

Cînd pleca în haiducie,
Copilaşii şi soţie,
Cu bătrîna lor bunică,
Îl ţinea plîngînd de frică.
El pe toţi îi săruta,
Flinta-n umăr ş-arunca,
Şi, luînd-o spre Vulcan,
Zicea-n frunză pe Jian.

Către tinerii rumâni

CĂTRE TINERII RUMÂNI

Tineri rumâni,

Pînă să nu intrați în citire, mă socotesc dator a întîmpina cugetarea voastră cu oareșicare îndreptări despre greșalele ce veți întîlni în slabele-mi începuturi.

Daca neîngrijitele-mi încercări, atît de în grab scriser nu vor putea ascunde neîndreptatele-mi greșale, de care negreșit trebuie să fie pline, nu fiți atît de aspri a le judeca fără a vă închipui greutățile ce trebuie să cerce un începător și piedicile ce trebuie să întîmpine la orice rînd.

Poate însă să-mi adauge cineva: că cine m-a silit a mă da însumi înaintea unei critici atît de prevăzute? Eu îi laud și îi cinstesc al lui cuvînt de sfială, dar se vede că este firească acea nerăbdare de a-și vedea cineva ostenelele tipărite, o patimă ca și toate celelalte, ce nu se poate domoli decît cu dobîndirea lucrului. Patima este pe urmă și sofistă: îi pune înainte felurimi de amiratori; din toate părțile judecăți blînde și felurimi de mulțumiri închipuite. În sfîrșit, am îndrăznit, și iată o carte mai mult rumânească.

Am intitulat Meditații scrierile mele, pentru că mi-a plăcut să gîndească oamenii că eu am fost absorbit în cugetările mele cînd am scris. Le-am făcut așa de scurte, căci nu-mi prea venea bine s-o țiu întins cînd luam condeiul în mînă, și m-am socotit că și cititorul o să-mi mulțumească că isprăvește mai curînd capul ce a început odată. Pe lîngă acestea, la sfîrșitul fieștecărui capitol, pînă începe altul, se obicinuiește a se lăsa ceva hîrtie albă; cu aceasta, cartea mea pe de o parte va semăna voluminoasă și pe de alta în multe rînduri mi-a venit în gînd că hîrtia albă de multe ori

prețuiește mai mult decât cea scrisă.

Îmi pare rău că cam dau în satiră, și niciodată n-am vrut să aleg această urîcioasă ramură de scris. Provedidința, îngrijind de a nu înceta niciodată mirarea omenirii asupra fiilor romanilor, ne puse într-o climă mai potrivită cu aceea ce a produs duhurile cele mari ale strămoșilor noștri; și [cu] cît mă bucur a vedea în toate zilele crescînd simțimentul de patriotism, întrecerea la învățătură, produse literale și întinderea luminilor, cu atîta mă întristez cînd pe mulți din cei de o vîrstă cu mine îi văz a-și întrebuința duhul și mijloacele întru a iuți veninul satirei, într-o vreme cînd patria noastră are trebuință de alte scrieri. Boalele morale sînt foarte grele și doctoriile trebuie să fie mai dulci, dacă cele eroice sînt primejdioase.

Dar am ieșit din pricina mea, căci eu nu-mi propui în scrierile mele să tămăduiesc boale morale, nici să îndreptez lumea cu umărul. Mi-a plăcut să-mi fac niște visuri dulci și să mă rătăcesc într-o lume ideală. Am scris fără țintă și fără șir, și n-am făcut decât să presăr niște idei vage și să le încălzesc cu un simțiment căruia singur nu știu ce nume să-i dau. Îndreptarea mea a fost către voi, tineri rumâni! Vîrsta mea, nici încercarea nu mă iartă a mă posomori și a vă da povești. Tot ce am a vă zice sînt acele ce mi le-am zis și mie, și nu fac decât să-mi destinz ideile ce neîncetat mi s-au înfățișat în cugetările mele.

Epoha noastră este mult mai fericită decât a părinților noștri. Pe temeiurile așezămînturilor celor nouă se înalță cu înțelepciune zidirea cea mare a fericirii noastre și a urmașilor noștri! Avem un prinț patriot,[1] carele, pătruns de adevărul și foloasele acestor mîntuitoare întocmiri, se silește ca să ne aducă un viitor vrednic de cugetările făcătorilor noștri de bine și de cunoștințele veacu lui nostru. Subt a lui îngrijire școalele pășăsc cu atîta înțelepciune și sporire. Cei mai mari ai patriei noastre, insuflați de simțimentul ce a caracterizat

totdauna pe bărbații cari au lucrat pentru fericirea noroadelor, se străduiesc a pune în lucrare și a vecinici dispozițiile constituției ce am dobândit; jărtfesc la felurimi de întocmiri ce se așază pentru binele și mulțumirea obștească.

Două societăți s-au întocmit: una Agricolă și alta Filarmonică, ale căroră isprăvi au început a se vedea peste nădejdea publicului. Cea dinții, fundată de însuși fratele preaînălțatului nostru domn, alcătuită de cei mai înrîvnați și cu cunoștințe soți, va rodnici brazda muncitorului și va răsplăti sudorilor lui. În cea de a doilea, întemeiată pe bazurile cele mai patriotice, prin soții săi cei mai hotărîți a sluji pentru cinstea neamului, s-au aruncat niște semințe fericite, care așa de curînd și-au dat rodul pentru: hrana duhului. Teatrul național mai s-a statornicit, publicul simțitor a început a cunoaște folosul ce poate dobîndi din această școală de moral. Literatura rumânească a început a-și lua zborul său. Nu sînt doi ani de zile și repertoriul teatrului s-a îmbogățit cu atîtea traducții și bucăți originale, spre a căroră tipărire s-au și pus fonduri îndestule și s-au luat măsuri spre publicarea și altora. Mădularele aceștii societăți, aprinse de cea mai nobilă căldură, fac cele mai simțitoare jărtfe: dăniile însemnătoare s-au văzut în atîta scurtă vreme. Numele Manu[2] va fi scump pentru totdauna tinerimei ce se va folosi în școala filarmonică și tutulor rumânilor ce vor dobîndi a lor petrecere și învățătură în teatrul ce se gătește a se zidi.

Fondatorii aceștii societăți sînt cunoscuți; pe cel mai de aproape îngrijitor și ostenitor nu este de trebuință să vi-l spui. Numele lui este înscris în zidurile din Sf. Sava,[3] în fieștece vorbă a limbei rumânești, care în mîinile lui s-a făcut atît de mlădioasă, în „Curierul rumânesc care a fost ca un mergător înainte al Regulamentului organic; în tipografia sa, pe care a întemeiat-o cu ale sale însuși osteneli și din care totdauna o parte a

consfințit-o.

Pentru faceri de bine; în teatrul acesta național, în care a deschis un dsosebit drum, literaturii rumânești; în inimile tinerimei și în gurile tuturilor cari citesc scrierile lui. Nimeni din rumâni n-a cîntat patriotismul mai cu mare căldură și entuziasm, nimeni n-a suspinat dragostea cu mai multă tinerețe; nimeni nu s-a închinat cerului mai cu multă credință, și nimeni nu a blestemat și înfruntat iadul cu o mai mare mînie. El a fost amiratorul și idolatru al virtutei și biciul cel mai grozav al vîtiului, patriot și cosmopolit totdeodată, cetățeanul cel mai înrîvnat și supusul cel mai credincios. O, bărbat fericite! Căci nu poci uni pana ta cu rîvna și recunoștința mea, ca să poci a te lăuda pe cit ești vrednic! Dar, tineri, voi îl cunoașteți; viața lui vă poate fi de pildă la cei care întru neavere vă osteniți a vă folosi din facerile de bine ale învățăturei. Pana lui povățuiește de model pe tot care voiește a seri această limbă, ce a ajuns atît de frumoasă în mîinile lui. Acest duh, trimis într-adins spre a deschide drumul literaturii noastre, și credincios împlinitor al datoriei sale, pășăște cu statornicie și fără abatere către preursirea sa. Mîndru de a răspunde prejudecăților ce nu-l ating, departe de orice trufie, afară de aceea de a face binele fără răsplată, și-a format fericirea în faptele sale și în conștiința sa. Care nu l-ați văzut mergeți și veți cunoaște pacea și liniștea sufletului său pe în veci a lui zîmbitoare față.

Și voi, care n-aveți încă îndrăzneală a publica scrierile voastre, care doriți a afla un prieten povățuitor al penii voastre, mergeți la dînsul și-l veți afla gata a jărtfi ceasuri întregi, și plin de bucurie a vă cenzura cu blîndețe, a vă povățui pe drumul simțului celui bun, a vă curăți stilul, a vă împărtăși ideile sale cele sănătoase, a vă arăta metoda cel mai înlesnitor și a vă insufla dragostea virtutei și a bunei cuviinți. Mergeți la dînsul și în veci îl veți afla, ca să zic ca el:

Blînd, dulce, vesel, ș-aspru nu l-am văzut
vrodată.

Vorbind pentru literatura noastră, cu toată vorba
mi se înfățișază și autorul Primăverii Amourului,
acel geniu, ca să zic așa, creator al limbei
rumânești, acea mlădiță aceluia familiei stăpîină a
aceștii limbi, și care în cele mai nenorocite epoce
ale decadenței neamului nostru, în veci a avut fală
de a se numi și a se arăta rumâni și a seri și a vorbi
limba națională și a-i deschide un drum prin
gramatica cea dinții, vrednic monument al duhului
de care în veci a fost însuflată și s-a moștenit din
generație în generație; și acest teatru, care astăzi se
privește cu atîta mulțumire și trufie de toată
rumânimea, este un rod tot al semințelor celor
dintii ce s-au aruncat de acest bărbat prin traducția
bucăților sale: Regulu, Ermiona, Britanicu, Ceasul
de seară și Grădinarul cel orb.

Cînd mă gîndesc la cariera cea plăcută a literilor
acești doi bărbați îmi sînt neconținut înainte și pe
aceștia vi-i aduc și vouă cîți vă înflăcărați de
nabila arsură a scrie.

CEZAR BOLIAC

Dormi în răcoare

I

Dormi în răcoare,
P-amantul tău!
Dormi, dormi, visează
P-ăl de veghează
Ca să adoare
Idolul său.

Dormi, dormi, frumoasă,
Eu te iubesc.
Dormi, dormi, divină,
Luna e plină
Și amoroasă,
Eu te privesc.

II

Scoală, iubită,
Nu mai dormi!
Lasă-ți suflarea,
Lasă-ți cătarea
Întremijită
A mă privi.

Scoală, frumoasă!
Dă-mi un zîmbit.
Scoală, iubită!
Luna-i pălită;
Steaua focoasă
A răsărit.

Pe mal vîlvoare
Se prelungesc.
Apa-e senină;
Zefir suspină
Prin stuf fioare,
Luntrea zăresc.

Raza aprinsă
Pe lac cădea,
Ș-a mea blondină
O mîină lină
Ținea întinsă
În mîina mea.

Epistolă la colonelul I. Cîmpineanu

„Tu règnes cependant! Tu règnes sur toute âme,
Dont ce siècle glacé n'a pas éteint la
flamme.”[2]
VICTOR HUGO

Destul! omul a sa soartă trebuie a-și întâlni:
Cînd va vrea s-o ocolească mai turbată-l va izbi.
Num-acela este mare care știe a răbda,
Care știe cu mîndrie un răstimp a înfrunta:
Nu e nici o vijelie după care-un curcubeu
Să nu vie să vestească că trăiește Dumnezeu!
Astfel cerul hotărăște și trimite-n veci martiri,
Să se-arate în popoare care gem în chinuiri,
Să vestească mîntuirea, să zdrobească tron de
fier:

Ei sunt pradă tiraniei; dar sunt toți plătiți în cer!

—
Cînd toiagul tiraniei cade peste un erou,
Fama-i este avocatul și protector Dumnezeu.
Deși cade-n întreprinderi cel ce face-nțiul pas,
Adevărul, Istoria în uitare nu îl las. —
Volontirul ce s-azvîrlă înainte el în foc,
Deși cade fără a prinde biruință aci pe loc,
Însă gloria-i trăiește, el e-n veci învingător,
Îl onor etern urmașii ca-nainte mergător.
Dar se folosesc urmașii de ast rod al mîinii lor;
Ei au toată fericirea; gloria, acei ce mor.
Al lor nume, fără moarte, trăiesc chiar între
vrăjmași,
Amicii-l rostesc cu fală și dușmanii sunt
pizmași.

Toată cumpăna dreptății se ardică-n viitor;
Cîntărește-a noastre fapte fără de prigonitor.
Istoria-i nemurire, și într-însa cin' s-a scri,

De pedeapsă sau răsplată nu se poate mîntui.
Ca și Tiții, și Tiberii tot d-o mînă sunt plătiți;
Unii gloriei au eterne; alții sunt de toți huliți. –
Dar tu prea te-ai lăsat moale, prea îți rîzi de gîzii
tăi;

Ei desprețul tău nu-l simte; cît îi lași, se fac mai
răi.

Și chiar Crist va să se scape, cînd se vede-ntre
păgîni:

Trebuie ca să te aperi cînd ești presurat de cîini.
Provedința, chiar ea însăși, nu te poate ajuta,
Dacă n-ei mai da din mînă cînd noianul te-a-
neca:

„Dintr-o inimă, curajul, zice marele Voltaire,
Face, sau un erou mare, sau un mare criminal”.
Cît de neagră-o faptă mare are punctul ei frumos,
Numai mediocritatea este lucru urîcios. –
Din osîndă la răsplată e adesea chiar un pas:
Cugetul e rea pedeapsă în aceia ce se las
Dintr-un drum ce poate duce la o țiuită ce-a
avut;

Cît e calea mai spinoasă, atît prețul e avut.
Știu că Cromwellii se schimbă, – se-nșel bieții
pămînteni,

Dar, tot timpul, știm prea bine, a produs și
Cîmpineni.

Cînd să știi ce bine-mi pare că ești astăzi exilat
Ca prizonier al curții și-n Rusia defăimat,
Ca să poci fără rușine și de faț-a arăta
Pînă unde-a ta virtute mă silește-a te stima,
Tu, cu toată amicia, crez că te-ai fi îndoit,
Și ai crede cum că-n taină în veci răul ți-am
voit;

Dar am martor conștiința și mă jur pe țara mea,
Că, de aș dori o soartă, este numai soarta ta.
P-un exil atît de nobil ș-astfel de nenorociri,
Chiar tiranilor l-e pizmă, afundați în fericiri.
Dacă cugetul cu tine este blînd, este-mpăcat,

Daca conștiința-ți spune că tu rău nu ai urmat,
Las' s-alerge calomnia! – tu ești vesel, liniștit;
Cînd în pace ești cu tine, pururea ești fericit.
Calomnia n-are arme, eco nu poate găsi,
Se întoarce,-și varsă fierea acolo d-unde ieși, –
Cînd viața ce pîraște este limpede c-a ta,
Cînd într-însa fapte bune le găsești făr-a căta.

Însă ținta-mi acum nu e ca să-ți fac panigiric,
Nici să-ți fac apologia, eu mă simț cît sunt de
mic.

Aș voi să aflu numai acum ești mai sănătos?
Ast voiaj, la sănătate, datu-ți-a vre un folos?
Acel înger de femeie care tu ți l-ai găsit
în nenorociri, cu tine, este și el mulțumit?
Costandin seamănă tat-său? Poate-n temniți a
trăi?

Sabia ce i-ai adus-o poate a o mînuî?
Să-l înveți cît poți răbdarea; secolul ce l-a
produs,
Vre un leagăn de mătase n-aș crede să-i fi adus.
L-ale tale interesuri, poate a te supăra
Dac-ai tăi sinceri prietini în exil te vor urma?
Spune-mi: Vrei să aibi cu tine vre un om ce te-a
iubit

Vrei să viu și eu acolo? – hotăraște-mi deslușit.
La această întrebare voi să aflu ce gîndești:
Și, nerăspunzînd, voi crede că tu nu mă mai
iubești.

Epistolă la D.K.A.K.

Μην ἐλεύθεραις ιδέαις,
ταῖς ώραίαις τό κρασί
τό κρασί καί ταῖς ώραίαις
ψάλλε λύρα μου χρυσί! [1]

Π, ΣοΟιξος 29

Ei, prietene, ia spune-mi din voiaj ce ne-ai adus,
Au, în țară-ți tot același te-ai întors precum te-ai
dus?

Ai adus vro mantelică, vro lornietă, vrun
lornion?

Învățat-ai să-ți faci haine dup-al Franții frumos
ton?

Franțuzește învățat-ai cîrlionți să-ți învîrtești
Și, a l'imbesil, crăvata mai cu gras[2] să
potrivești?

Învățat-ai acea sticlă într-un ochi a o ținea,
A ochia frumos pe dame și-n caleașcă a ședea?
Învățat-ai de se cade de odată a intra
În salonul unde-i cercul, sau de trebuie-a câta
Alte uși mai indirecte, ș-aci, făr-a te simți
Adunarea, cu încetul, să te vază a zîmbi?
Învățat-ai de se cade sau de nu a saluta
La intrare, la ieșire, – pălăria a-ți fura?
Știi, intrînd la vre o damă, cînd mînuși va fi
purtînd,

Cum să ceri ca o pisică, și abia din ochi rugînd,
Mînușița să-și golească și apoi a-nainta
C-o strînsoare lin simțită frumos a i-o săruta?
Dar cînd vei vorbi cu dînsa, învățat-ai cum să
stai,

Cum să joci prin geană ochii și ca ce miros să
ai? –

Pieptul trebui scos afară, dosul dat mai înapoi,
 Piciorul drept înainte și p-ăl stîng să-l încovoi,
 Pălăria-n mîna stîngă, mîna dreaptă-ntr-un
 buton; –
 Astea,crez, vor exersate pîn-a nu intra-n salon.
 Ai băgat și tu de seamă, cînd cu dama vei mânca,
 Cum s-o-ndopi pe tot minutul, asieta[3] a-i
 schimba,
 Cum să-i torni și vin și apă spre a nu se osteni,
 Și cu toată-mbucătura, s-o-ntrebi cum se
 mulțumi?
 Cea de gîntilom deviză știi acum a combina
 Și pe viziera voastră cîte creste a săpa?
 Știi ce însemnează: nouă, șapte, șase, cinci și
 trei?
 Știi cînd trebuie piezișe și cînd dreapte să le-
 nchei?
 Dar coroana de dasupra, cînd va fi de prinț, cîți
 colți
 O să aibă? Dar de ducă, de baroni, de conți,
 viconți?
 Cu un cuvînt, spune-mi: tonul, heraldic-ai
 învățat
 În această lungă cale pe pămînt civilizat?
 Aș! dar ești tu om d-aceia? – Mie-mi pare că te-
 auz
 Făcînd păsurile mari pînă la casă, cînd pe gînduri,
 cînd confuz,
 Să-mi spui c-are Englitera mașini, prăvăli ș-ast
 venit;
 Canaluri, drumuri curate și comerțul înflorit.
 O să-mi spui c-au instituturi, școli și fabrici, n-
 au cenzuri,
 Și că toți muncesc p-acolo, nu se plimbă în
 trăsurile;
 O să-mi spui cum că în Franța iată ce s-a mai
 ivit,
 Și că-n Camera d-acolo iată ce s-a mai vorbit.
 Cum că sunt țărani noștri asupriți și nenvățați
 Și că nici că au să fie ocrotiți sau apărați.

Că subt aști arendași jidovi și sub otcîrmuitori
Gem, precum gemeau și servii subt toiege de
tretori.

Și o să te-aprinzi cu-ncetul, să te-ntinzi la ast
cuvînt,

Să rostești deșarte vorbe, să azvîrli cuvinte-n
vînt;

C-ar fi adică mijloace și ei viața a-și vedea,
Neamul boieresc să scază, privilegiul a cădea;
S-avem legi și școli ca lumea, și teatru, și tipar,
Să-nceteze ș-astă boală de paharnic, de pitar.
Voi sunteți de vrajbă oameni, toți sunteți din
Cîmpineni

Voi ați merita, grămadă, s-o porniți la
Mărgineni.

Astea-s vorbe de un nobil? Ai tu sînge boieresc?
Tu, pare c-ai fi opincă: ești din neamu
rumânesc!

Auzi că să aibă drepturi un mojić, un opincar,
Rumânoiul de la țară, muncitorul, – un plugar!
Mîine-i zice că se cade și în Cameră să-l bagi,
Și să șează cu boierii cînd vorbesc despre
iobagi!

Tu, d-ai fi precum se cade, ca cocon și ca boier.
Era să aibi stare astăzi și poate și minister.
Fuși comandir în oștire; întîi avuși escadron
Și pă urmă, după asta, comandași batalion.
Și întîi, și mai la urmă, tu îmblai tot cu cuvînt
Să înveți pă soldat slujba: nici o coastă nu i-ai
frînt,

Nu i-ai dezlipit ureche, n-ai scos ochi, de păr n-
ai tras,

Nici măcar cu bobîrnace nu l-ai ciocănit în nas.
Un ostaș, cînd va să bată, nu dă douăzeci și
cinci;

Strigă: Toți undr-ofițerii! dați pînă veți da pă
brînci,

Soldatului mîncă-i hrana, leafa, nu-i da nici
mondir;

Dă-i de muncă, dă-i bătaie, de ești zdravăn

comandir,

Numai munca și bătaia ține-n frâu pă un soldat:

Cît îl ții flămînd și-n muncă, nu te temi de revoltat!

Fuși ispravnic la Brăila, la un port cel mai frumos;

Favorat și plătit bine, cu speranțe spre folos;

Dar, ș-aci tot îndărătnic: Tu vrei a administra

După cum rezonul cere, după conștiința ta.

Dă la dracu conștiința și te-apucă de cîștig!

Lasă-te de propagantă, lasă-te de cei ce strig.

Ce-aveai tu, daca țaranul, d-arendaș năpăstuit,

L-a-nșelat neguțătorul și ciocoiu l-a căznit;

Că nu mai are opincă, n-o să aibă ce mînca, —

Vino-ți, omule,-n simțire! Asta nu e treaba ta.

Nu-i aicea stăpînire? Nu sînt prăvili? nu e domn?

Nu e țara o grădină? Eu mă mir cum tu n-ai somn;

Culcă-te și dormi în pace subț acești frumoși tufani,

Lasă-ți pung-asta deschisă; căci acuma plouă bani,

Cum ploua cîrnați odată; starea-ți faci din lucru mic;

Astăzi e tot meșteșugul: să știi să nu faci nimic.

Ce-aveai tu s-oprești potvada, să nu lași pe negustori

Să mănînce săptămîna proștilor de muncitori,

Să strici vechile-obiceiuri, să pui a dă îndoit

Cîți au jefuit opinca? —Ești un om nesocotit.

Voi sînteți vrăjmași ai țării ș-ai neamului boieresc;

Vreți să mojiciți noblețea cinstită pă cal domnesc.

Voi v-ați pus să stricați lumea și să spuneți la țaran

Că e și el om în lume, dopotrivă cu un ban;

Voi și barbe vechi, lăsate prin timpi, epoci:., dar, să tac;

Căci aveți naturi ciudate; cele bune nu vă plac.
 Ce-atîta nemulțumire! Ce huliți! Ce tot strigați!
 N-ați avut chiverniseală? Nu sînteți înaintați?
 Care alți, atît de tineri, ca voi au înaintat?
 Ce voiți să fiți? Ia spuneți. – Nemulțumitor!
 ingrat!
 Vreți să fiți tot cu cordonuri? Domni voiți să fiți
 aleși? –
 Dar, să mai vorbim grecește că să nu fim
 înțeleși:
 Ti! k'esi thelis na ghinis ofendis? o, ho! o, ho!
 Alos tha ghini afendis, alos. To ksero ego.[4]
 Dar, destul vorbii în pilde; să-i lăsăm la
 Dumnezeu;
 O să schimb acum tonul: ăsta nu e felu meu.
 Tu erai profet odată: îmi spuneai c-aști
 montaniari,[5]
 Cînd li se va scoate masca, o să văz că sunt
 mușari.[6]
 Ce ciudată combinare! Se șopti că-n minister
 O să fie o schimbare, și că pînă la vister
 O să se împarță ranguri, și, iată-i, plecați în jos,
 Toți se leapăd de opincă ca alți Petre de Cristos.
 Mi-a pierit orice speranță, stricați suntem foarte
 rău
 Nu-i Obștească Adunare de cînd nu e unchiul
 tău.
 Publica părere încă pîn-acum nu s-a format;
 Pilde nu sunt, tipar nu e, obiceiul e stricat, –
 Ce speranță de-ndreptare putem oară aștepta?
 Să privim la ruinare? Trebuie-a ne deștepta.
 Să găsim și noi vro armă; sau, cel puțin, un azil.
 Ce ne îngrozim atîta d-o gonire, d-un exil?
 Ce e astă amuțire? Pînă cînd să lăudăm
 Tot ceea ce nu ne place? Pînă cînd să ne-
 nșelăm?
 Cel puțin, o faptă bună, să-ncetăm a defăima,
 Să-ncetăm a-ntreba p-alții ce e bine-a lăuda,
 Să-nvățăm a fi ai noștri, să-nvățăm a ne gîndi; –
 O să pierdem, o să pierdem, pînă cînd vom

izbîndi.

Să păşim şi noi cu lumea; avem timpul ajutor.
Să ştim, cel puţin, a zice: ăsta-i bun judecător,
Asta este bun ministru, ăsta-i bun de deputat,
Asta poate fi profesor, ş-ăstălalt un avocat.
Pînă cînd, tot din grămadă, o să tragem la

noroc?

Pînă cînd, ca în băjenii, să n-aflăm al nostru loc?
Pînă cînd ce a fost tata să fiu şi eu, neapărat?
Daca tata fu de treabă, şi eu sunt un om stricat, –
Daca tata, din protivă, fu om rău şi ticălos,
Şi eu am capacitate, poci fi Țării de folos;
Numai pentru astă vină, că el n-a înaintat,
Trebuie ca eu din locu-mi să fiu astăzi depărtat?
Sau, daca al meu părinte, printr-un chip

particular,

A putut să-nainteze subţ un domn de la Fanar,
Oară, eu, care atuncea încă nu eram născut,
Am a lui îndemînare? Pentru toate sunt făcut?
Ce sunt aste ranguri multe care nu se mai

sfîrşesc:

Conţipist, pitar ş-atîtea care mai nu le brodesc;
Văz că ies cîte o mie pă tot anu-n sărbători,
Şi, de n-ei avea vre unu, nu poţi nici să te însori.
E o boală lipicioasă ce s-a-ntins între români,
Mai rău şi decît holera: face oamenii păgîni.
Să despoaie ziua-n uliţi, părinţii omor pe fii,
Ca să moştenească banii, – taxa unei serdării:
Un serdar, măcar la groapă, decît viaţă fără

rang!

Să-i şopteşti că-l faci paharnic şi îşi pune muma-
n ştreang.

Care oară e onoarea celor ce se poroclesc?

Nu mai ştii nici cum îi cheamă; nu ştii cum să
iscălesc.

Aci-i zic pitar, paharnic, – mîine, agă sau clucer;
Ieri ştiaai că-i zic postelnic şi acum îi zic vister.

Nu mai spui d-al nostru Apolon ce striga: „Sunt
în zadar!

Slăbiciuni sunt aste ranguri!” şi acuma e pitar.

Nu-ți vorbesc d-atîți profesori ce virtutea
 tâlcuiesc,
 Și apoi declar, din suflet, fără rang că nu slujesc.
 Ce mă pune în mirare este numai un bărbat
 Care-l știu că este tare, nu e nicidecum stricat,
 Care-avu și cutezarea a trimite înapoi
 Rangul ce îi oferă, făr-a-l cere c-alți ciocoi,
 Ce declară simțimente și virtuți de un Caton
 Și s-arată, întru toate, democrat d-ai lui Platon, –
 Se-mbătă și el dodată de ast otrăvit nectar
 Al tiranilor? Ce dracu! – văz că și el [e] serdar.
 Ce sunt aste lungi cordonuri? Aste cruci
 plîntate-n piept?
 Toți sunt oară de vînzare? – n-aș voi să fiu
 nedrept –
 Ei de sine își pun cruce, sau de alții-s la mezat?
 Sau, spre a li se ști prețul, de stăpîni s-au,
 înfierat?
 Pentru că văz osebite; nu sunt toate tot un fel:
 Una mică, alta mare, ș-altele nici într-un fel, –
 Cu coroni, încolțorate. – Aș dori acum să știu,
 Țăstia ce atît le poartă, ce-nsemnează crucea
 știu?
 Stiu ei pentru ce o poartă? știu ei cît o
 pîngăresc?
 Știu ce mare este crucea și cum o nimicnicesc?
 Știu că cel ce poartă crucea e apostol, mucenic,
 Cavaler al Libertății? – Mai stați, oameni de
 nimic!
 Odată, era și crucea simbol sfînt, simbol frumos;
 Dar acuma, cine-o poartă, este Iuda lui Cristos.
 Cine ia acuma crucea? Cel ce știe sugruma;
 Sau acel ce-n cîmpul vrajbii mai mulți oameni
 va trăda.
 Dar acei ce primesc semne de pe la mai mulți
 tirani,
 Care, pentru și-n protivă sunt la cei dinții tîlhari,
 Țăstora ce-am zice oară? – De vînzare, sau
 vînduți?
 Și, la care dintre dînșii? Unuia, sau la mai

mulți?

Cată orice stat să aibă un mijloc a răsplăti
Și, din contra, iar să aibă altele a pedepsi;
Însă trebuie gîndire spre a nu se profana
Nici pedeapsa, nici răsplata; trebuie a combina
Ca și una și ceilaltă să poată contribui
Oarecum ca să mai dreagă pe acel ce le-a primi.
Orice premiu de răsplată e căzut, e profanat
Cînd s-a dat acelor oameni care nu l-a meritat.
Idealul într-un premiu în veci prețurile-a dat:
Dafinii sunt buruiane cînd nu știi cin' i-a purtat.
Se cuvine și pedeapsa tot așa a cumpăni,
Ca să fie cît și vina; trebuie a gîndi
Ca pedeapsa să servească oarăcum a corija,
A mai îndrepta morala, nu a o mai degrada.
În aceste argumente două neamuri izbutesc:
America pedepsește și englezii răsplătesc,
Însă nici un stat c-al nostru n-a știut a se gîndi
Cum să-și strice el poporul. – Oară nu ne vom

trezi!

Cel ce a furat găina e tot astfel pedepsit
Ca și cel ce tîlhărește toată viața nelipsit.
Cei ce-au jupuit poporul sunt tot astfel răsplățiți
Ca și cei ce-au servit țării ș-au știut a fi iubiți.
Sau, mai bine, chiar din contra, cei onești sunt
exilați,

Și tîlharii-n capul țării onorați și lăudați.

Cînd ating această coardă, să mă crezi, mă
revoltez

Și cînd văz c-așa-o să meargă, simț că mă
înfiorez,

înțeleg c-ar fi mai bine să fiu ceva mai sceptic,
Să mă îndoiesc de toate și să nu mai văz nimic.

Un: știu și eu! sau: ce-mi pasă! să fie tot ce
răspunz

La oricare întrebare, pentru orișice abuz,
Să mă-nchiz în vre o casă, și, pe gînduri
rătăcind,

Să stau c-un poet în mînă, cînd dormind și cînd
citind:

Pe-o hîrtie poleită fapte mari să născocesc,
Să scriu imnuri, dedicații la cei ce ne stăpînesc.
Să fac o apologie, să scriu un panigiric
Acestor pitici gigantici și l-alți oameni de nimic.
Dar ce faci cînd ăi un dimon care vine a-ți striga
Că prin rău se scoate răul, că nu trebuie-a arăta
Vițiul nici în părinte, c-ai nevoie să gonești
De aproape criminalul, ești silit ca să izbești
Pă tîlhar d-a drept în față; cum că, pentru un
boier

Nu e altă îndreptare decît un Robespierre?
Viu să mă deschiz la tine; – poate că e un
blestem!

O Idee ce mă roade, și, aceea ce mă tem,
Este frica cum că-n. Viață-mi n-o să văz a-și
răzbuna

Aste trupe dezarmate! N-o să văz a se-nchina
Capetele pîngărite la opinci de muncitor;
N-o să văz săteanul nostru a-și fi el legiuitor!
Credința mea îmi spune că ast timp ne va veni;
Dar, pînă atuncea, oară, voi putea și eu trăi?
Nu cumva va fi târzie ca Mesia[7] ce-așteptăm?
Nu cumva ne minte răul, ca să facă să-l răbdăm?

—
Fie, căci pînă atuncea misia mi-o împlinesc:
Pînă cînd n-oi lua fierul, pana mea nu-mi
părăsesc.

Eram răpit atuncea

I

Eram răpit atuncea când te-am văzut a plînge,
Și cerul, pietatea, priveam cum se resfrînge
În lacrimile tale.
Ferice, am zis, e bardul, când sunete găsește
A combina acorduri ce-n inimi prelungește
Preludurile sale!

Căci, crede, viitorul și trîmbița veciii,
Ce-mbată încă-n viață pe fiii armoniilor,
Eu rece le privesc.
Dar a simți gîndirea-mi p-o frunte de fecioară
Că trece cu-orice notă, că harpa-mi o-nfioară
E tot care doresc.

Oh! Să-mi privesc ideea în ea cum se resfrînge,
Că spiritui-i o simte, cum inima-i se strînge
O lacrimă a stoarce;
Cum buza ei se mișcă vrînd a-neca suspinul,
Cum lacrima în ochii-i întunecă seninul,
Spre cer când îl întoarce;

Și a simți că simte, și a vedea că vede
Icoana dureroasă ce bardul întrevede
Cînd este inspirat;
Să simț în extaz gîndui-i, s-o simț că
contîmplează
Nuanța cea mai mică cînd coarda mea turbează,
Hulind vre un păcat:

Să văz înflorind roza pe crinii fecioriei,
Ca cerul cînd s-aprinde de focul vecinicii
Ce-apune în departe;

Tuleiele pe față-i simțirea cum învie:
Precum p-un lac zefirii înfiorați adie
Și-n mii de unzi împarte;

Să știu că al meu nume, bătut de răutate,
Trăiește-n suvenirea-i ca în eternitate,
Ca-ntr-un azil ceresc;
Să știu că a mea harpă în inimă-i răsună,
Dorința-mi și suspinul se urcă împreună,
Ca-n sînul îngeresc;

Și-n lacrimă-i durerea-mi încet să se privească,
Ca-ntr-o fîntînă sălcii și bolta cea cerească;
Ca într-o mare norii;
Ca dînsa în oglindă; ca lebăda în apă;
Ca-n unda unei gîrle un mal care se sapă;
Ca-n ochii ei amorii; —

Atunci, atunci eu aflu și Cer și Vecinicie;
Atunci mă fură vise pe dulce armonie;
Atunci sunt încîntat;
Atuncea al meu suflet se-nalță în tăcere;
Atuncea a mea coardă din nou mai ia putere;
Atunci sunt strămutat!...

II

Dar te-am văzut a plînge și-n altă întîmplare,
Dar am văzut că fața-ți își face silă mare
Să poată a zîmbi, –
Ca zori în zile rele de tomni întunecoase;
Ca raza unui soare prin ploi vijelioase
Ce stau a ne izbi.

Și am privit pe chipu-ți ascunsă ta durere
Și mă miram d-atîta tărie și putere,
D-atîtea înfruntări:
Precum privesc botanici o plantă care crește
Cu mii insecte-ntr-însa, și nu se ofilește,
Stă mîndră-n apăsări.

Am admirat natura în oricare-ți mișcare:
Deschis am privit cerul în oricare-ți cătare.
În tot suspinul tău.
Mă adînceam în gînduri: De ce oari bunătatea
E pradă răutății! De ce oari pietatea
E pradă celui rău!

De ce oari frumusețea e pradă lașității!
De ce oară dreptatea e pradă nedreptății!
Cine-mi va da cuvînt?
De ce iubirea focu-i tot în dureri resfrînge!
De ce simțirea geme! De ce un înger plînge
Aicea pe pămînt!...

Ș-am așteptat pe gînduri, doar mi s-a da cuvîntul
Urla în vas vaporul! Sufla în pînze vîntul,
Și Dunărea curgea!...
Așa se fierbe omul în gînduri pieritoare;

Aşa ne-a purta soarta pe vremea trecătoare
Cît lumea va ținea!

Ermitul

Ce geniu te împinse, om trist, nenorocit,
S-ajungi în astă stîncă unde cocoș nu cîntă,
Și cinele nu latră, și iarna își împlântă
Eterna-i locuință, și vara n-a răzbit?

Fugeai tu oari de lume, sau d-un dușman al tău?
Fugeai de tine însuți, fugeai de nedreptate,
Cătai să afli pacea și sînta libertate
Pe unde încă omul n-a-mpins veninul său?

Cu șoimii și cu vulturi ai vrut a locui?
Cu vîntul care geme, cu fiara ce mugește,
Cu fagi de cînd pămîntul, granit ce nu rodește.
Ți s-a părut mai lesne că poți a viețui?

Mîhnit ai fost, bătrîne, aci cînd te-ai oprit!
Sălbateca natură și stîncă scorboroasă,
Și peșterea ce urlă, și rîpa cea noptoasă
Au dat ecou mai blînd la sufletu-ți rănit,

Decît acele fețe de tot fără amor,
Decît acele inimi răcite în păcate,
Și sufletele-acelea, de patimi fericite,
Ce nu le-ating nimica, nimic nu le mai dor.

În peșterea-ți cea rece pămîntul s-a-ncheiat.
De doi bușteni e ușa de care e închisă,
Și patu-ți, așternutul, e un frunzar de tisă
Mai verde decît vara de car-ești depărtat.

O biblie ș-o cruce e-avutu-ți simbolic:
E Legea și credința. Din bolta cea negrită
Și verde d-umezeală, în vreme cumpănită,
Lovește-o picătură p-un lesped granitic.

E poate din izvorul ce trase Moisi;
E poate picătura ce-n boală-ți te adapă;
Te-adapă când e vifor și nu-ți poți căta apă;
Cînd cotropesc troienii și nu mai poți ieși.

E chiar un cronometru secund-a despărți;
Și cade, trist, ca lacrimi din pleopele sclaviei,
Ca orele fatale din mîna vecinicii
Ce omul le privește, dar nu le poate-opri.

D-aci tu poți mai lesne s-ascuți pe Domnul tău.
Și acvila, ce-ațintă lumina cea cerească,
Va vîrfuri ce-ating cerul, va munți să locuiască;
Cîmpia-i prea departe de Creatorul său,

Și omu-al cărui cuget trăiește numa-n cer,
Ce fuge de mulțime, cînd încă o iubește,
Și oamenii cu cerul a îi uni voiește,
Își cată un Sinae la sîntu-i minister.

Și Crist se roagă-n munte la Tatăl-Creator.
Profetul află-n munte ce trebui să vestească,
Ce trebuie să crează și ce să nimicească;
Mîntuitorul lumii s-arată în Tabor.

Eu mă unesc cu tine: îmi place să privesc
Acele vîrfuri albe, mai nalte decît norii,
Pe care schinteiază cîte odată sorii,
Ce din cîmpie-afundă deloc nu se zăresc!

Îmi place s-ascult râul mugind într-un abis;
Îmi place-a privi brazii în formi de piramide,
Moliftul și cu tisa, ce malurile-nchide,
Ca tari cetăți în aer, spre cer numai deschis!

Îmi place s-ascult vîntul tunînd din mal în mal,
Îmi place să văz capra sărind din piatră-n piatră,
Îmi place s-aprinz zeada[1] pe o întinsă vatră
Și cerbul p-o sprînceană să-l văz fără rival.

Să stau la obîrșia gîrliții de cristal,
Mai rece decît gheața, și-n unda-i cea mărunță,
Să văz suind un păstrov și lostrița cărunță,
Mai iuți decît săgeata, pe piatra de metal.

S-ascult la paseri triste ce noaptea se deștept;
S-ascult tempeste[2] negre departe-ntăritate,
Și prăvălind copacii, torente-nfuriate,
Și văile să urle de un potop ce-aștept.

Și trăsnete în cremeni izbind neîncetat
Să împle tot eterul de aburi de pucioasă,
Să surpe în prăpăstii o stîncă scorboroasă,
Să zbiere pe ea ursul de groază spăimîntat.

Și liniștit în mine, cînd preajma văz turbînd;
Mai liniștit, mai pacinic decît într-o cetate,
În care mii de condici și clase separate
Îmi spun că este pace, cînd tot eu văz gemînd.

Îmi place să-mi las gîndul să zboare neoprit,
Ca acvila măreață cînd stă o vijelie,
Ce-și ia-n eter avîntul, cătînd cu bucurie
În strălucitul soare din cerul limpezit.

Îmi place să-mi las gândul să zboare nencetat,
Să zboare peste lume, s-absoarbă-n veci în sine
O faptă rea sau bună, s-o tragă toată-n mine,
Ca soarele bînd roua ce noaptea a vărsat.

Îmi place s-afund gându-n al timpului noian,
Al vremilor trecute, al celor ce-or să vie,
Și-n ele să renască ca într-o mare vie,
Cum spun că renasc vulturi în ape din Iordan.

Eu aș dori cu tine aci să viețuiesc,
Să-mpărtășesc cu tine și gândul și vorbirea, –
Ast dar cu care cerul dotează omenirea,
Și care anticriștii pe buze ni-l zdrobesc.

Dar nu te văz, bătrîne! Tu poate c-ai pierit
Sub gheara vrunei fiare, cătînd cu ea-mpreună
Vro rădăcină moale, vro coaj-oricum mai bună
Ca să-ți rechemi puterea ce te-a fi părăsit.

Sau poate c-a fost timpul să vezi pe Dumnezeu
În față, căci eu aflu ca iarna că albiseși,
Și tremurai ca frunza, la schit cînd te iviseși,
Ca să-ți mai ceri tămîie; – ca moartea-erai de
greu.

Oricum, ermit ferice, de încă ești p-aci,
Eu strig și-ți doresc pace; iar d-ai ajuns cu bine
În corul cel de îngeri, mă trage și pe mine,
Mă trage, căci e timpul a nu mă mai munci.

Fata de boier și fata de ȝigan

„Comme elle est belle au soir! aux rayons de la
lune

Peignant sur son col blanc sa chevelure brune;
Sous la tresse d'ébène on dirait, à la voir,
Une jeune guerrière avec un casque noir!”

ALFRED DE MUSSET

I

Vedeți colo p-o piatră, în dos-unui oltar,[2]
O fată-ngenucheată cu mâini prea rugătoare,
Cu fruntea către ceruri, cu fiarele-n picioare,
Tremurîndu-i buza și plîngînd amar.

Vedeți cît e de slabă și cît e de frumoasă!
Ce galbenă albeată, și talia ei trasă
Poți s-o coprinzi în mâini!
Vedeți cea buclă neagră pe sîn cum îi undează î
Vedeți ce geană creață și cum se-mpreunează
Cu-a ei sprincene lini!

Vedeți ce ochi vii, negri, și focul ce-au în ei!
Vedeți ce gură mică și ce trăsuri plăcute,
Ce veștede s-arată! Pare c-ar fi trecute;
Cine-ar putea spune care e vîrsta ei?

Vedeți cum stă din geană-i o lacrimă să pice!
Auzi!... abia s-aude cuvintele ce zice;
Oh! stați s-o ascultăm!
„De ce nu ascuți, Doamne, și la a mea durere?
De ce nouă, țigani, nu dai tu mîngîiere
Cînd ție ne rugăm?

Nu suntem și noi oameni ca ceilalți ce-ai făcut?
Nu suntem și noi oare făptura mîinii tale?
De ce ne zice, crudul, ființe ale sale,
Spune că noi suntem lucruri de vîndut!

Ce-oi fi greșit eu, Doamne, de sunt acum în
fiare?

Căci am iubit o dată, au drept să mă omoare?
Dar ei de ce iubesc?
De nu-mi este iertată iubirea, – ce mi-ai dat-o?
De vatămă simțirea-mi, – de ce nu mi-ai luat-o?
Ce-i lași de mă muncesc?

Cînd aști stăpîni la care ai vrut a ne-arunca
Intră-n lăcașu-ți, Doamne, ca ție să se-nchine,
Le-aduci tu oare-aminte că asta nu e bine?
Chinul ce ne face, nu e voia ta?

Ce! pentru noi, țigani, tu n-ai făcut nimica?
În loc s-avem speranța, noi n-avem decît frica?
În loc a ne iubi,
Ne osîndești, stăpîne, ca să trăim în ură?
Așa ți-e-voia, Doamne? E drept-astă măsură
La alții a robi?

Și cum am putea, Doamne, noi legea-ți să ținem
Iubirea și speranța, și milă, rugă, credința,
Ne sunt oprite toate! Ne iei și chiar voința!
Poți da îndatorire cînd drepturi nu avem?”

Ofta și vărsa lacrimi, săraca biată fată!
Grăbea să meargă iute cînd o chema s-o bată,
Dar n-avea nici un spor;
Căci fiarele-i sunt scurte, nu putea să alerge!
Oh, ascultați, sărmana! O ceartă! cere verge!
O bat de o omor.

II

Fetițe norocite ce soarta vă zîmbește
De cînd erați în leagăn; pre care vă iubește
Acea ce iubiți!
Rugați părinții voștri, rugați-i să nu bată,
Să nu muncească astfel pre sărăcuța fată
De tați nenorociți!

Ea e de vîrsta voastră, – ca voi de frumușică, –
I-e drag și ei pe lume! Și nimului nu strică
Cînd va a întîlni p-acela ce-o iubește!
Ea nu știe să-i scrie,
Să-i însemneze ora pe cînd poate să vie, –
Îl va cînd va veni.

Căci nici el nu e liber cînd a voi s-o vază;
Cu mare grijă vine, cu frică și cu pază;
E rob ș-are stăpîn.
De n-a ieși la dînsul atuncea cînd o vede.
El tare se mînie, și nicidecum n-o crede
C-are stăpîn păgîn.

Ea nu are saloane, ea nu are mijloace,
Teatruri, să s-arate aceluia ce-o place,
Concerturi și plimbări.
Să iasă pînă-n poartă i-e toată fericirea;
Să n-o vază stăpînii i-e toată norocirea,
Cînd ia îmbrățișări.

III

Voi, cînd sunteți acasă, ieșiți într-un balcon,
Ș-alene, fără grijă, cocheta ne-ngrijire
Vă-ngroapă p-un fotoliu în dulcea-vă răpire,
Învîrtind pe deget un aurit lornion;

Simțiți anima voastră din ce în ce a bate
La zgomot-unei droșce, unui galop departe
Ce-auzu-vă-l ghicesc.
Pe nesimțite, mîndre, priviți pe om și calul
Ce spumegă și țipă să stea în loc rivalul
Cu calu-i englezesc.

Atunci, punînd lornionul, spre ei îl ațintați,
Băgați de seamă bine să nu fiți înșelate
L-alegerea ce face o inimă ce bate,
Spune trebuința să vă-nduplecați.

Întocmai ca monarhul cînd merge-n bătălie
Și-și vede căpitanii, ce stau cu bucurie
Comanda a primi,
Și se gîndește bine să nu se amăgească
Cu-alegerea ce face, ș-apoi să se căiască
Cînd timp nu va mai fi.

O! cîtă mulțumire aveți cînd vă priviți
Încongiurate-n cercuri de juni pe care-aprindeți
Ce vie bucurie, pe taină cînd le prindeți
Ocheada sau suspinul – și îi vedeți uimiți

Cînd la clavir vă puneți rugate de mulțimea
Ce încîntați c-un zîmbet; cînd toată tinerimea

Stă mut-a asculta;
Cînd degitele voastre, lungi, albe, subțirele,
Aleargă pe octave dînd forțe tari și grele,
Și-ncep a detuna;

Cînd cearcănul sub buza de un mărgean în foc
Mărgăritaru-și lasă pe sînu-vă să curgă;
Cînd pieptul vostru saltă cu glasul ce se urcă;
Ochii-azvîrl schinteie ce prin lustruri joc.

Cînd îndrăznețul ager, ce ochii vă-ntîlnește,
Își lasă semicercul și vine, se lipește
La spate, așteptînd
Cînd să întoarcă foaia, – atunci se adîncează
Prin sînu-vă ocheada-i, – atunci, el înviază, –
Voi vă pierdeți cîntînd.

Dar însă osebire e mare între voi
Și-ntre țiganka voastră; – ea stă și se pitește
Cînd va voi să vază pe cel ce o dorește; –
Se văd, și ei îndată s-ascund amîndoi.

Ei nu au vreme multă ca să se tot gîndească:
L-e jale și l-e milă ca să se tot privească,
Și-ascund chinul, se-nșel.
E plină de vii rane, e slabă, trențeroasă,
Și moare de rușine, cu toate că-i frumoasă
Ș-iubită mult de el.

Se strîng în brațe numai oftînd, plîngînd amar,
Unind a lor suspinuri, unind ale lor flăcări,
Plîngînd a lor junie, sorbind ale lor lacrimi,
Blestemînd robia fără de hotar.

Și cît le e de scurtă chiar astă mulțumire!
Ce scump este plătită! Amară chinuire,

Sărmanii, îi aștept!
Ce trist e-al lor adio! se despărțesc cu groază;
Nu știu ce-o să se-ntîmple, de pot să se mai
vază;
Căci nu au nici un drept.

IV

Priviți la țișăncușă ce-acum întâi iubește!
Grăbiți a-i lua partea cînd crudul o muncește, –
Scăpați-o din băta!
Ea s-o ruga la ceruri viața să vă-ndulcească,
Să vă iubească lumea, și ca să vă păzească
Să n-aveți bărbați răi!

Gîndiți cîte o dată, cînd într-astă copilă
În camerele voastre, pe taină sau de milă,
Pe alte slugi rugînd,
Și vede-atîtea lucruri la care se uimește;
La ce pot să servească ea nici că bănuiește;
Le-admiră-n ea tăcînd.

Cînd vine înaintea unei psyché[3] a voastre
Și-și vede goliciunea în niște trențe proaste,
Ce-abia se țin de ea,
Începe de-și ia seama; se uită, se privește,
Și nu vede motivul ce o deosibește
D-acela ce-o bătea.

Privește bine chipu-i: ochi, frunte, mîină, gură,
Picior, piept, brațe, mijloc și oricare trăsură
Făcută-a da plăceri;
Dar însă toate astea într-o complită stare:
Zdrobite rău de bice și roase-adînc de fiare,
Pîrlite de dureri!

Și își închipuiește cît i-ar veni de bine
În lucia mătase, în blondurile[4] fine
Și într-o catifea...
Da-n visul ăsta dulce, un crud slugoi, obraznic,

O îmbrîncește-afară. – Oh! ce blestem greu,
groaznic
Se revoltează-n ea!

Cînd se combină-n minte-i a ei cumplită stare
Și fericirea voastră; cînd va ca să compare
Ast trai ce v-osibesc;
Cînd nu se domirește, ca ce să fie oară
De se muncește astfel, ce vină o omoară,
De ce o chinuiesc, –

Oh! Vorba care trece prin limba minței sale
Înflorează cerul! Ar strămuta în jale
Și însuși pe Satan!
Popoarele acelea ce-au suferit robie
S-au, șters din foaia vieții: a cerului mînie
Zdrobește pe tiran.

V

Feriți-vă, fete, ca doar de-ți scăpa voi
De grelele blesteme astor nenorocite
Ființe asuprite ș-atît de chinuite,
Împotriv-acelui ce trăiește-n noi!

Vai de legiuitorul ce le nimicnicește!
Vai de nenorocitul care le chinuiește
Cu dreptul de stăpîn!
Cristos Mântuitorul, cum spune-a noastră lege,
Cînd va veni al doilea, oari cum își va alege
Creștinul din păgîn?

El, drage, poruncește ca noi să fim toți frați;
El a adus iubire, blîndețe, caritate,
Credința-n răsplătire și dulce libertate,
Care le-o hrăpește acești nerușinați!

Fiara apucă prada și-ndat-o și sfîșie;
Creștinul, cînd ia robul, măsoar-a lui mînie:
'L omoară-ncet, încet.
Adună instrumenturi găsite în turbare,
I le aplică rece, dar nu va să-l omoare:
Va a-l privi schelet!

Gîndiți la copilița ce răii chinuiesc,
Ce n-a gustat, sărmana, plăcerile vieții; –
Se trece în robie, și floarea tinereții
Sub bicele de scorpîi aști cruzi ce veștejesc

Gîndiți la ea, săraca! Gîndiți că este smulsă
Din brațul unei mume, spre-a fi etern expusă

S-o bată cine-o vrea!
Prin curtea-vă de grajduri, în pulbere, să zacă
Fără părinți sau rude. – Flămîndă, n-o îmbracă,
Nu I-e milă de ea.

Ea nu are speranță a se căsători;
Să aibă soț odată, să fie și ea mumă! –
Nu, fetițe, nu rîdeți; nu vi să pară glumă
Soarta-i ce n-o iartă pînă va muri!

Ș-atunci cînd interesul va s-o căsătorească,
Ea știe că durerea-i mai mult înc-o să crească;
Atuncea va simți
Ș-a soțului robie, ș-a fiilor ce-or naște:
O! cît plînge țiganka cînd vede că pășăște
Copilul ce hrăni!

Pe ea o fac să creadă că este de alt soi;
Să nu spere nimica, nimic pe astă lume;
Etern să se roșească de ea, de al său nume;
Bînd a sale lacrimi, goală în gunoi.

De-i este frig sau foame, ei o încarc de fiare,
Îi dau fărîmi de pîne călcate în picioare
D-al slugilor rîndaș! –
Oh, Doamne!
Fă stăpînii, fă-i, fă-i să se gîndească
Că ei sunt frați cu robii! și c-or să se unească în
sîntul tău locaș!

Holera ciocoilor

Cu cât mergem înainte,
Libertatea-naintează,
Dă holera în ciocoi;
Tot îngînă la cuvinte,
A cîrti nu mai cutează –
Rînjesc cînd ne văd pe noi.

„Ioite Poarta, Austria,
Ioite consuli, diplomații,
Slugi în care credeți voi,
Că salută România,
Ne învit să fim ca frații,
Iubiți, una între noi.”

„Să fiți tot în capul țării,
Să fiți tot în slujbe bune,
Toate fie pentru voi.
Fiți voi boldul-naintării.
Legile a fi mai bune,
Num-atîta cerem noi.”

„Să trăiască România!
Să trăiască libertatea!
Nu mai sunt de azi ciocoi.”
„Să... trăiască... la pustia!
Hî... cîhî... egalitatea...
Ce ziseși c-o să fim noi?”

„Zi colea, cu voie plină:
Să trăiască România!
Nu e noi și nu e voi.”
„Mă cam cearc-o holerină...”

Am o colică, pustia!
Ce ziseși c-o să fim noi?”

„Știm ce-ți trebuie, cocoane,
Și de tuse și holeră
Și de câte aveți voi:
Sau la cochii-vechi[1] otgoane,
Sau, măcar vreo zaveră,
Asta-i leac pentru ciocoi.”

Idealul și pozitivul

I

Cînd primăvara vine pe cer și pe cîmpie,
Cînd aerul se împle de dulce armonie,
Cînd crîngul și gîrlița șoptesc într-un deșert,
Poetul atunci iese pe coasta ce răsună
Și inima-i, ca harpă, sloboade-un împreună
La marele concert.

Cotește rîndurica, se-nalță-n viersuri nouă,
Alunecă pe iarba ce scînteie de rouă
Și ageră se-ntoarce, se pierde leșinînd.
Se gudur porumbeii, se-mbucă turturica,
Aleargă mieluşeaua, zîmbește florica,
Sticleți și filomile se sparg pe crăci cîntînd.

Acestea văd poezii cînd soarele răsare;
Cînd soarele de prier cu dulcea sa vîlvoare
Îl cheamă să-l salute pe creasta unei văi;
P-atunci, pe cînd bogatul s-adoarmă abia poate,

—
Și-n somn, numai zăstîmpuri!— Ce visuri
speriate
De griji și oameni răi!

Cînd soarele-n domenuri de raze luminate
Se-ntoarce ca eroul din lupte depărtate
Și-mprăștie căldură și viață și amor,
Cînd brazde muncitorul, în trîmbe înnegrite,
Întinde în departe pe maluri însmăltite,

Precum artiști dau umbre la peisajul lor;
Cînd ies pe bătături, pe prispele lipite,
Grămezi, grămezi copiii cu plete aurite,

Cu grase piciorușe, cu ochii scînteind;
Și mumele lor tineri, cu furcile în brîuri,
Privesc la pînze-ntinse pe margine de rîuri
Spuind și povestind;

Cînd soarele apune pe văi și pe colnice;
Cînd satul tot se împle de vaci și de junice;
Cînd sare vițelușii și ugerul e plin;
Cînd rumene copile, flăcări numai zale
Își rîd cu dinți de lapte, se trag de mîini din
cale,
Își spun cîte o glumă, își iau un măr din sin; –
Atunci, atunci poetul natura contemplează.

Se miră și se-ncîntă, și crede, adorează
Cu pruncul și cu firea pe Tatăl Creator.
Bogatul îns-atuncea pogoanele măsoară,
Tot numără clăcașii ce-l văd și se-nfioară,
Gîndind la dijma lor.

De este vrun lac pacinic, de este vro pădure
Bătrînă ca pămîntul, ce n-a văzut secure;
De este vro livede de flori și de miros,
În care saltă iepuri și presuri ciripește,
Și prepelița paște, cîrsteiul șerpuieste
Ș-insecte purpurate plec spicul undoios, –

Poetul le privește cu-o sfîntă bucurie,
În orișice nuanță citește-o poezie,
Se lasă p-o visare, explică un. Mister. –
În vreme ce bogatul, străin l-astă plăcere,
Se uită cu ochi rece și calculă-n tăcere
În inima-i de fier:

Cît dă, în ierne grele, ast lac ce-a să sleiască,
Pădurea ce-a să taie, livezi, ce-a să cosească.

Și camăta ce-aduce cu sumele pe ani?
Sărac este bogatul cînd astfel calculează!
Bogat este poetul cînd firea adorează!
Sărac este bogatul cu sacii lui de bani!

II

De e cîte-o frumoasă ce scînteie privirea-i,
Ce-ncîntă frumuseţea-i, ce fermecă zîmbirea-i
Ş-al căror sîn se saltă d-o flacără d-amor;
D-al căror organ dulce poetul se-nfioară,
Bogatul le priveşte, se uită, le măsoară,
Şi spune, dintr-o vorbă, cît face-amorul lor.

De e un bun prieten ce-n dulcea sa iubire
Îşi uită interesul l-a altui fericire;
Sau ţară unde omul lumina a văzut;
Sau sclav ce duce viaţa sub bici, sub tiranie;
Sau gîrbov care zace în lungă agonie;
Vădane ce pierd bunul ş-un reazim ce-au avut, —

Poetul l-astea toate pătruns de grea mişcare,
În palpit crud sloboade o lungă suspinare
Şi cerul cu-al său suflet şoptesc un sfînt mister,
Căci ţara lui pe dînsul la suflet îl atinge;
Căci lacrimi de sclavie cuţite-n el împinge;
Căci gîrbov, orb, fâmeie din gîndul său nu pier.

Bogatul însă spune şi ţara lui cît face,
Şi sclavul cîţi bani taie. —
Lui gîrbov, orb, nu-i place
Cînd astfel cred bogaţii, sunt însuşi chiar satani.
Eu plîng bogatul care în bani tot preţuieşte!
Ferice e poetul ce plînge şi iubeşte!
Nemernic e bogatul cu sacii lui de bani!

III

De este templu-n care trufaș-arhitectură
Se urcă pe coloane d-adîncă săpătură,
Se-ntinde pe sub boite ce timpul a lustrat,
Și unde-nscrie ruga antica-i maiestate;
Și plînsul și tămîia, adîncă pietate
Locașul și-a-nsemnat;

Aicea unde-artiștii, peneluri înzeite,
Cobor Dumnezeirea pe lemne vechi sfințite
Și dau icoanei graiul din placa lor ieșind;
Aici unde se-nalță măreața poezie
Din mii de guri vergine pe dulce melodie
Ș-eco o poartă iară pe marmuri reci șoptind,

Poetul se strămută! îi rîde serafimii,
Străluce zeitatea, amerinț herovimii
Și capul său s-aprinde d-un foc dumnezeiesc! –
Bogații își pun ochii pe candeli aurite,
P-o cruce numai pietre, icoane-mpodobite,
Ș-un preț le hotărăsc.

Cînd sună în iteatruri orchestre zgomotate,
Și-n loji, ovale șiruri, prin lustruri luminate,
Se-mplînt pe albe sînuri zambile, amarant,
Cînd tremură în spasmuri arcușul pe vioară;
Cînd flaotul sloboade suspinuri ce-nfioară;
Cînd trîmbița vibrează; fanfarele ne salt;

Cînd rapide semnalul oprește armonia,
Perdeaua se ardică și vine istoria,
Și veacuri mai uitate le-ntoarce înapoi;
Cînd scena unei crime, virtuți încet ne fură,

Ne-amestecă cu-Edipii, cu Bruții ce conjură
Și ei renasc în noi, —

Ah! Artă pe poetul ca farmec îl învinge!
Cu Bruții el turbează, cu Iocasta plînge,
Și inima-i se împle de rane, de balsami; —
Bogatul, însă, prețul intrării socotește.
Este poetul cînd artă îl uimește!
Sărac este bogatul cu sacii lui de bani!

Impromptu

Precum, la o numire, o umbră trecătoare
În ochiul fantaziei s-arată, licurează,
Și gândul de pe dînsa aleargă un minut,
Eu crez că aste rînduri, ce scriu în strămutare,
Rostite d-al tău timbru, ce morții înviază,
Or să mă cheme-n minte-ți, de unde-oi fi
pierdut.
Căci, crede, că poetul, cînd sufletu-i dictează,
Imagina își lasă pe fața ce-a-mnegrit:
Lectorul cînd o vede, atunci ea înviază
Și vine, ca fantasmă, deloc ce l-a numit.

Impromptu 2

Acel ce lângă tine vrodată a trăit,
Acela numai poate mai drept să-nchipuiască
Și fețele de angeli și viața cea cerească,
Și însuși Creatorul de cine-i ocolit.

Ideea num-aceea că-n ceruri locuiesc
Tot astfel de ființe precum te văz pe tine,
Și că în ceruri merge acel ce face bine,
Eu văz că mă silește virtutea să iubesc.

Improvizate la vederea unei berze negre

1838, iunie 5

Să poci opri durerea-mi și focul ce mă arde
Lăsați adunări, jocuri, și viu ca să jelesc
Pe maluri, rîpi tăcute, d-ai mei acum departe,
Ca barza cea străină, cu ea să mă unesc.

Tu plîngi, cernită barză, soția-ți cea pierdută,
Și semnul întristării pe pene-ai zugrăvit.
Jelești a ta pereche, ș-oricine se strămută
Văzîndu-te în doliu și-n traiul singurit.

Dar eu, o, credincioasă! Eu nu poci fi ca tine;
În crude suferințe ce inima-mi o strîng,
Eu trebuie să sufer, să rabd durerea-n mine,
Să mă prefac la lume și-n veci să nu mă plîng.

Ferice de acela ce poate-ncă să geamă,
Să strige în durere-i, să-și spuie al său dor,
Ș-a-oela ce-l aude să-i poată da de seamă,
Să plîngă-ncă cu dînsu, de nu-i dă ajutor.

La d-na Elisabeta Știrbei

Aprilie 24, 1846

Blîndețea, modestia, creștina caritate
De s-au numit virtute în lumea de Scandal,
De place Poeziei o pură pietate,
De se onoară încă Amorul conjugal –

Ești belă atunci, doamnă, în dulcea-ți căsnicie,
În junele odrasle în care te aflăm;
Și admirăm iubirea-ți de mumă, de soție,
Și faptele-ți creștine le binecuvîntăm.

Și Poezia astăzi în sacra ei ardoare
Unește ș-aste note la imnul înălțat
De două sute voce din inimi de fecioare,
Ce-nvață legea-n umbră-ți și pilda ce ai dat.

Ea vine să-ți ureze cu văduve, orfane
Ce-și află mîntuirea la pragu-ți creștinesc,
Să ție Domnul viața-ți, și faptele-ți umane
Răsplată să-ți aducă tezaurul ceresc.

La d. Ioan Văcărescu

Etern tot delăsată să stea citera ta!
Zefirii primăverei, a dragostei zîmbire,
Cîntarea filomilei, a viselor uimire
Nu va mai imita?

Sfîrșitu-s-a amorul, sau danțul s-a desprins?
Pierit-au oari păstorii, a răgușit oari cucul,
În dealuri, în dumbrave nu circulează sucule,
Sau focul tău s-a stins?

S-au veștejit oari timpii, răstimpii a-ncetat?
Nu mai suspină frunza, sau nu mai geme rîul?
Nu plînge rîndurica, nu murmură pîrîul?
Ce! firea s-a surpat?

Ce! Acvila Daciei va sta fără Tirteu?
Ce! Teocrit adoarme? Durerea nu-l mai doare?
Plăcerea nu-i mai place? Schinteia cîntătoare
S-a-ntors la Dumnezeu?

Ce! Ai luat cu totul simțirile lumești?
Apusul, răsăritul, natura nu-ți zîmbește?
Cereasca armonie Apolon nu-ți șoptește
Cînd stai de te gîndești?

Ca harpă-eoliană, dai drumul a zbura
Cîte-un acord în aer; și cînd întreb de unde,
De unde vine-ast sunet? – Deloc mîna-ți s-
ascunde.
Mă las-a mă mira...

Însă în darn s-ascunde, e sunet ce-nțeleg,
E de citeră veche, – dă sunete curate;
Nu e citeră nouă cu tonuri îngîinate
Ce nu poci să le-aleg.

E Muza chiar aceea ce a creat p-a mea,
Pe care-am ascultat-o-n a mea copilărie;
Ce i-am rostit cîntarea în toată-a mea junie,
Căci prea mult îmi plăcea.

Îi recunosc preludul care d-atîtea ori
M-a legănat pe vise, mi-a. Alinat durerea,
Mi-a reîntors epoce sfîințite de plăcerea
În brațele d-amori;

Îi recunosc acordul ca prin instinct firesc:
Precum cunoaște-albina o floare priincioasă;
Precum cunosc cocorii o climă călduroasă
În care viețuiesc;

Precum, cunoaște cerbul izvorul d-unde bea;
Precum cunoaște orbul o rază ce-ncălzește;
Precum cunoaște pruncul pe muma ce îl crește
Cînd îi e dor de ea;

Precum o turmă simte un fluier de păstor,
Precum păstorul simte un bucium sus pe munte;
Precum, dormind iubitul, ghicește p-a sa frunte
Un sărutat d-amor.

La d. P. Poienaru

Înaintea ta privește,
Bunule învățător,
Pîrga care o rodește
Spiritu-ți combinător,

Este fapta minții tale
Generația ce vezi;
Cresc într-ale ei anale
Dafinii ce meritezi.

La a ei recunoștință
Tu zîmbește un minut:
E tribut l-a ta silință,
E răsplată la trecut.

Istoria se întinde
Al tău nume a priimi,
Ș-aureola ce-l coprinde
Peste secol va luci.

La maior Ion Voinescu II

ούχ αγαθού πολνχοιρανιη εις χοίραυος έδτω[1]

Astfel tot striga-n Atena casta cea de eupatrizi
Ce o cam zdrobise Solon; care însă-n eumolpizi
Învăța mereu cu popii tainele a amăgi,
Ș-aștepta monarhul tare, toți pe el a năvăli:
Să-i dea lui puterea toată, și intrîndu-i în favor,
Să-l întoarcă cum le place și să și-o împartă lor.
De aci, apoi, și-n Roma astă castă s-a ivit;
Ș-a avut ș-aci epoce; ș-aci iar a izbutit.
Căci romanii tari și aspri, de aști greci se
lingușau,
Ș-orice vițiu, orice crimă de la dînșii învățau.
Astfel au lucrat pre taină la corupții propagînd,
Vărsînd fierea dezunirii, crime negre-ncurajînd.
Iată imperiul se-mparte și aști nobili paraziți
Se formară două cete, foarte bine chibzuiți.
Pre monarhi înconjură și-și făcură lumea lor.
După ce le ajutară ca să-i vază precum vor,
Se-mpărțiră iar prin lume: unii mai fierbînd la
sfîinți,
Alții-n rasa vicleniei născocind la sfîinți părinți,
Ucigînd filozofia, manuscrisele arzînd,
Sau falsificînd în ele cîte nu le era-n gînd.

Cel ce nu va să muncească este-n veci
născocitor,
Spiritu-i, în viclenie, totdeauna-i creator.
Cîte rele n-aduseră aste caste-n orice loc!
Cîte rătăcirii! ce groază! ce pieiri! ce munci! ce
foc!
Religia pîngăriră, politica au smintit, –
Aste două mari principii care omul a găsit
Sufletul ca să-și mîngîie, și viața înlesnind,

Să-și petreacă traiul dulce. Însă aști ciocoi
ieșind,
Aste două mari științe le făcură instrument
Lumea ca să o subjuge. Filozoful sau poet
Nu putură să-i dărame; căci, sau prinții ocolea,
Sau le-mbrățișa altarul ce p-ascuns cîrciumărea.
În sfîrșit, veni tiparul; — ei pun mîna, îl hrălesc
Și încep a-ntinde răul în tot neamul omenesc.
S-au opus înaintării, rațiunea au ucis;
Ne-au acoperit trecutul smintind orice
manuscris.

Dar tiparul, cu încetul, își ia dignitatea sa
Și se face armă tare în poporul ce-apăsa.
Începu să-i biciuiască de prin curți și monastiri
Ș-au pierit cu mare grabă numa-n cîteva izbiri.
Numai slabă rămășiță pe lîngă Devlet iviți,
Se țineau de meserie: cînd ei gîzi, cînd osîndiți.
Cîteva grecești provincii abia îi putea ținea;
Țara noastră ortodoxă și avută îi trăgea,
Tot aci le țintea ochiu și aci erau plătiți,
Cînd în crimele d-acolo ajungeau nesuferiți.
Și încetul cu încetul îi vedem a-nainta,
Pre boieri, pre domni, episcopi, căpitani a
dezarma.

Eupatrizii din vechime se zic astăzi evgheniști,
Și, pe vechile principii, ortodocși și monarhiști.
Îți prescriu cîteva versuri ca să poci a-ți arăta
Cum se sătira-ntre dînșii și în ce chip se certa
Pe frumoasa țara noastră. Știi ca cîini ce
mîriiesc

Cînd văd alți cîini că apucă oasele ce ei ochesc:

Εύρίσκετ' ένας άρχοντας Λουκάς όνομασμένος,
Άπ' ούρανοκοτάβατο εις τό φανάρι γένος
πλούσιος εχει άρμαθιας γερατς όμολογίαις
Είς έγγριταις, ακίνδυναις, μεγάλαις έπαρχίαις ...
Αύτός άφ ού συνάθροισε τούς θησαυρούς του
Κροίστου

Σ' των φαναριώτων τό περοϋ, στόν Δούναβιν

όπίσου,
 'Όπισ' από τόν Δούναβιν έκετ, που τό χρυσάφι
 χλωμιάζει των ήδονικων τήν όψιν σαν τό
θειάφι,
 εγύρισε παμπλούσιος είς τό φανάρι πλέον,
 κεις την τρυφηνσαν Λουκουλλος των παλαιών
Ρωμαίων.
 πουρνό άλλα φορέματα τό βράδυ φορους' άλλα
 είχε καλπακια απηρα, γαλιστερα, μεγαλα
 Και ς του Τομαζου πάντοτε πηγαίνοντας τον
κήπου.
 τόν δούλον είχ' όπίσω του μ'δνα δεμάτυ πίπων.

[2]

Vrei să vezi deșărtăciunea care-n noi s-a
încuibat
 Unde-și are origina? — Iată cine ne-a stricat:
 ποτέ τόσον δέν ετυχε τό αίμαμου ν'αναύψη
 Μήτ' οταν στόν επιγραφήν ό Φώτης μ' ηχε
γραπζη
 Τό σοβαρή πανευτοχώς άντίς τό εύδαιμόνως,
 Μήτ' οταν έμνημόνευσεν ό πρώην Ελασσώνος
 Ε μήνα τόν ποστέλνικον κατοπ' άπ' τόν
Γεωργάκη,
 Εμένα τέτοιον άρχοντα κατόπ' απ'
άρχοντάκη."[3]

Turcu-i privea cu răceală pînă cînd se-
mbogătea:
 Firman! Le lua averea și pre ei îi curătea.
 Cariera lor fu asta, dar pe noi ne-au vătămat;
 Nu zic pentru jafuri, piedici, drepturi care ne-au
trădat;
 Ne-au stricat și caracterul și au format între noi
 Casta rea, spurcata castă care o numim: ciocoi.
 Te miri și te întrebi, poate, ce e vorba și ce cer,
 Ce-are a face cu ciocoiul acel vers al lui Omer?
 Ăsta îmi era răspunsul la inchizatori cînd vream
 Să cer tribunal sau prăvili, sau atunci cînd le
numeam:
 Procedură, judecată. — Noi avem stăpînitor!
 Cum o vrea stăpînitorul! — Dați-mi un

judcător

Să știu, care-mi este vina? — Un stăpînitor
avem!

Cum o vrea stăpînitorul! — Dar ce-am făcut? Să
vedem.

— Cum o vrea stăpînitorul! Ăst răspuns tot
poftorit[4]

Făcu să-mi aduc aminte versul care ai citit.

Șapte luni fui la-nchisoare cum alții n-au mai
cercat;

Un prizonier în Tunis, într-o stîncă de pirat,
Crez c-o viață mai cumplită nu ar fi putut cerca;
Mi-e și jale, mi-e și scîrbă amărunte-a-ți arăta;
Cărți, cerneală și hîrtie nu puteam ca să zăresc,
Îmi era oprit cu totu și să scriu și să citesc.
Nu puteam să văd pre nimeni, nici pre chiar
paznicul meu;

Numai sentinela mută care m-aținta mereu
într-o umedă cămară, strîmtă cît să mă-nvîrtesc:
Ăsta e arestul nostru ce corecție-l numesc.
Infernalele torture cît colo s-executa:
Țipete, răcniri grozave, ce nenorociții da,
Fură singurele voce ce-n ast timp am ascultat.
Miră-te, că mă mir și eu: am trăit și am răbdat.

Cincizeci poate de taciruri[5] mi-au luat,
neapărat.

Ceea ce am scris în ele, să mă crezi c-am și
uitat.

Unele erau frumoase, căci vedeam că nu plăcea
Comisarilor. Ce mîndre scălămbări unul făcea;
Să-ntindichea, clătea capul cu un rînjet de
schelet,

Să spetea, zbîrcea din buze ca pisica de oțet.
Cu toate-astea, închisoarea are și ea ceva bun:
E un înger ce mîngîie cînd fiarele-ncep de sun.
Strămutările-nchisorii se pot bine compara
Cu acelea ce ne spune că deșerturile da
În profeții din vechime. Zile trei cît au trecut,

Spiritul găsește cerul; omul tot s-a prefăcut
Într-o altfel de ființă, în ceva mai ideal:
Trupul său parcă nu simte greutatea de-animal,
Parcă spiritul l-ardică acolo unde e dus,
Și, și spiritul și omul pare c-ar trăi de sus.

O, cât se înșel tiranii! Ei gîndesc c-au izbutit
Să omoare-inteligența cînd la zbiri au poruncit
Să oprească prăzii lucrul, sau lectura sau de
scris;

Și ce trebuie de lucru cînd tot cerul i-e deschis?
Cît se amăgesc cumpliții; căci se tem, căci se
sfîesc

Să rămîna cu ei însuși; pentru că ei se-ngrozesc
Cînd rămîn cu al lor cuget, se gîndesc c-unu-i
martir

A s-aducă închisoarea vreo furie sau delir! —
Amăgire! neștiință! — P-ăl de vreți să pedepsiți
Osîndiți-l să vă vază, num-atuncea izbutiți.
Cunoști, cred, destul de bine aste ore de visări
Cînd în aromire omul uită asprele cercări
Și realitatea toată o dărîmă ca de mal,
Și pe aripi d-altă lume, plană într-un ideal,
Și fantasmele aievea ce de față ne strămut,
Scene tinere, frumoase, ce în viață am avut,
Scumpele ființe-acelea cari odată ne-a-ncîntat,
Vin pe rînd, ne-aduc aminte cîte-un zîmbet, un
oftat,

Cîte-o lacrimă curată din izvorul călduros,
Dintr-c inimă fierbinte în delirul amoros,
În plăceri încîntătoare și uitare în amor.

Ori din cîte daruri Domnul dete unui muritor,
Suvenirea e mai dulce. O! de cîte ori gustăm
Fiecare din plăcerea ce în viață-ne cercăm!
Pîna și nenorocirea, orele cele amari,
Lacrimi, necazuri, grije și dureri cele mai tari,
Suvenirea le-ndulcește în domenu-i, cînd le-a

prins.

Și e mai ferice omul, mintea-i când le-a reatins.

Tu cunoști acele visuri ce se cerc a ne răpi

P-aripe legănătoare, și-și fac silă a zîmbi

Patimilor ce ne roade, slăbiciunilor ce-avem.

Dar când ne uităm cu totul, când în ceruri ne credem,

Atunci răul se deșteaptă, vede cum că l-am uitat,

Și-și înfige cruda-i gheară și mai ager, mai turbat.

Tocmai când zburam pe vise, gîzii mei când îmi uitam,

Cîte-o javră slută-n ușă-mi mă făcea de trăsăream:

Întilneam cătări de mîță a vre unui zbir pitic,

Sau vedeam pășind spre mine vrun mușard

paralitic.

Să mă crezi că num-atuncea, eu, scîrbit, am blestemat

Pe fenicianu-acela cui în creieri a intrat

Să invente niște semne, ca prin ele să putem

Opri sunetul vorbirii și ideea ce avem.

Cea mizerie sublimă înaintea mea trecea

Și aievea a ei scene una-una îmi venea:

Aci Torquato Tasso brațu-n fiare încordînd,

Spumega închis în temniți a lor boite ațintind:

„Non avendo candella per scrivere i suoi versi!”[6]

Milton iar, fără vedere, îl priveam când a vîndut

Pentru zece livre-sterling ast colos: Raiul pierdut;

Ș-un librar cruntat în gînduri, îl vedeam când număra

Foile nemuritoare, spre a nu se înșela.

Camoens, gol în spitaluri, vedeam bolnav că zăcea,

Primind mila de la orbul ce pentru poet cerșea;

Ș-acest nobil rob dar tînăr, lîngă patul său lipit,

Sta ca cînele ce geme lîng-al său stăpîn iubit.
Și Cervantes iar, în lipsă, stînd p-un pat de lemn
mai gol,
Întinzînd o mînă slabă către-un rece spaniol;
Și Lesage, cu plete albe și de fiice însoțit,
De mîhnire și de boală nencetat tot chinuit,
Se tîra ca să-și găsească o colibă a-l umbri,
Pîine ca să dea soției, căpătîi cînd a muri.
Chiar Corneille, la care toate scenele se-nchin,
Era-n lipsă de fiertură, după cum ne-a spus
Racine.

Dryden gîrbov, alb de vîrstă, în neajungere
murind,
Îl vedeam în disperare-i cerul, stelele privind,
Rătăcind pe-astrologie să se poată mîngîia
De a lumii nedreptate, ce-așa rău îl prețuia.
De-aci iară, în Irlanda, întîlneam pe-acel
Spencer
Singur, fără lăcuință, spărgînd ceața-acelui cer, —
Rosalinda-n veci pe buze-i, capul lui de fee plin,
—
Vai! și nici un pic de pîine! Vondel, cărui se
închin
Olandezii, mort de foame: treisprece poeți în cor
Vedeam că-l duceau la groapă. — Oricîți și-au
luat un zbor,
Cei mai mari, iluștri oameni, rar e cînd s-a
întîmplat
Cîte unul ce în viață-i fu de soartă apărat.
Vedeam dintr-un pod de casă pe Samuel-Royer,
tras,
Mort de frig și nemîncare. Poetul lui Hudibras,
Butler, mort în sărăcie. Floyer-Sidenham și
Rushworth,
încărcați, tîrîți în fiare. Malfilâtre, și el mort
De foame. Rousseau, acela, îl vedeam a s-omorî
În ideea c-o s-ajungă a cerși, a se tîrî.
Gilbert înghițind o cheie, neavînd pistol, cuțit,

Moare-n podul unei case flămînd, bolnav,
părăsit
Din cauza sărăciei; moare fără a gusta
A vieții mulțămire, și pe care o cînta
Fără ca să o cunoască. Îl auzeam recitînd:
„Au banquet de la vie, infortuné convive,
J'apparus un jour et je meurs;
Je meurs, et sur la tombe où lentement j'arrive,
Nul ne viendra verser des pleurs”.[7]
Și murea pe buză-i glasul, ochii se stingeau
țintind.
Chatterton, cînd bea otrava, îl vedeam cum își
rumpea,
Ardea scrierile sale și-n cîrceie reci crîșnea,

Corpul său ca să se vînză, spre a se putea plăti
Trei ghinee, plata casei unde Bel abia-l primi.
Pare că-mi era de față:
„He was violent and impetuous to a strange
degree”[8]

în minutul cînd Belfort,
Ca favor, îi zise slugă al celui întîi fecior.
Vedeam mîna sîngeroasă crudului Robespierre
Arătînd spre eșafodul ce primea pe Chénier,
Și poetul blînd și dulce — sau al doilea Theocrit

—
Strînge fruntea sa și strigă, simțînd ora c-a venit:
„Mourir! et pourtant j'avais quelque chose
là!...”[9]

Pentru asta mori, sărmane, pentru „că aveai
ceva!”

Ar fi fost cu mult mai bine să rămîie unde-era
Cea schinteie de lumină ce mă face să blestem
Scrișul, care ne vădește la tirani ca ce suntem.
Rigas, ast Tirteu modern, al Greciei bard, profet,
Să sfîrșească-n agonie... Melancolicul poet
Gaullois, pe care Hugo, spre rușine-i ne-a vestit,

Autorul întristării ș-al Comediei-Lumești,
Se sfîrșăște fără martor. Pellico, prin închisori,
Dă Italiei suflarea-i, cînd ea zace-n sărbători.

Și în care parte-a lumii va găsi azilul lui
Ast ilot etern al lumii ce nu e al nimului?
Parie-n societate, kauker în particular,
Se tortură de trei goane ce n-au nicidecum
hotar!

Tiranii se tem de dînsul și în frică-le-l strivesc,
Filozoful îl mepriză,[10] speculanții îl urăsc.
De la Omer simbol vecinic al ursitei de poet,
Pînă-n zilele de astăzi, — acest secol, ast schelet
Gol și negru al icoanei unui simț material, —
Un poet, vrăjmaș puterii, cum o zice și Pascal,
Avu-n veci rivali vrăjmașii adevărului. Gonit
în tot locul de putere, fu-n tot locul biruit.

Și d-om arunca privirea peste timpi de la-
nceput,

Vom vedea un lanț de chinuri printre care au
trecut

Aști martiri, de cînd e lumea. Temnițe și
sugrumări,

Goana, lanțul au fost plata l-ale lor cerești
cîntări.

Precum lebăda cea tristă veselă e num-atunci
Cînd viața asta lasă, ca cum ar scăpa de munci,
Astfel și poetul geme: viața lui e de dureri;
Lumea-i este lui exilul, cerul este-a sale-averi.
Oamenii-l gonesc în viață; după moarte, i se-
nchin, —

După moarte e-a lui viață, — cît trăiește e-ntr-un
chin.

Preursit martir de ceruri adevărul a cînta,
A urma în sfinte misii ș-interesu-i a uita,
El e-un simbol cu viață al credinței creștinești,
Lasă bunurile lumii ca să ia plăceri cerești;

Parcă dincolo de lume ar fi viața ce-a lăsat;
Parc-ast loc e o osîndă pentru vre un vechi
păcat.

O, Platon! pricep prea bine pe poet de ce-ai
gonit

Din republica aceea care ți-ai închipuit!
Cred prea bine că poetul e un spirit, e un vis
Rătăcit din vre o sferă, sau și întradins trimis
Să imite Creatoru-i. Făr-a da vre un alt spor,
Se hrănește din pătulul care-și umple un popor.
Cînd îi va pieri modelul, n-are-atunci ce copia;
Cînd ambarul i s-o-nchide, nu mai are ce mînca.
El s-aseamănă prea bine paserilor care vin
Ca să ne dezmierde numai printr-un viers, care
se-nchin

Celui care le trimite: ele-și cînt în vocea lor,
Se nutresc în vreo livede ș-a lucra deloc nu vor;
Nu vor, pentru că nu știe: ele fac ce-au învățat,
Ceea ce le-a-nvățat Domnul cînd aicea le-a-
ndreptat.

Tu nu faci privighetoarea ca să cînte cum vei tu,
Nici o bufniță să-și lase vocea-n care începu.
Oare barza care vine pe-a ta casă a cuiba,
Nu-ți plătește destul, Platon, preajma-ți cînd va
curăța

De juvini? Ș-a da exemplu de viață la ai tăi? –
Barza-ți ciocănește șerpilor, și poetul pe cei răi.
Cînd o rîndurică vine să-și zidească cuibul său
Pe sub strașini sau în preajma largului palat al
tău,

Nu-ți plătește și ea oară cînd la geam îți va veni
Să leșine cîntînd ziua, dimineața a-ți vesti?
Fiece poet aicea are misiunea sa;

Fiecare și-o-mplinește; încetați a disputa!
Tasso de Montaigne se rumpe și tu sfișii pe
Omer;

Pascal toată poezia, și Saint-Just pre Chenier. —
Filozofi! gîndiți mai bine! și chiar voi sunteți
poeti;

Vă numiți precum vă place, însă nu știți ce
sunteți.

Lumea este poezie, ca și Politia ta;
Osebirea-i că poetul se exprimă-n limba sa,
Într-o limbă de magie care îngerii o vorbesc;
Oamenii de ea se-ncîntă, fiarele se îmblînzesc;
Limba-n care toți profeții au vorbit cu

Dumnezeu:

Limba care da eroii prin organul lui Tirteu;
Care reformează cerul, care lunii a reformat,
Care-a liberat popoare, ceruri mii a populat.

Dară, mai de cînd e lumea, un poet nu fu plătit;
Însă, ori în ce epocă a fost mult mai mulțumit
De pe cît vedem acuma: înainte mergător
Artelor celor frumoase și de cult născocitor,
Pe cînd lumea era jună, pe cînd anima domnea,
El, ce-n ideal i-e viața, întîlnea orice dorea;
Dar cînd inim-amorțește și cînd capul face tot,
Cînd principiu-i interesul, a trăi poezi nu pot.

D-om vrea să luăm vechimea, cînd materia
domnea,

Cînd simțualismul singur chiar virtuții
porunceă;

Cînd virtutea se da lesne unui bun luptaci vîrtos,
Unei frumuseți văzute ș-unui corp mai mlădios,
Cînd Io sau cînd elenii, armii, nații pustiind,
Da în Elisei eroii pe care-i vedea murind;
Cînd eroii chema zeii, ca să bea din cupa lor,
Zeii coborau din ceruri ca să dea al lor favor
Răpitorilor de fiice și de case spărgători;
Cînd un Marț, o Vineri, Bachus erau mari
cîrmuitori,

Și Amfion, Anacreon cărnurile cînd cîntau;

Aspasia, Cleopatra, pe bărbați când încântau,
Sardanapali, Luculi, Neroni, atîți regi, atîți
cezari,
Însemnar-acele epoce de plăceri fără hotar; —

În acel amestec mare de plăceri în pipăiri,
În acel contrast gigantic de virtuți și rătăcirii,
În varietate-aceea, un poet întâmpina
Un Olimp ca să-l inspire, un ilot a-l întrista,
O cunună să-l înalțe, sculptor a-l eterniza,
O Frine ca să-l învie ș-o Lucreță a stima,
Olimpice să-l asculte și un stad a mai scurta,
Discoboli să întărească ș-un atlet a-ncuraja,
Cercul fumegînd de sînge, șirul tigrilor turbați,
Ș-un Cezar, turbînd de poftă, privind robii
sfîșiați.

Și în secolii de mijloc, timpi morali și sufletești,
Astă epocă întinsă de virtuți moralicești,
Cînd blîndețea, caritatea, — aste fiice-a lui
Cristos, —

Clădeau numai pe Speranță, acest cult așa
frumos:

Cînd un Atanase vine, un Ioan, un Augustin,
Idealizînd virtutea într-un nume de Creștin;
Cînd cu crucea se armează Europa-n Saint-
Bernard

Și valuri pornesc de oaste sub Philippe și sub
Richard;

Cînd Saint-Louis e pe scenă; cînd Guesclinii se
iveau;

Cînd truverii, trubadurii armiile cîrmuiau;
Cînd cavalerismul strigă în Roland și în Bayard;
Armele lucesc și sună pe un maur sau lombard;
Cînd materia-și dă spiritul prin strivirea lui
Pascal

Și martirul triumfează, Cristos nu are rival;
Pe cînd simțul amortîse, cînd comandă Bossuet,

Cînd se reformează Cerul, — în fața unui poet
Vin icoanele grămadă și se simte inspirat.
Acum Dante, Milton, Tasso nu e lucru de mirat;
Atalia și Estera, și Tancred și Polyecte.
Vin, răsar, se nasc de sine ca să fie subiect.

În epoca noastră însă, începută de Voltaire,
Spiritualismul cade, se îngîn-orice mister:
O crepusculă! dar care? — Tălmăciți-o după
plac;
întrebați pe sectatorii ai lui Smith, Condillac;
Căci acuma este vorba ca să fii folositor,
Să-nlesnești nedomirirea, și-n câștig născocitor.
O, poet! Vino! Ia-ți harpa! Vino a te inspira
De machina care-o face șoarecii a se mișca!
Pune-mi algebra în versuri! Cîntă-mi un
manufactor
Ce ieși falit aseară! Spune-mi ce-a rămas dator!
Lasă circ ș-anahoreții, turnuri, lupte și asprimi.
Lasă tot entuziasmul din barbarele vechimi;
Las-onoarea și credința! Vino ici a-mi calcula:
Acția-mi în care parte e mai bine a băga?
Lasă pe tiran s-alerge și pe rob a suferi;
Lasă văduva să geamă ș-orfelinul a muri;
Lasă să se lupte-n aer Jupiter și cu Titan;
Lasă sfinții să se roage la Cristos sau la Satan. —
Vino ici de-mi spune mie, cum aș face să câștig
Două sute la o sută, fără frică să mă frig.
Spune-mi ce societate poate a-mi asigura
Un venit pe toată viața — și cît am a număra?

O! vîrstă bătrîn-a lumii! Secol rece, amorțit!
Anticrist, fără-ndoială, e de mult aci venit!
Pe cînd magi, brahmini, cabirii, consfințiții
demagogi
Invitau ș-oprea poporul luminații astrologi;
Cînd profeții față-n față sfătuia cu Iehova;
Cînd și văile și munții l-al lor semn se despica

Și plecau pe nori cu corpul înzeiții pelerini, —
În epocile acelea d-antici faraoni divini,
Un pontif își lăsa sceptrul ca să cînte psalmii săi,
Să-și confese-a sale crime, să blesteme pe cei
răi.

Cînd încununați cu dafini Pindarii se preîmbla
Prin Olimpicele lupte, ode, imnuri a cînta;
Și Filipii, Hieronii se dau jos din tronul lor
Să se lupte cu atleții din poporul privitor;
Cînd în Panteon artiștii faptele lor expunea,
Zeuxis învia lemne prin elenii ce vorbea;
Cînd Fidias zeitatea într-un Joe cobora,
Praxitel împlînta grații într-o piatră ce săpa,
Un poet se-ncălzea lesne admirînd un Partenon,
Admirînd vre o coloană-nălțată de Hersifron,
Un întins amfiteatru, sau ospățul strălucit,
Sărbătorile vestite, sacrificiul de-ngrozit,
Acel lux atît de mare de femei, de sclavi, de zei,
Adunările armate ce-i încununa pe ei.

În secuii de mijloc iară, seculii cei creștinești,
Seculii de meditare ș-ai virtuților cerești,
Cînd Cristos desființează mărimea de pe pămînt,
Poeții, în loc de muză, priimesc spiritul sînt,
Las plăcerea simțuală; sunt de îngeri privitori;
Își las lira și iau harpa, — sunt în cer locuitori.
Eliseii și Parnasul se prefac în Paradis;
Olimpul se pustiază, cerul tot rămîne vis,
Unde rătăcesc poeții. — O! ce mult a favorat
Poezia creștinismul! altă epocă n-a dat
Orizont atît de mare spiritului poeticesc,
Decît, cînd a aflat omul că e cetățean ceresc,
Că ast loc e de cercare; nu e mare, nu e mic
Înainte-Eternității, că viața e-n cer; nimic
Din ce-avem aicea nu putem lua cu noi,
Cum că numai Caritatea va-ndulci viața d-apoi.
Cu cît geograful nostru poate fi mai învățat
De _acela al vechimii; cu cît a înaintat
între noi astronomia, cu atît și Dant și Tass,

D-om privi mai de aproape, putena zice cum c-au tras

Mult mai nalt și poezia decât Qmer și Virgil,
Cum Racine decât Sofoclu, Corneille de Eshil,
Ș-atîți alți ce n-au protivnici nici într-un alt
period;

Shakespeare de Euripidis și Milton de Esiod.
Dar ce-ar fi putut să facă d-ar fi fost creștin
Omer;

Ce-ar fi fost un Rai în mîină-i, cînd s-ar fi văzut
în cer

Ce -ar fi fost Ierusalimul, armia de cruciați
Ce se varsă-n alte clime, pe jos, prin cruce
armați;

Oceanele de lume, ce deșert un continent,
Beți d-un sînt entuziasm, aprinși toți d-un
simtiment,

Trec pe mări, pe munți, nisipuri, ca și pe cîmpii
cu flori,

Uit și foame și odihnă și se las, ca niște nori
P-un pămînt de altă lege, — ast sujet e
gigantesc;

Ce-ar fi fost, tratat de Omer, cîți or spune se
greșesc.

Acum însă cînd războiul e de interes silit
Și cînd orice-ostaș într-însul este-un salahor
plătit;

Cînd orice entuziasmuri ațintează tot la bani;
Cînd orice mister în lume nu mai are-ai săi
profani;

Cînd bani sunt toată plăcerea; bani credința;
bani amor;

Cînd patriotisimu-i bani; cînd pe bani neamuri
s-omor;

Cînd muzele își pierd cerul; cînd Apolo s-a
surpat;

Cînd nu se sfîntesc poeții și profeții a-ncetat;
Cînd poetul sau pictorul, arhitectul sau sculptor

E silit a-și tocmi ziua ca cel mai prost muncitor;
Cînd pictorul între îngerî a-ncetat a se numi, –
în timpii cei răi de astăzi anevoie a găsi
Un Omer sau un Apolon; un Tasso sau un
Bramand,
Un Dante sau un Tibardi; un Milton sau un
Dorland.

Tristă soartă-a poeziei, ce Gilbert a preludat
Pe cînd începea epoca-n care Voltaire ne-a
băgat:
Malheureux qui se voue aux nymphes du
Pamasse,
S'il ne possède pour richesse
Qu'un grand coeur et son Apollon! [11]
Prea lungii astă scrisoare. Vrînd să-ți spun ce am
pățit
Din cauza ciocoimii; vrînd să-ți spun că-s
surghiunit
În Camtceatka Rumâniei, într-o hordă d-
otentoti,
într-o capiște druidă unde cer să vezi nu poți,
Ș-unde Teutates s-aude prin copaci bătrîni
zbierînd,
Primind ritul cel de groază de la erimiți turbînd,
Unde oameni pitagorici zac pe tabernaculi beți,
Unde șoimul și vulturul se scald vara în nemeți,
M-apucaî să-ți fac pomelnîc de poeți ce-au
răposat
Și să-ți spun atîtea lucruri ce-n pustie am visat. –
Vezi! mă scapă de satirici; căci Alexandrescu,
crez,
Mi-o scorni ca lui Apolon: că-nchiz ochii și
visez.
Dar, de vrei să-ți spun ș-aievea aci-n exil ce
gîndesc,
Gîndesc la epoc-aceea care n-o s-o mai găsesc:
La amicia cea francă cînd erai neînsurat,
La acele lungi libații din frumosul celibat,

În care entuziasmul mai pe toți ne ilectra
Și urările-aveau farmec în acei ce le-asculta.

La muza mea

Cîntă, o, Muză! Cîntă, o, Muza mea creștină?
Pe antihriști, pe impii[1] pe omul ce suspină
Îi cheam-a te-asculta.
Pe coardele-ți sonore vibreze Libertatea,
Și toată armonia să-ți fie Egalitatea,
Și mila fie-ți legea, și Pacea ținta ta.

Prostituate muze le du la pietate;
Lucește între ele și dă-le demnitate,
Delirul de profet.
Societatea geme, – și păsul omenimei,
Durerea de confrate, întîmpinul cruzimei
E misia prescrisă Creștinului-Poet.

Aci să stai, o, Muză! d-aci te aripează,
D-aci să dai semnalul; ș-adună,-mpreunează
Erantele[2] schintei!
O faclă fă din ele, o faclă de lumină;
Înalță preste lume acea lumină lină,
Recheamă-n datorie modernii Prometei.

În dezunirea noastră, întoană, Muză, glasu-ți!
întinde armonia pe unde trece pasu-ți,
Și fă a asculta
Și sclavul și despotul, și slabul și cel tare,
Motivul înfrățirii în toat-a ta cîntare,
Anunțiind pre Domnul ce vine-n urma ta.

Bogatului, ce strînge cu multă lăcomie
Semănături, cireade ce-neac-a sa cîmpie,
Grîinare pămîntești,
Îi spune că tot spicul, cu care miluiește

Pe un sărac ce plînge, rodește, se-nsutește
În cîmpuri empiree, în holdele cerești.

Săracilor zi iară: Pe ast pămînt voi treceți;
Vă poartă grija Domnul, și cît aci petreceți
Voi credeți și răbdați.
Nu pizmuiți bogatul ce seamănă și strînge
Rîzînd de munca voastră, rîzînd de cel ce plînge
Iertați-l voi pre dînsul și-l binecuvîntați.

Cu înăcrirea urei nu vă-ndoîți mihnirea;
Și la durerea voastră n-adăogați căirea
Ce vine după rău.
Uniți-vă în Domnul, sfințiți-vă cu mila;
Săracul în iubire își ușurează sila, –
Ea-i răcorește mintea și-ndură corpul său.

Unirea-mbărbătează, Unirea mîntuiește,
Și mila, și amorul, popoarele-nfrățește, –
Vă ajutați! Iertați!
Iertați și pe bogatul orbit de lăcomie,
Iertați și pe tiranul turbat d-a sa mînie,
Vegheați, pîndiți minutul și nu vă spăimîntați.

Combate, Muză sacră, combate egoismul
Care viclean s-ascunde și ia patriotismul,
Ia nume de creștin
Să poată s-amăgească. Te du fără sfială
La cei ce stau pe tronuri, le spune că se-nșală
Căci unul este Domnul, și frați cîți i se-nchin.

Fii mîndră în tot timpul și cântă în tot locul.
Pe unde auzi plîngeri și crunt este norocul,
Te-oprește consolînd;
Și orice chin, durere, și orice apăsare

împacă și alină cu sacra ta cântare;
Depune tu speranța în omul suspinând.

Amenință, inspiră pe cei ce ne fac lege;
Întâmpină cu trăsnet o mînă sacrilege
Frăției omenești.
Și poezia toată, gândirile-nzeite,
Pe care Provedința neîncetat trimite,
Misionari de pace, misionari cerești,

Adună împregiuru-ți; alțați[3] un împreună,[4]
Un imn la Mîntuire, ca o vestire bună
Că vine Dumnezeu.
A doua Lui venire d-aproape ne sosește:
Profeți! prelude harpa; căci iată-l se ivește
Și Răul se ascunde la glasul Lui cel greu.

La prințesa C. Trubetzcoi

Castelul se gătește, prințesă generoasă,
Sărbarea-ți nominală în salve-a saluta,
Și bardul ce se-nspiră la fața-ți grațioasă,
În tonă a sa harpă și cere-a preluda.

Dă-i voie, castelană, vasalii să-ți adune,
Și coardele-i sonoare, ce rîu și le-a-ntinat,
Cu ei aci să imne și-n preajmă să răsune
Recunoștința mare ce-n ei ți-ai meritat.

Orfanii vezi-i grupe, căci cer ca la o mumă,
Și gîrbovii mai colo pe care ocrotești,
Cu văduve, săracii ce relele consumă,
Aduc în hor tributul și rog ca să-l priimești.

Iubită-n capitală și-n cercuri adorată,
Prin spirit și știință în toate știi domni!
Clăcașii ți se-nchină cu inimă curată
Și bardul priveghează cununi a-ți împleti.

Căci e o norocire eroul și femeia
Cînd află pe poetul veghind în giurul lor
A ilustra o faptă, a le opri ideea,
A o para cu dafini să meargă-n viitor.

Veniți, clăcași! dați roată l-a salvelor vîlvoare l
Strigați cît strigă harpa-mi: ura la ast pahar!
Trăiască Cleopatra, a României floare,
Trăiască, adorată de voi și de Cezar!

La România

I

Deșteaptă-ți, Românie, orgoliul străbun,
Că iată sună ora, și geniul cel bun
Să îmbie început-a pe tot pământul tău.
Danubu-și rupe vălu și jugul său cel greu:
În Euxin răsuflă ca un imens izvor,
Cu patru brațe luptă s-ajungă la Bosfor.
Și pe Carpați s-ardică bătrînul Uriăș
Ce doarme, de sunt secolii, pe vechiul său lăcaș.
E geniul Daciei, e zeul tutelar
Ce, din ruine-afunde, al Daciei hotar
Se scoală să măsoare „c-un milion de pași”;^[1]
Să vază de curg fluvii p-antideluvi fâgași,
Eterne santinele, meniți a ocoli
Titanii munți Bastarnici, Marț unde se ivi
Pentru întâia oară. Acvila, tresărind,
Vede pe Soare-Mithra că-i cată surîzînd...

II

Oprește, Soare-Mithra! Aci fu templu tău
Cel mare și teribil, și Cocheonul greu,
Și zarabii-terei, și dacii pileați,
Discipolii lui Zamolx, pioșii săi jurați!...
Privește aste fețe pîrlite de dureri,
Acoperind cu trențe slăbite mădulări,
Ieșind de prin bordeie afunde în pămînt
Ca fiarele sălbateci! Rostește un cuvînt;
Numește-le străbunii: pe Decebal, Traian,
Ion Ațan, Burilă, Corvin, Mihai, Ștefan;
Zi vorba: Libertate! cătînd în fața lor,
Și vei vedea îndată pe Marele Popor!
Vei recunoaște, Soare, dacă românii vin
Din fiicele lui Zamolx și fiii lui Cuirin;
De e poporu-acela ce pe Danub jura,
Pornind la bătălie: „De nu va triumfa,
Să nu-și mai vază țara!”[2] Vezi de poți semui
Aste mărețe fețe, ce răul chinui,
Cu-ăi de bătu pe Ciru, Darie, Lisimac,
Pe Filip ș-Alexandru; privește-i de se trag
Din Dromihet și Sarmis, din Decebal cel brav,
Teribil Romii, care, decît a cădea sclav,
Bău cu cupa plină veninul pregătît.
O! nu, nu zice, Soare, că dacii au pierit!...
Mai lungă veselie nu s-a sărbăt în veci
Ca la concuista dacă: „O sută douăzeci
Și trei de zile Roma, în jocuri, sărbători,
Zecimi de mii da morții, aleși gladiatori,
Și fiare diferite la unsprezece mii.”
Atît erau de groaznici ai lui Zamolxe fii!
Ei se-nfrățiră numai cu-ai lumii stăpîni,
Și dacii și romanii născură pe români.

III

Nepieritoare gintă ce și-a apropiat
Ce-avu mai mare-n sine Poporul Împărat
Și dacul cel teribil care „nu se temea
D-alt decît numai cerul pe el de va cădea”.
Neam care niciodată nu lăsa un moment
Făr-a lupta să fie liber, independent.
Bătu atîtea ginte, ce a le număra
S-ar osteni și mintea a mai le recita.
Ori cînd și ori cu cine românul se bătu,
Pe cînd era el liber, rușinea nu avu.
D-ajunse, prin sistemul unei ușori robii,
Să-și uite existența, tradițiile vii
Ce cresc în generații prin multe recitări
Și ne transmit torente a bunilor puteri,
Făcînd eroi părinții, străbunii uriași,
Care, plantați pe ceruri, privesc ai noștri pași
Și țin în veci poporul, împins d-al său trecut,
Să frunte viitorul; d-ajunse ast popor
Prin lunga jefuire, prin lipsă, chinuiri,
Vicleana dezarmare ș-atîtea înjosiri
Făcute chiar d-aceia ce-odată-l invita;
D-ajunse-n astă stare, Soare, nu te mira:
Adesea, un nor numai în față-ți s-a ivit
Și toat-a ta splendoare se pare c-a pierit.
Ș-au fost și timpi d-aceia, cînd iarna greu grința,
În care-uitase lumea chiar existența ta.
Tu însă ești același, și acuilonii trec,
Azurul te arată și viețile se-ntrec,
Din planta submarină și pînă la erou,
Să vie să admire splendoarea ta din nou.

IV

Fatală fuse ziua în care pronunță
Mihai acest servagiu și-n el își îngropă
Și neamul și pământul, și-ntinse negrul vâl
Pe toată România! D-atunci acest Babei
De gințile barbare și umilința grea,
Și nepăsarea crudă și ciocoimea rea.

V

Ca floare neumbrită sub cerul arzător,
Femeie nencălzită de tînărul amor,
Copii pe care muma deloc n-a mîngîiat,
Așa poporul care trecutul și-a uitat
Se uită împrejurii și vede tot străin,
Își pierde conștiința și se îndură-n chin;
Că-n lipsă de iubire și-n veci în traiul rău,
Omul devine fiară, uitînd și Dumnezeu,
Și țară, și familii, uitînd și chiar pe el.
Uitarea-i neștiință; neștiind nu poți iubi,
Și ne iubind nu aperi; nu te-aperi, nu vei fi.

VI

De la Mihai încoace în darn ai luminat
Mărețe Soare, Țara! În darn ai revărsat
A ta căldură dulce p-ast roditor pământ!
Se văietau părinții, clipeau câte-un moment,
Dar demonul urgiei cerul de tot bloca
Și răul, în largi unde, pe patrie vărsa.
Manaful fără frică se năpustea turbat,
Neamțul, vrăjmașul Romei, de foame leșinat,
Grec, țaru anticristul rupea, nepedepsiți,
Și Țară ș-individe, de libertăți lipsiți.
Pe -sclav în jefuire lesne îl poți mîna.
Să prade și s-omoare, dar îns-a apăra
Onoarea lui și țara, un sclav nu va putea;
Și sclav era românul cînd altu îl bătea.
Bunul fugea din țară; și fiii ei, rebeli,
Îi speculau onoarea la pețitori vicleni.
Sunt timpi cînd nu mai poate nici chiar Mihai
cel Brav!

Căci Patrie nu este unde poporu-i sclav!
Dar vine o idee ce popolii adopt,
Un Lazăr și un Tudor, un patruzeci și opt
Lucește ca un fulger în neamul adormit,
Deșteaptă letargia, și iată-l mîntuit.
Idolul ce pierise, Patria, e pe cer;
Și cultul ei, în inimi, printr-un divin mister,
Revarsă în torente credință și amor,
Din ceptici vin fanatici; pentru ea se omor.
Zambila deodată o vezi a învoita
Cînd raza ta cea dulce spre dînsa va căta.

VII

O, cât ești de frumoasă și jună, Țara mea!
Brunetă părăsită ce răul chinuia!
O, ranele de fiare îți sunt de tot adânci:
Te-au chinuit cumpliții pe cât ai fost pe brînci!
Dar Francia, Englitera, Sardinia s-au prins
Să-ți dea răpită stemă. Un fulger din Paris
A spart a tale temniți. Acum, că te-au găsit,
Te recunosc de soră, uitînd ce-ai suferit.
Te scoală în picioare, vorbește-n glasul tău,
Vorbește fără teamă c-ascultă Dumnezeu!
Ațintă-i și-i îngheață dacă-ți mai vin lingăi,
Mîrșavi fără onoare, ceva plătiți călăi
Și-or vrea să-ți ceară mîna pe care au trădat.
Fiica Romii ori ia popul, ori va sînge de-mpărat.
Zestrea ei acum e mare, stema i s-a legiuit,
Fiii ei acum sunt liberi, brațele s-au înmulțit.

VIII

Puneți șapte zăcatoare de Cotnar și Drăgășani
Și întindeți masă lungă pe pîrîul din Focșani!
Puneți Acvila și Uru lîngă lancea lui Cuirin,
Marț și Ceres ne protege! Umpleți cupele ou
vin!
Fie una România-și tot fiul ei român!!!
Prinți latini! Regina jună va un soț, nu un stăpîn

La un copil

Un copil, odată, mic ca domnia-ta,
Ce-și iubea părinții și îi asculta,
Cînd îi zise tat'său să meargă la școală,
El plecă, îndată, dar cu mîna goală.
„Unde-ți este cartea? Ce te nebunești?
Dascalu-o să-ntrebe: pe ce-i să citești?...”
Băiețelul, leneș, se tot scărpină,
Se-nvîrtea prin casă, nu-șt' ce tot căta.
Dar în sfîrșit pleacă cu inima rea, —
Plîngea, sărăcuțul; — cartea-i părea grea!

Mergînd el alene, cu capu-ntr-o parte,
Căscînd pe sus gura, îi cade-a sa carte;
Un cioban o vede și-ndat-o și ia.
El îi zice: „Ia-o, să mă scap de ea!
Nu voi să-nvăț carte; voi să fiu cioban,
Orice-ar fi mai lesne, măcar și țigan!...”
„Dar de ce, copile? ce vorbești așa?
Îi zice ciobanul, dîndu-i cartea sa.
Căci nu știu eu carte! ce bine ar fi!
Acum aș fi altfel! altor n-aș servi
Silește, copile, carte a-nvăța,
Căci, cînd vei fi mare, tu te-i bucura.

Om, cal, chiar furnica, cîte ființi sunt,
Toate fac o treabă aici pe pămînt;
Cine stă din lucru numaidecît piere;
Viermii fac mătase; albinele, miere;
Cîinii păzesc turme; oile ne-mbracă:
Omul dar se cade și mai mult să facă;
Și, făr-a ști carte, omu-i dobitoc;
Toate-naintează și el stă pe loc. —
Pe țigani, văzut-ai, cum altu-i muncește?
Pe țărani, săracii, cum îi biciuiește?

Știi cauza ce e, de au astă parte?
Căci sunt orbi, sărmanii, și căci nu știu carte!...”
Ce făcu copilul, ce se socoti,
Strînse cartea bine, la școală porni;
Nu mai fuse leneș, dascalu-l iubea,
Și-ntr-un an de zile — scria și citea.

La C

„Cu dulcea-ți poezie, ca tine de frumoasă,
Sărut acum hîrtia pe care-a odihnit
O mîină pînditoare de rim-armonioasă,
Și care dă speranța în sufletu-mi mîhnit.

Ferice de acela ce poate să te vază,
Cînd rîzi și cînd ești tristă, deșteaptă și cînd
dormi,
Asupra lui s-aștepte acea cerească rază
Ce scapă pîntre pleopă-ți, cînd gata ești s-
adormi!

Ferice de acela ce poate să te-auză
Scoțînd un glas de înger, ce pînă-n cer îl sui,
Și-n via ta simțire, ce fața-ți va s-ascunză,
Să poată înțelege că scapi numele lui!

Ferice de acela ce poate să respire
Etern același aer pe care tu îl scoți,
Ș-etern tot la picioare-ți, să poată să-ți inspire
Acea compătimire ce tu depui în toți!

Ferice de acela ce va putea vrodată
S-aprinză a ta vervă a ne mai da un rînd
De dulce poezie, d-o rim-așa bogată,
D-idei așa sublime p-același stil curgînd!

La

De unde vii, sirenă, aproape d-aste locuri?
Ești fiică tu a mării? din spumă te-ai născut?
Ești fee? nereidă? cereștile-oare focuri,
Eterul sau pământul pe tine te-au crescut?

Aproape d-aste țarmuri, a Dunării îmflare
Te-aduse din vrul munte? te-a tras din ocean?
Ți-e misia să fermeci? prin dulcea ta cântare
Tu vii să revolți inimi? lucrezi tu pe vrul plan?

În ast palat de aur, pe vârful ăstui munte,
Priimești din cer relații? zefirii te servesc?
Tu vii, cum văz, cu vara, Satan când cade-n
lupte,
Din ceruri heruvimii pe demoni când gonesc.

Ești Flora? ești Pomona? sau Ceres? tu n-ai
nume?
Eu viu pîn' la altaru-ți s-aduc vre un prinos;
Eu voi să aflu bine de când ești tu în lume;
Vei inmuri? vei vrul templu? sau toate-ți sunt
prisos.

Stăpînă-n aste prejme, tu vii să lași tradiții!
Să faci locuitorii a povesti la foc
Că este-o zeităte, — și alte superstiții, —
Ce cîntă, umblă noaptea, s-arată-n acest loc!

„Pe cal, — ei or să zică, — o vezi undînd vro
vale
La cîmp iar se arată să-ndemne-un muncitor;

De multe ori, pe seară, o vezi că-ți iese-n cale,
Te-ntreabă d-a ta stare, de ești vrun călător.

Din ochi-i sar schinteie și nu poți s-o vezi bine;
Ea are haine altfel, iar nu ca la oraș;
De dînsa cînd te-apropii tu n-ai mințile-n tine;
De spumă-i este gîtul și mîinile de caș!

Ea are multe semne-cu care se arată,
Și-n față-i rar românul să poată a căta;
Femeie naltă este, de mîină duce-o fată,
Ș-o vezi mai mult sub coastă la umbră a cînta.

Atuncea stă și vîntul, să bată nu mai poate; –
Ca cremenea stau toate și ești silit să taci;
Nici pasere s-aude, și glasul ce ea scoate
Îți dă fiori prin oase și nu știi ce mai faci!...”

Ei bine! astea toate eu știu c-or să se facă,
Și multe generații, acel ce-a fi mișcat
De patimi sau restriște, în visu-i a să-i placă
Să afle de la tine ce soartă l-a călcat.

Fetița a să roage să-i dai în vis pe mire;
Plugari or să te cheme spre brazde-a le căta;
Bătrîna, în descîntec, la lucruri peste fire,
Pe tine-a să te strige minuni a arăta;

Dar mie, ce-ndoiala mi-a fost singura moarte,
Și cărui adevărul îi place-atît de mult, –
Îmi place-a ta natură să aflu, s-explic foarte,
Ș-apoi să crez în tine, să mor în al tău cult!...

La 2

Cît sunt gelos, cînd ştiu că azi ești pusă
Să-ți lași surîsul dulce la cîți te felicit!
La cîte vederi astăzi ei fi tu oari expusă,
Și cîți, l-a ta otheadă, se crede fericit!

Acele roze fragezi ce lași ca să se vază
Pe fața ta ca crinul, la oricare-al tău pas,
Acele bucle negre, ce-adezea lași să cază
Pe sînu-ți de zăpadă, cînd scoți frumosu-ți glas;

Cînd geana ta cea lungă o lași să se unească
Cu cea de corb sprînceană, la care Mihail
S-adaoge s-ar teme chiar linia-i cerească,
Și să-și prefacă-ar face Madona Rafail;

Acea cătare dulce, ce vecinic schinteiază
În ochii tăi cei negri, în care-mpărățesc
Doi sori ce n-au eclipsuri și care înviază
Chiar inimi împietrite sub ei cînd se găsesc;

Modesta ta mișcare, accentele-ți ce-ncîntă
Pe oricare ființă de orice caracter,
Și toată frumusețea-ți ce-n inimi se împlîntă,
Cînd ştiu că est-expusă la un întreg parter, –

S-alerg îmi vine-ndată, să nu gîndesc la lume,
Să zbor din aste maluri, s-ajung în cercul tău,
Să strîng pe buze-mi mîna-ți urînd la al tău
nume,
Să iau p-ascuns un zîmbet și sărutatul tău.

La

Pe un album

Pentru că vrei, copilă, să mă înscriu aci,
Îți spui că ești frumoasă fără cochetărie,
Că îți ascunzi simțirea cu multă modestie,
Și că îți faci amicii fără a îngriji.

Știu bine, pîn-acuma, vergina-ți auzire
Nu este veninată de nici o lingușire;
Dar eu, tributar vecinic al nevinovăției,
Admirator, prieten blîndeții, modestiei,

Întinz hîrtia asta în loc de tabernacol
Ș-ador căutătura-ți în care, ca-n oracol,
Explic, văz fericirea a celui ce-a veni
Cu tine-a se uni.

Lepădatul

Ce! ăsta-ți e morala și asta-i a ta lege,
Să blestemi pe aceia ce zici c-ai ajutat?
Prin facerea de bine, doctrina-ți va să lege
Etern într-o sclavie pe cel ce-a apucat?

Virtute este asta? E facere de bine
Să chemi un om din cale, zicînd că-l folosești,
Ș-apoi să-i ceri viața, să n-aibă trai de tine,
Etern în toată lumea s-ai drept să-l ocărăști?

Și dacă tu, de sine-ți, împins d-a ta credință,
Plătești o datorie cînd știi că ești dator,
Oari poți tu pentru asta, în bună conștiință,
Să tragi în judecată pe cei ce-și uit p-a lor?

Virtutea este-o taină ce rar se dezvălește;
E chiar instinct ce naște cu omul virtuos;
îndeamn-a face bine, răsplată nu priimește
Ș-acel ce-și spune fapta etern e vițios.

Nemernic! Mai nemernic decît acel ce simte
Un preț, o răsplătire în conștiința sa,
Ți-alergi bătrîna limbă, și care etern minte,
Ca fiera strînsă-n tine, în alții a vărsa.

Pierdut nu este-acela ce încă este-n sine,
Nici este slug-acela ce-ncepe cum tu zici;
Acela este slugă, ce minte c.a și tine,
Ce cugetul și-l vinde și linge cum tu lingi.

Ori care e păcatul ce-ți face-acum muștrare?
Zi, care este culpa ce-acuma te-a turbat?
E cugetul tău însuși ce-ațîț-a ta turbare;
E chiar Cristos acela de care-ești lepădat.

Din cîți cu-a tale lacrimi ce ai etern gătite,
Păgîne, spune unu pe care-ai cunoscut,
Care-a crezut, sperjure, viclenile-ți cuvinte;
Și care, pînă-n urmă, n-a fost și el vîndut?

Vînzările adună-ți, o, Iudă lepădate!
Se văd, pe frunte-ți, iată, aci s-au înfierat
În sarbădele pete de fulgere-mplîntate.
Rabdă, de poți, oglinda ce-ți strigă: Șelerat!

Asta e bunu-ți nume: vînzător! Tu îl știi
De cînd cu negrii idoli, cu care ai tratat
Vînzarea țării, Iudo! a țării ce tu n-ai;
Dar lumea te cunoaște, și d-aia ai turbat.

Strigoi ce după moarte sugrumi p-ai de iubeai!
Daca era pierzare în locul ce îmbeli,
De ce mugeai în somnu-ți și te încolăceai
Strigînd: aci e raiu! Voiai să ne înșeli?

Tartuf! Viclean călugăr! Ce-ngîni evangheliismul
Nu; nu ți-e timpul ăsta; te du d-unde-ai venit;
Pe buza-ți infernală, ce spurci cristianismul?
Te-afundă-n întunerec, de unde ai ieșit!

Apostat! Spune-odată, ce ți-ai făcut credința?
De ce te-ascunzi de lume? Ce! boala-ți n-are
leac

Căci ai trădat misterul; căci ți-ai mîncat
credința,
Te-ai prefăcut, atee, din șoarec liliac.

Te du, profită încă, mai speculă ș-acuma,
Prilej mai iată ș-altul ca să apuci un os,
Deschide-ți ochii însă; din el exală ciuma,
Și d-o mânca și puii-ți| să duc la iad prinos.

O, cât oi să rîz iară aflînd de pe la lume
C-acel cui lingi piciorul, te lupți într-al său
nume,
Furiș te simte-n somnu-i că, tremurînd de frică,
Răpezi și-n gîtu-i noaptea o gheară de pisică!

Cu mult este mai nobil un dobitoc sălbatic,
Ce naște în pădure cu-al răului instinct,
Decît un om nemernic ce-n adunare pacinic
Tîrîndu-se tot mușcă, ca cel mai prost insect.

Un om fără iubire, ce nu știe ce crede,
Ce astăzi să închină l-acel ce ieri huli,
De viață nu e vrednic; dar nici acel ce-l pierde,
Onoare așa mare nu poate dobîndi.

Un vierme e în tine, sperjur d-a treia oară!
Îți roade-acum rărunchii c-ai vrut să-ți faci
comoară,
Vînzînd pe vinovații ce știi că n-au putere
Ca să-ți răspună, gîdeo, l-a ta nelegiuire.

Acei ce vezi în somnu-ți că vin să te sugrume,
Sunt draci, ai tăi tovarăși, ce zbier, îți fac
sermon[1]
Voind să-ți ia suflarea într-al Satanii nume,
Și dacă n-o pot face e cauza, demon,

C-a ta spurcată gură a dat o sărutare
Acelor bărbați vrednici, ce-acum te-au oropsit;

Și sufletu-ți să iasă, în neagra sa turbare,
Pă gură-ți nu cutează, căci este-afurisit.

Iar soarele ce vine de draci ca să te scape,
Este Cristos, sărmăne, cultul cel sfânt, ceresc:
Lăsați-l pre el, zice, de ce-l siliți să crape;
Nu știe ce-i se face! Și dracii se-ngrozesc.

Maria din Bezdat

Cerul se deschide în noaptea de Bobotează,
și atunci dobîndește fiecare orice va cere.
Eres popular

I

Maria cea bălaie,
Frumoasa din Bezdat,
Iubea pe Niculae
Și vrea să-l ia bărbat.

Părinții o simțise
Că ea cam des pierea,
Și-n crîng o cam oprise
D-a merge la vițea.

Zburdalnica copilă,
Cînd vitele intra,
Îi da cu multă milă
Pupatul ce-i păstra.

Dar însă biata fată
Nu vru a mai răbda;
Bunichii ei s-arată
Și-ncepe-a se preda:

„Ah! Bună bătrînică,
Pe Niculae iubesc;
De maica-mi este frică,
Și-aș vrea să-l întîlnesc.

Eu știu că tu ești bună
Și nu știi vicleșug;
Să mi-l aduci pe lună,
Ai tu vrun meșteșug?”

„Și ce fel? astea toate
Din inimă le zici?
Taci, fiică! nu se poate:
Tu vorbele îți strici.”

„Degeaba, bătrânică,
Eu nu poci să-l urăsc,
Fă-mi măcar orice frică,
Eu tot o să-l iubesc.”

„Cu el nu te asameni
în orice chip măcar:
Ești fată tu de oameni,
Și el, un prost văcar.”

„Mă rog, de Niculae
Tu astfel nu-mi vorbi;
Chiar turcii să mă taie,
Eu tot îl voi iubi.”

„Așa o fi, fetiță;
Dar el e prea sărac
Și e de proastă viță,
Măcar că ți-e pă plac.”

„Ei bine, eu la tine
Acuma nu-l mai cer;
Mai rabd cum poci în mine
Și-l cer eu de la cer.

Aștept la Bobotează,
Cînd cerul e deschis,
Și Domnu-o să mă crează
Ș-o să mi-l dea în vis.”

II

Bătrîn-aleargă-ndată
Cu mum-a se gîndi
În ce chip biata fată
S-o poată amăgi.

„Eu ştiu, îi zice, bine
S-o scap din ast ponos.
Acum te las' pă mine
Să isprăvesc frumos.”

Cît vine-această.seară
Cînd ceru e deschis,
Se culcă fat-afară,
Să vază ce-i e scris.

Bătrîn-afurisită,
Pe-al casei învăliş,
C-a răilor ispită,
Şedea sub coş pitiş.

Bălaia frumuşică
Deloc ea nu dormea.
Şi toată numai frica
Acel minut pîndea.

Să vază la vreo parte
Pe Bunul Ziditor,
Să-l roage-a-i face parte
De dragu-i soţior.

Un fulger luminează,
Și ea pe brînci căzu;
Un glas o-nflorează
Și moartea își văzu:

„Nu, fată; nu mai cere
Pe un văcar bărbat!”
Și-ndată, din tăcere,
Un țipăt a scăpat.

Părinții toți afară
Se-azvîrl din așternut;
Spre bab-acum să sară,
S-o spargă mai au vrut.

Aleargă la copilă,
La rodul lor iubit,
Voiesc s-o scoale-n silă;
Dar ea a și murit.

Părinți, băgați de seamă,
De-alegeri vă feriți,
De eres vă fie teamă,
C-asemenea pățiți.

Marița

Corabie frumoasă! Te du, te du, grăbește?
Pe țărmuri depărtate aleargă, prevestește
Că lesne-așa nu moare un neam ce a trăit;
Că tirania poate un om să prăpădească,
Dar viața unei nații nu poate să sleiască:
Pînă-n sfîrșit. Dreptatea etern a biruit;

Cînd vei ajunge bine în porturi depărtate,
Și alte neamuri mîndre, crescute-n libertate,
Vor vrea să te întrebe de numele ce porți,
Atunci tu pavilionu-ți să-l lași să filfiască,
Să spui că al tău nume e lesne să-l ghicească:
E scris în istorie p-ale mărireii porți.

Iar vrînd să te întrebe de au vro-ncredințare,
Și dacă în pămîntu-ți nu cerc vro strîmtorare, –
Tu spune-le că neamu-ți nu știe vicleșug,
Că-i este prunc comerțul, nu-s reguli așezate:
Dar este drept și pacinic, și fără răutate,
Măcar că n-avu condici, măcar că fu sub jug.

Robitul cînd își sparge obezile odată
Și peste-ale-nchisorii țării se mai arată,
Atunci mai ager este, atunci e mulțumit,
Atunci îi place cerul, dorința lui s-aprinde;
Ș-atunci, cu anevoie în curse se mai prinde:
Experiența-nvață pe cel ce-a suferit.

Le spune că pămîntu-ți e țară generoasă,
Săracă-n meșteșuguri, dar clima-i e văroasă,
Produce mii de bunuri ce pot a-i mulțumi;
Că lînuri scoate bune, mătăsuri minunate;

Bogate are holde de feluri de bucate,
Și n-or să se căiască în ea când vor veni.

Păduri că are-ntinse cu multă lemnărie;
Că munții ei încuie o mare bogăție,
Dar rar sunt care știe comorile din ei;
O pescărie mare, și vinuri de minune;
Cirezi și turme grase, căci are dulci pășune;
Și faguri de zăpadă, în, cînepă și piei.

Adaogă la astea că țara-ți nu hrănește
Nici fiare veninoase, nici plantă ce-otrăvește, —
Și ei, expuși naturii, nimic n-or pătimi.
Pădurile ei, spune, n-au umbră-omoritoare;
Livezile-n ghizdee, n-au ierbi otrăvitoare;
Urs-alb, hienă, tigru, viperi n-or întîlni.

Stejarul, ulmul, pleopul și bradul în veci verde,
Corn, frasinul, aninul ce vîrfu-n nori își pierde,

—
Ei singuri fac cunune pe trîmbele de munți.
Mistrețul, căprioara și mii de cerbi și ciute
În rîuri de cristaluri se plec ca să se uite
La păstrovi ce se joacă cu lostrițe cărunți.

Că sunt, le spune, liberi la orice vînătoare;
Că boalele năprasnici nu pot să mai omoare,
Și hrana vieții-oricine prea lesne va găsi;
Că foametea aicea abia se povestește;
Că frica de războaie părinți nu îngrozește,
Și rănilor-i cumplite, ei nu le vor simți.

Corabie frumoasă! Te du, te du, grăbește!
Pe țărmuri depărtate aleargă, prevestește
Că lesne-așa nu moare un neam ce a trăit!
Că tirania poate un om să prăpădească,

Dar viața unei nații nu poate să slească:
Pînă-n sfîrșit, dreptatea etern a biruit.

Meșterul Manole

Manole, Manole,
Meștere Manole,
Zidul rău mă strînge,
Țîțîșoara-mi curge,
Copilașu-mi plînge.
Manole, Manole!

Vara toată stau la muncă
Meșteri cîți în țară sînt;
Iarna lucrul tot se strică,
Osteneala merge-n vînt.
Toată lumea e-n veghere
Și să miră în tăcere.

Neagul-Vodă poruncește
Și să jură-n Dumnezeu:
Sau că zidul se-întărește,
Sau că mor cum e mai rău;
Căci e chiar o dievolie
Mînăstirea să nu ție.

Meșterii se-nfiorară
Și-ncepură-a se gîndi
Cum să facă să nu moară,
Căci ei mîine n-or mai fi.
Neagul-Vodă ce vorbește
Negreșit că se-mplinește.

Meșterul Manole-ncepe
Iscusit a le vorbi;
Căci el singur se pricepe
Ce ispită poate fi

De se surpă peste gloată
Ce-au lucrat o vară toată.

„De cuvînt să am eu parte,
Meșteri buni, mă ascultați!
Omenie aibă foarte
Fiecare dintre frați:
Cere zidul o muiere,
Ca să-i fie-ntemeiere!

Mîine-n zid să se zidească
Măcar care din femei,
Ce va fi să se ivească
Cu merinzi, la soțul ei!”
Meșterii se spăimîntară
Ș-ochii-n jos cu toți lăsară.

„Stați pe loc! și fără frică,
Cu credință să jurați!
Că din voi nici unu strică
Fapt-aceasta ce-apucați!
La primejdia obștească,
Trebuie unul să jărtfească.

Sufletu-i să se unească
Cu al Iudii la un loc,
Și țărina-i n-o priimească
Nici pămînt, nici vînt, nici foc!
Blestemat fie-n vecie
Cel ce-o spune la soție!”

Ei cu toții se jurară
Cum că taina nu o vînd
Și apoi se-mbrățișară,
Făr-a zice vrun cuvînt;

Dar, sunt mulți d-ăi fără frică
Ce-astăzi jură, mâine strică.

Cu nevasta fiecare
Începu a se vorbi,
Să nu vie cu mîncare
Pînă seara va murgi.
Dar Manole-a ei venire
O lăsă la norocire.

Meșterii se mai adună
Pînă-n ziuă, la zidit;
Ș-ucenicii împreună
Toți cu toții au venit!
Însă tuturor l-e frică
A zidi, căci iar se strică.

Soarele către amiază
Începu a-nainta,
Și Manole-atunci s-așază
De unelte a-și căta:
„Frați, începem a zidi,
Căci sîntem în miază zi.

Puneți mîna pe mistrie,
Calfe, ucenici idem,
Căci se vede o soție
Nu ști-a cui din cîți sîntem.”
Calea toți o ațintară,
Dar pe loc s-astîmpărară.

Căci e Uța, credincioasă
Meșterului cel cinstit,
Ce soția-i cea frumoasă
La frăție a jertfit.

De cînd ea se măritase
Un an numai apucase.

O luă de mîină-ndată
Și pe zid o întreptă;
Cum să stea apoi i-arată
Ș-a zidi se apucă.
Fie dragoste sau frică,
Ea cuvîntul nu i-l strică.

Ceilalți meșteri în mirare,
Toți cu groază îl privesc,
Și stau toți în depărtare,
Căci aproape nu-ndrăznesc,
Cînd el dulce îi vorbește
Și cu grabă o zidește.

„Astă glumă nu e bună,
Manole, iubitul meu;
Te gîndește că sunt mumă
Și că cresc pe fiul tău.”
Dar Manole tot glumește
Și cît poate se grăbește.

Pîn' la piept el o zidise
Și ea dulce îi cînta,
Zidul tare o strivise
Și ea-n lacrimi înota.
Dar acum se isprăvește,
Zidul mai o covîrșește.

Asta fuse lecuirea
Zidul d-a putea ținea;
Și d-atuncea mînăstirea
Încetă d-a mai cădea.

Vînt, cutremur n-o smintește,
Uța-n zid o sprijinește.

Neagul-Vodă cheltuise
Toat-averea, să credeți,
Și-ncă nu se isprăvise
Mînăstirea ce vedeți.
Se bocește ca muiere
Și Manole îi tot cere.

Doamna Despa atunci scoate
Din urechi ai săi cercei;
„Na, Manole, de se poate,
Prinde tu ce știi pă ei,
Numai vezi de aurește
Mînăstirea ș-isprăvește.”

Cînd Manole de pe cruce
Darul merse dă-și luă,
Dan și Iașu-ncet se duce,
Scara-n mii că sfărîmă.
Pizma tot la rele naște
Și pe frați îi vrăjmășaște.

Meșterul în turburare
Aripă îndată-și lucră,
S-avîntă cu o zburare
Ș-uite colo mi-ți pică.
Stana lui cea mărmurită
Ne dă apă lămurită.

O călătorie

I

Era frumoasă seara-n acea călătorie!
Ce gânduri dulci visează, ce plan de veselie
Își face-un călător,
Cînd întîmplarea-l duce ca să călătorească
Cu chiar acea ființă ce-ncepe să iubească
Și va-i jura amor!

Mult timp acum trecuse de cînd nu mai iubisem
Eram la toate rece și harpa-mi părăsisem;
Uram orice-ntîlneam;
Dar cerul ne păstrează cîte-o ființă nouă,
Cu care ne întoarce cînd o arată nouă
Sub forma ce iubeam.

Așa trimite rouă ce udă, răcorește
O floare veștejită de-arșița ce-o pîrlește,
Ș-o-ntoarce înapoi.
Dar, pentru toată fapta-i se ține, se păstrează
Pe taină cîte-o rouă, prin care renviază
Și plantele și noi.

El totdeauna are o aură-ncropită
Cu care să-ncălzească natura amorțită
De crudul Achilon;
Prin stele el dă faruri aceluia ce plutește
Pe valuri furioase, ș-atunci cînd rătăcește,
I-ardică pavilion.

II

Aura ce-mi da viață era o răsuflare
Numai parfum și balsam: gîndeam că printr-o
floare

Răsuflă un zefir.
Ochii ei îmi erau fari; sînul ei, pavilionul;
Eu o priveam pe dînsa ca un diadoh tronul:
Trăiam într-un delir!

O să mă cerc a spune ce fel de frumusețe
Avea astă fecioară; dar unde găsesc fețe!...
Cătați în lord Byron,
La ovreiești armonii: acolo se găsește
Portret-unei evreice; prea mult se potrivește
Fecioara de Sion

Cu tînăra-mi vergină. Nici Eufrat, nici Iordanul,.
Nici soarele cel ager ce-a-mpodobit Libanul
Nu crez să fi produs
Mai vii ochi și mai negri. Platanul nu păstrează'.
Pielită mai curată; Coranul nu visează
Huria ce-a propus.

Nici cu un păr mai negru, nici cu organ mai
dulce;

O zîină mai plăcută la fii ce-or să se culce, –
În somn, – nu le poftim.
Cine-a produs-o, nu știu; hurie sau perie,
Știu că gîndesc la dînsa, și simț o bucurie
Eu îi zic heruvim.

III

„Noi începusem drumul și mergeam spre apus.
Se-nchise răsăritul, și numa cîte-o rază,
Slabă și tremurîndă, se întorcea să vază
O urmă ce lăsase soarele ce s-a dus.

Munți de rubin, unde monarhul s-ascunsese
Ca să privească luna, în preajmă-le-ntinsese
Doi întinși oceani
De purpură și flăcări, unde plutea mulțimea
Ostroavelor de aur. În urmă-albea desimea
De aburi în troiani.

Luna,-n convoi de stele, se înălța p-un cer
Albastru, sfiicioasă, ca un monarh fecioară
Cînd priimește sceptrul ce îi încredințară;
Astfel venea Diana să ia un emisfer.

Gonea încet din urmă umbrele rătăcite
Care-și căta azilul pe sub văi zugrăvite
Cu felurimi de flori,
Unde juca zefirii. Mirosea universul.
Privighetoarea nopții-și dregea subt frunză
viersul.
Plăcerea da fiori,

Cînd pasările zilei p-a nopții deșteptau;
Cînd se-ntrecea poștașii în fuga cea mai mare;
Cînd munții și colnicii fugeau în urmă tare
Și cînd strigări în coruri pădurea spăimîntau,

Zîna-mi fugea-nainte, eu fugeam dupe dînsa;
Izbea d-a dreptu-n mine răsufletul dintr-însa.
De ce-ntîi să mă mir!
Ea-și întorcea adesea capul să mă privească:
Părea că este-o nimfă, o nimfă cîmpenească,
Gonită de-un satir!

O dimineață pe malul lacului

O lacrimă

I

Inima ce pătimește
D-un suvenir nempăcat;
Inima a cărei rană
S-a închis vremelnicește;
Inima ce încă-i hrană
Viermelui ce-o otrăvește,
Prin lacrima ce-a vărsat

Simte că s-a ușurat.
Cînd va inima să spuie
Cît de mult s-a întristat
Și că-n tot prăpăstii vede, —
Atunci cînd, ca să supuie
Pe acela ce n-o crede,
Vro altă speranță nu e,
Prin lacrima ce-a vărsat
Simte că l-a-nduplecat.

Atunci cînd inima bate
Pe un piept înflăcărat
Și se-mbată de plăcere;
Cînd iubitul va s-arate
Amorul ce altu-i cere
Și gurile sunt legate,
Prin lacrima ce-a vărsat
Parcă s-a îndestulat.

II

O, vezi lacrima-mi și crede
Că eu nu te-am înșelat!
Inima n-are-altă limbă
Pentru-acela ce n-o vede.
Atunci când a ta se schimbă,
A mea toată se prevede,
Spune tot ce a răbdat
Prin lacrima ce-a vărsat.

Era înțeleasă-odată
Astă limbă ce-ai uitat;
Ținea loc de jurămintे
Când da gura încleștată
Suspın în loc de cuvinte;
O, privirea-ți flăcărată
De cîte ori m-a-ncîntat
Lacrima ce ai vărsat!

Aste suflete, odată,
Pe buză-ți s-au sărutat;
Și, din inima-ți fecioară,
Curgea lacrima curată,
Care încă mă-nfioară
Cînd în minte-mi se arată;
De crezi că te-am înșelat
Vezi lacrima ce-am vărsat.

Pentru orice îndoială
Vezi lacrima ce-a picat:
E c-atuncea de fierbinte!
Numai lacrima nu-nșală,
Numai lacrima nu minte!
Pentru orice bănuială

Inima-mi ți-a arătat
Lacrima ce a vărsat.

Omu-o varsă-n bucurie,
Ca și când e întristat.
Numai o simțire-o stoarce
Din inimi în agonie;
Arde însă, când se-ntoarce
În dureri o bucurie:
Cearcă-aceasta ce-am vărsat
Și vezi de te-am înșelat.

O țigancă cu pruncul său la statua libertății în București

Uite, maică, și surîde,
Uite, fiul meu iubit!
Rîzi, că ziua ți-e senină,
Rîzi, că viața îți e lină!
De stăpîni, cu bici de gîde,
Nu, tu nu-i fi chinuit!

Du la gură și sărută
Ast bilet, ast sînt odor
Ce-ți dă drepturi și dreptatea!
Fașa ta e Libertatea;
Curcubeu de zi plăcută
E stindardul tricolor.

O, Doamne! liber, oară,
Liber este fiul meu?
N-a să simță el robia,
N-a să simță tirania,
Viața tristă și amară,
Viața care-am trăit eu?

Vezi tu, maică, ce icoană!
Așa este Dumnezeu.
Asta-i sînta Libertate
Stînd și dînd la toți dreptate!
Pe tirani i-a pus pe goană,
Ne-a spart lanț și jugul greu.

Jură-i, maic-, a ta guriță
P-ast stindard, pe sînul meu:
C-o s-o aperi tu la mare,

C-o să-i fii un reazem tare,
Să-i dai viață și credință,
C-o să-ți fie Dumnezeu!

Patria, în libertate,
Ce te face cetățean,
O să vază al tău sînge
Că ți-l verși, cînd s-o atinge
Legea ei ce dă dreptate,
Ca un nobil pămîntean.

Jur eu astăzi pentru tine,
Jur eu, maică,-n locul tău!
Jurăimîntu-mi fie-ți Crezul!
Asta fie-ți tot botezul
Ce te duce-n cer la bine,
Ce te mîntuie de rău!

Jur să aibi recunoștință
Către frații tăi români,
Ce te scot azi din robie,
Te primesc 'n a lor frăție;
Uit-a noastră umilință,
C-am fost vite la stăpîni.

Să trăiască România
Ce ne ia în sînul ei!
Noi, ce nu eram în lege,
Din fii liberi nu ne-alege;
C-a ucis de veci robia
Și cumpliții farisei!

Ocna

Telega, 1843, septembrie 6

Încongiurat de paznici, cu fiarele-n picioare,
Cu mâinile-n cătușe, de gît cu lanțul greu,
Un om frumos la față, în spasmuri, în fioare,
Aci cruntînd la paznici, aci zîmbind la soare,
Căzu la gura ocnei chemînd pe Dumnezeu.

Și o durere-ascunsă, durere sufletească,
Mustrarea, disperarea juca pe fața sa.
Își mai mărea în silă durerea cea trupească
Voind să mai aline, voind să liniștească
A sufletului rană ce nu se vindeca.

Se afunda în gînduri, sărea strigînd: „Maria!
Maria nu e moartă!...” Țintea un păzitor...
Se veselea pe clipă, uita atunci urgia,
Se azvîrlea spre dînsul, și-n ochii-i bucuria
Rîdea cum rîde raza cînd scapă printre nor.

Ce bun ai fost tu, Doamne, cînd ai sădit iubirea!
Ce crud ai fost tu, Doamne, cînd moarte ai
rostit!

Sau a plăcerii numai să fi avut simțirea,
Sau de dureri trecute să pierdem suvenirea,
Sau omul să nu știe deloc cînd a greșit!

O, voi ce-aveți puterea să osîndiți o vină!
Gîndiți că l-astă vină al lumii Creator
Nu a prescris osînda? — Cînd sufletul suspină

Sub lovituri de cuget, a voastre munci alină
Durerea din năuntru — sunt balsam, sunt favor.

Din ghizdurile ocnei, pe funia sărată,
Pe funia ce duce pe oameni în tartar,
Legară osînditul în manta-i cea marcată
Și-l slobozîră-n gura cea neagră, fiorată,
Spre moartea inventată în timpul cel barbar.

Se învîrtește roata și scripetele zboară
În văitări sinistre, avînt fiorător, —
Ca cucuvaia nopții ce filfîie ușoară
Și țipă peste capul acelui ce-a să moară,
Se văietă pre capu-i cu glas îngrozitor.

Pe gîtul lung al ocnei s-exală infectate
Durerea, agonia, suspinuri și fiori.
Și oaspele s-afundă pe căi întunecate,
În rîsetele-acelor făpturi denaturate
Ce s-au deprins la crime a fi executori.

Se mărginește gîtul și caosul se-ntinde,
Și oameni ca insecte, ca licurici lucesc
Cu focuri în spinare, cu fețele murinde,
Pe bolovani în trîmbe, pe stîncile sclipinde,
Pe munții cei de sare pe care se muncesc.

Se leagănă călușul și liliacul zboară,
Alunică ca umbră prin norii cei sărați
Prin care osînditul, ce spaima îl doboară,
Se lasă în zăstimpuri, se strînge, se-nfioară
Încovoiat pre coardă cu perii ardicați!

Are să meargă încă, căci fundul e departe!
Și cer și ziua lumii se văd albind ca stea
Ce palidă și fixă în negure deșarte

Albește cîteodată, ca steaua ce-și împarte
Și-ascunde-n cer schinteia cînd soare e sub e.

Locuitorii nopții cu fețele pălite
Își lasă bolovanii și vin de-l încongiur;
Cu luminări în creștet, cu barbele zburlite,
Păroși pe brațe, piepturi, cu haine zdrențuite,
Buhavi de umezeală, dau roată împregiur,

Clipind la luminare și mestecînd tutunul.
Cu glasuri îngroșate urlară răgușit
Blestem și anateme, căci le furară bunul,
Căci le hrăpiră ziua, căci nu putea nici unul
Să vază la lumină pe cel ce-a mai venit.

Apoi tîrîră-n noapte și pe căluș legară
Un mort ce se umflase, un trup de vinovat.
„Te du, bădiță,-i zise, în lume este vară,
E soare, e lumină.” Cîțiva îl sărutară
Și începu să țipe machina fiorat.

Optzeci erau la număr făpturile uitate,
Pe care omenirea la iad a osîndit;
Optzeci pe care legea, creștina caritate,
Regenerarea țarei și stricta echitate
A smuls de vii din lume și-n ocnă a pornit.

Optzeci mai rămăsese; optzeci era-n picioare.
Ceilalți gemeau în lacuri și fără ajutor.
Chema la dînșii moartea, scorbutul să-i doboare,
Cad reumatismul junghie, căci agonia doare,
Căci sunt aci pe viață, moartea e viața lor.

„Vai mie! — striga-n limbă-l, bătîndu-se în sare
Și mai gonind năduful, un orb israelit –
Vai mie! dați-mi apă, că-mi este sete tare!”

Și un creștin d-alături ce-și da a sa suflare
li spuse, dându-i mâna, că apa s-a sfârșit.

Se adunară-n noapte confrății în durere
Și smulseră cu grijă din cuiburile lor
Cîte vreo două paie, ca singura avere
Ce ei posed în ocnă, și-n larga încăpere
Adăogară cuibul d-un nou locuitor.

Era bălai și june martirul ce venise
Și trase simpatia acelor ce-l zări.
„Cum seamănă c-un frate ce am acasă! — zise
Un flăcăiandru ager ce umezeal-albise, —
Să fim noi frați de cruce cît ne-om mai chinui!

Dar spune-ne, măi vere, ce vină așa mare
Făcut-ai tu în lume? Nu tăinui nimic,
C-aci e obiceiul să spuie fiecare
Păcatele-i din lume; și mie cum îmi pare
Tu nu ești hoț de codru; ai vrun păcat mai mic.”

Înfrișcata cale ce junele făcuse
Îi dase iar simțirea, și-n suvenirea lui
Părea că se strecoară procesul ce trecuse,
Durerea, fericirea și cîte petrecuse:
„Eu n-am hrăpit, măi frate, averea nimului.

Am fost crescut acasă în larg, în destulare;
Părinții mei cu cinste trăiau în satul lor.
Eram flăcău în horă, fruntaș cu stare mare,
Cu cal de călărie și alții de-nhămare;
Moștean, la părinți unul, trăiam un trai ușor.

Părinții biet, sărmanii, voiau să mă însoare;
Îmi tot spuneau de fete, dar nu-mi găseam pe
plac

Mă tot plimbam prin sate, mergeam la
șezătoare,
Cînd văz odată o fată, ce-n ochii ei, ca-n soare,
Să cat nu fu puțință. O văz aci și tac.

Mă tot codeam prin casă, spuneam la fete
glume;
Mă dam pe lîngă dînsa, dar nu-i puteam vorbi.
Roșea de-i prindeam ochii, sau mă striga pe
nume
Fetițele zburdalnici! Ca ea frumoasă-n lume
Și mîndră și gingașă gîndesc că n-a mai fi.

Cît vru să ias-afară fetița rumeoară,
Eu sai și-o iau în brațe și parcă fu a mea.
O strîng și ea-mi răspunde. O iau la subțioară
Și fug, căci era mică, ca peana de ușoară;
Bătea sub țîță-i pieptul și gura îi ardea.

Ajung cu ea acasă și-o bag la alde tata;
Aci o văzui bine și tare îmi plăcu.
Eu mi-am găsit nevastă. Vă place vouă fata?
Trimiteți la moș popa, că nunta este gata;
Să nu-ntrebați ce are și cine o făcu.

Mă sărutară-ndată părinții în urare
Și eu și cu Maria puparăm mîna lor.
D-aci apoi plecarăm, făcurăm nuntă mare
Și strînserăm o plasă să vie-n desfătare;
Căci mîndră l-era nora și june-al lor fecior.

Vreo două luni trecusem cu ea în căsnicie;
Cînd pe o lună plină ce peste noi plutea,
Ne desfătam sub cergă ascunși pe deal în vie
Și ne glumeam atîta, cu-atîta veselie,
încît și luna pare cu drag că ne privea.

Dar somnul citeodată aduce grele vise!
Într-însul necuratul își joacă oada sa!
Se vede că norase și nimeni nu simțise;
Căci ploaia nu-ncepuse, dar trăsnetul izbise
Un nuc bătrîn în preajmă, și cîinele lătra.

Mie-mi păru deodată Maria spăriată
Că strigă, și la dînsa se dă un lup turbat.
Apuc în zăpăcire securea rezemată
De căpătîiul nostru, izbesc pe biata fată
Care dormea în pace. O dată a țipat!...”

Aci s-opri voinicul și perii-i se zburliră,
Și cearcăne de sînge rotiră ochii săi,
Și dinții îi scrîșniră, și mușchii tresăriră,
Și spume de balaur pe gura lui ieșiră,
Și nările-i deschise zvîrlea în toți văpăi.

Odă la baia lui Ercule

(Mehadia)

Izvor de viață nouă și demn d-orice cântare,
De unde-ți vine cursul cu astă fierbîntare,
Lichidul gumvital?
Pucioasă, fier ce-mprimă în marmură calaiul,
Prelins din Etna este, sau Ecla-ți ține traiul,
Ce ocne de metal?

Prin unda-ți cea fierbinte, re-ntorci tu oari din
viață?
Re-ntorci puteri „din moarte?”
A bătrîneții gheață
Vii tu a re-ncălzi? Ești ramură din focul ce totul
cîrmuiește?
De unde-ți iei puterea?
Ce soare te-ncălzește? Ce mînă te porni?

Pe frigul lui Aheron, de care tot se teme,
Aduni scînteii din viața ce moartea fără vreme
Și tineri neboliți O las trecînd la iaduri?
Ești poarta-eternității
La care vine omul să lege firul vieții
Cu vieți din cei pieriți?

Nici Baia, nici Abano, ce unda-i șerpuiește
În șoptă-armonioasă și pacinic prăvălește
Timavul liniștit, nu au a ta putere.
Nici chiar acea fîntînă
Ce-n Rinul lin își varsă prea lăudată vînă,
Unde Corol s-a mărit.

Cînd unda ta cea caldă, în colcăiri spumate,
La obîrșie-ți fierbe cristaluri colorate
Și-ntinde curcubeu,
Întocmai ca-ntr-acela ce curmă vijelia,
Bolnavu-n el privește speranța, bucuria
Și chiar pe Dumnezeu.

Puternice părinte! În orișice schimbare
Pe globul ăsta-i face, păstrează-a ei izvoare
A nu și le slei!
Curgi, curgi fîntînă lină cît va ținea tăria!
L-a viața-ne cea scurtă, mai dă din vecinicia
Ce ceru-ți dăru!

Bătrînului cel gîrbov, ce-n cale șovăiește,
Mai dă-i din nou viață și sîngele-ncălzește,
Și fă-l a mai trăi!
Fecioarei ofilite ce patima o stinge,
Mai dă-i vioiciunea, și fă cîți te-or atinge
Puteri a dobîndi!

Patria

Atena, 20 august 1850

Fie neam oricât de mare,
Fie neamț, francez, englez,
Neam mai mîndru și mai tare
Ca românul eu nu crez.
Neamu-n care naște-oricine
Pe acela va iubi!
Ești român? voi fi cu tine;
Că-s român, și-n veci voi fi.

Las' să-mi cînte muscălimea
Mine, urșii, gheața lor;
Las' să-și laude nemțimea
Rinul și acel Tirol;
Spuie-și Francia avuția,
Grecii cerul zîmbitor,
Englitera industria;
Sunt român, român să mor.

Dulce cer c-al țării mele,
Veseli munți și vin hrănit,
Mai livezi, mai holde grele,
Mai fete de iubit,
Zică cine orice-o zice,
P-altă țară n-om găsi!
Dați-mi, dați a ei colnice,
Că-s român pîn-oi muri!

Țara mea din baltă-n munte
Se răsfață-n avuții.
Brazii verzi îi rîd pe frunte,

Istru-i cară bogății.
Rîuri, gîrle, ca cosîțe,
Plete, plete se cobor
Pînă-n poale-i, în lungi vițe;
Lîngă ele voi să mor.

Țara mea vestită-n lupte,
Armele deloc n-o mint;
Pe gîrli, malurile-i rupte,
Curge aur și argint.
Flota-i ar umplea Euxinul
Spre Colhide, pe Bosfor!
Bateți, bateți-i tocsinul!
Apărînd-o voi să mor!

Pe piatra mormîntală

A DEI C. FILIPESCU, n.BALȘ

Oricît vei fi de grabnic, oprește, călător:
A însuflat respectul cu duhul, cu știința;
Cu facerea de bine a tras recunoștința,
Căci ușa-i fu deschisă la cîți cer ajutor.

Pedeapsa cu moarte

I

Gemea poporu-n curtea palatului Dreptății. –
Era o zi de august și gura răutății
Scrișnea, se schidolea
Voind să fete moartea. Sclipea-ntre dinți mînia,
Plîngea, rînjea schidoală, dar nu ieșea, pustia,
Căci legea o oprea.

O sală larg întinsă și-n roșu îmbrăcată
Își resfrîngea coloarea prin raza sîngerată,
Coloarea de tartar,
Pe searbedele fețe, bătrîne și zbîrcite,
Plecate către piepturi, cu frunțile-ncrețite
Țintind un act barbar.

P-un jeț ascuns sta unul de a-nsemnat păcatul
Pe-a inimii icoană: buhav, c-un odhi, spurcatul,
Rînjea rînjit uscat.
Cu cap de cucuvaie, cu gheare mituite,
Cu ochiul tras în sticle, în sticle îndoite,
Chiora pe vinovat.

Dup-amuțirea lungă citiră, mai citiră,
Își mai cătară-n barbă, gîndiră, mai șoptiră, –
Se scoal-ăl însemnat
Și-ncepe să vorbească: „Boieri! Eu zic să moară,
Să moară vinovatul; căci moartea înfioară
Și trebui pilde-n stat.

Gîndiți c-avem și suflet! să facem răzbunare:
O cere omorîtul; o cere-n gura mare;
O cere din mormînt.
Pedeapsa o dă legea ca să se corecteze

Acel ce face crima, — ca să se îndrepteze. —
Eu nu vorbesc în vînt. —

Eu nu sum de părerea aceluia Becaria;
Eu știu ce se cuvine; nu-mi place flecăriia
Lui domnul Monteschiu,
Lamartine, Hugo, șaizeci dintr-o societate:
De-mi scapă-omorîtorul, eu voi, după dreptate,
Să-l osîndesc în fiu.”

II

Pălit de o durere adîncă, nempăcată,
Pe care-o dă speranța cînd este înșelată,
Greșită-ntr-al său plan,
Se doboră pe fiare, flămînd, în baionete,
Cu mădulări rănite, cu coatele-ntre spete,
Un biet uitat țigan!

Se clătina de boală, de crudă disperare.
Cînd hotărîrea morții citiră-n adunare,
Suflarea-i se curmă.
Copii, soție, mumă deloc i se iviră.
Se-mpletici să cază; da-n spăngi îl sprijiniră
Și iar se întremă.

III

Gîndiți voi la durere? gîndiți voi vre odată
Că și țiganul ăsta e soț, e și el tată,
Va fi iubind ceva?
Se află și într-însul dorința-naintării; –
Căci firea nu a dat-o-n veci numai puterii; –
E-n om, natura sa.

Cum vreți voi ca țiganul, ce-n hulă se tîraște,
Cînd vede libertatea a fiilor ce-o naște,
A neamului său tot,
A lui și a soției; cînd știe c-o să fie
D-aci-nainte liber, asupra-i nu-i sclavie,
Stăpînii nu mai pot;

Va fi stăpîn pe timpu-i, va rîde cu natura,
S-o bucura de munca-i și va simți căldura
Ce Domnul a sădit
în sînul de familii, în vorba asta: tată!
Să fie surd la toate? natura lui stricată,
Gîndiți că s-a răcit?

E crudă, crudă legea ce-apasă și strivește
Gîndirea zeității, mister ce cîrmuiește
Materie și spirit și face de suntem!
Amor și Libertate sunt legea Provedinței;
Sunt osia naturii; și cin' le ia ființei, –
Urgie! anatem!

Statistica de crime nu poate să v-arate –
Pe cînd bîntuia răul pe om, societate,
Opincă și boier,
În zile de tortură, de țepe, sugrumare?

Și cînd era mai bine: în vremile barbare,
Sau azi cînd nu s-omoară, cînd n-avem nici
hengher

Gîndiți la instituții, la școli, înnobilare,
La înlesnirea vieții, l-a țării destulare,
Ș-atuncea s-a stîrpit
Și crima și hoția. E vițiul în prăvili;
D-aci se naște răul. Curmați aceste stăvili
Ce revoltează omul și cel mai liniștit.

Ș-apoi țiganul ăsta e lucru, e avere,
Proprietatea voastră; el nu e în cădere
Să judece ca omul; nu poate a gîndi;
E vită brută: n-are nici drept, nici datorie;
Incult ca dobitocul ce paște în pustie;
Și prăvilile voastre nu pot a-l osîndi.

Cînd face vita moarte o osîndiți să moară? —
El a privit ciocoiul cum bate și doboară,
Lăsînd pe zile morții țigării ce-i robește, —
Și nu se face vorbă. I-au dat de băut bine,
I-au dat o armă-n mîină, cînd nu era în sine,
I-au zis: omoară-ți gîdea și eu te ocrotesc.

Tu mîine vei fi liber cu copilașii-n pace;
Îți dau de cheltuială, îți dau orice-ți va place,
Te-oi face negustor,
Te-oi face om pe lume; iar altfel, — vai de tine
Acuma dar alege-ți, ca ce-ai voi mai bine:
S-omori sau să te-omor?

Voi osîndiți țiganul ce, beat d-a lui dorință,
A săvîrșit o crimă. Gîndiți, în conștiință,
Cine este mai mișel:
Țiganul ce omoară, omoară a da viață
Și lui și seminției, — sau voi carii de gheață,
Călcînd și instituții, îl omorîți pe el?

Voi osîndiți o crimă făcută în beție,
În disperații crude, în patimi, în mînie,
Cînd omul e nebun;
Ș-apoi, cu sînge rece, în bine, fericire,
Nempinși deloc de patimi, strigați c-o glăsuire
Că morții își răzbun?

Strigați: să moară omul! să moară-n agonie!
Vă duceți la biserici? — Nu-i asta barbarie,
Să fiți neiertători? —
Cîrmuitori ai țării și ai societății,
Exemple-ai răzbunării și ai moralității?
Chiar voi omorîtori?

Și unde se sfîrșește această răzbunare
După principul vostru? gîndiți voi o-mpăcare
În fiii ce trăiesc?
Voi singuri dați exemplu și-i invitați la ură,
Deschideți rană nouă prin nouă lovitură,
Dați sînge de privesc.

Cînd ziceți vorba: moarte! simțiți oari cum
vibrează
în mumă, fii, prieteni ce plîng și sîngerează; —
Vedeți-i stînd la porți
Cu gurile în aer, cu ochii fără viață,
Cu brațele spre ceruri; îi trec sudori de gheață; -
Vedeți? ei sunt mai morți!

Voiești să dai exemplu ș-omori un om ce plînge!
Voiți să-mblînziți tigrii și îi hrăniți cu sînge!
Voiți a-i corecta —;
Și îndemnați la crime! — O! cu brutalitatea
Nu se civilizează deloc societatea;
Căci crima naște crimă și crima n-o-nceta.

Atâtea milioane ce dați pe la poliții,
La temniți și la paznici, la dorobanți, miliții,
L-atâtea născociri,
Nu pot ca să vă scape de astă barbarie?
Nu pot să ție omul nebun, sau în mînie,
De relele-i porniri?

IV

Mulțimea s-adunase ca-n zi de sărbătoare.
Era o zi senină; era mărețul soare
Ajuns în culmea sa.
Juca pe câmp copiii, mulțimea făcea glume;
Sileau și dregătorii țiganul să sugrume; –
Dar gîde nu era.

Puțin, și dorobanții un alt țigan găsiră,
L-aduseră în bice, și-n bice îl siliră
Să-nvețe-a sugruma.
Cînd se-nălță țiganul să scape de robie,
Răcneau și fii și rude, răcnea a lui soție
Și soțul își chema.

Căzu de trei ori robul din ștreangul infamiei;
Văzu de trei ori moartea în munca agoniei:
Zbiera fără puteri.
Mugea-necat în sînge, cu ochii scoși afară;
Se zvîrcolea ca șarpe și se zburlea ca fiară
Martirul în dureri.

Poporul, plin de scârbă, în groaza lui cea mare,
Era uimit de spaimă și fără răsufare
Fugea neconținut.
Priveliștea aceasta el nu o mai văzuse
Încă de cînd cu turcii. De mult nu se produse
Revista de-ngrozit.

V

Buzăul șoptea nopții, spunea d-o grozăvie,
Plîngea pe unde luna, și cîinii pe cîmpie
Urlau neîncetat.
A doua zi, în aer, pe liniște, răcoare,
Sta, vînat ca porumba, cu ochii albi în soare,
Țiganul spînzurat.

Prince străin

I

Mi-e urâtă tirania
Ș-orice cap încoronat;
Însă astăzi România
E-n nevoie de-mpărat.

De tirani de orice parte
Suntem strașnic ocoliți
Și stau gata a ne-mparte,
Căci ne văd neocroțiți.

Vrem ca neamul să-și ia zborul,
Nu mai vrem boier tronat,
Cînd bat conții cu piciorul
Să-l vedem întrînd supat.

Ce-au făcut în România
Pămîntenii patrioți,
Cîți au cumpărat domnia
De la pragul astei Porți?

Voi ce ați umblat pînă lume!
Mai găsit-ați vrun popor
În mizerii fără nume,
Ca românul muncitor?

Fără legi, în umilință,
Fără școli — ca niște boi —
Zăcem într-o neștiință
Și de lume și de noi.

Și ciocoiul și străinul
Se întrec a ne prăda;
Ne măresc pe zile chinul
Spre a nu ne deștepta.

II

Înțeleg să vei robia;
Vei să fii un crud tiran;
Dar încăi să-ți văz mândria
De un liber suveran.

Nu, smerit, c-urechi ploștite,
Bătut d-alți stăpîni mai mari,
Să cați brute umilite,
Imitînd p-acei tirani.

D-ești stăpîn, mă ocrotește;
Bate p-âl de mă bātu;
Nu cînd el se ostenește,
Să mă bați apoi și tu.

Orișicum e rea robia;
La rob însă a robi,
Îți pierzi și de om mîndria,
Vei mai bine vită-a fi.

Cerem dar întîi Unirea
Cu Moldova într-un stat;
Și-i depunem cîrmuirea
La un prince coronat.

Liberală monarhie
Cu drept num-executiv;
Și, făr-aristocrație;
Guvern reprezentativ.

Și strigăm din orice parte:
Nu vrem un mîțar plouat;
Vrem din neamul Bonaparte;
Sînge de latin curat.

Pruncul

Aprilie 7, 1839

Rîndunea frumoasă.
Pasăre văroasă.
Zboară, îndrăznește,
La noi te oprește, –
Bine ai venit!
Bună păsărică,
Ești tu rîndurică
Care ne vestește:
Și ne pregătește
Vre un timp dorit?

Tu, ca mielușeaua,
Vii cu vioreaua
Să ne-aduci iubirea,
Să ne-aduci zîmbirea
Dulcelui zefir.
Simbol de rodire,
Simbol de unire,
Amor, bucurie
Venirea-ți să fie
La cîți te admir!

Sub alba cortină
Unde-o mînă lină
Leagănu-ți umbrește,
Gurița-ți zîmbește
În somn liniștit;
Gungunește, plînge,
Suge și se strînge
Cînd visul se schimbă,

Cînd visul te plimbă,
Pe pom înflorit.

Astfel trandafirul
Ce-l crește zefirul
încet bobocește,
Frunza-l învălește
Pînă va flora;
Astfel, prin ghizdeie,
Un pui cu tuleie –
Muma îl nutrește,
Noaptea-l încălzește
Pînă va zbura.

Gura ta de miere
Nu cunoaște fiere;
Buza-ți ca rubinul
N-a ajuns veninul
Ce noi bem turbați.
De suspini vreodată,
Inima-ți curată
Fața-ți veselește,
Și buza-ți zîmbește
Cu ochi lăcrimați.

Tu n-ai griji nici frică.
Gura-ți mititică,
Mîna-ți ca nălucă,
Parcă tot apucă
Orice poți să vezi.
De dureri străine,
De e rău sau bine,
Răi de varsă sînge,
Sclavul daca plînge,
Tu nici știi, nici crezi.

Cît prefer eu plînsu-ți
Ce-ntrerepe rîsu-ți
Decît veselia,
Decît bucuria
Care cercăm noi!
Ochii tăi de lapte
Nu văd rele fapte;
Îți sugi degițelul
Ca și mielușelul
Iarbă, spicuri noi.

Simți tu oari veghierea,
Simți tu mîngîierea
L-a ta legănare,
La a ta mișcare,
Cînd sugi buza ta?
Simți cîți te-nconjoară,
Simți cîți te adoară,
Simți tu cîte fețe
Stau să te răsfețe
Cînd te-i deștepta?

Te deștepți, ș-un tată
Mume-tei te-arată,
Brațele-ți întinde,
Te saltă, te prinde
P-un sîn palpitînd.
Mumă-ta-n plăcere
cheamă, te cere,
Ardo rea-i te strînge
Și-n plăcere-i plînge
Privindu-te blînd.

Ea la cer privește
Și îi mulțumește;
La tine se uită
Și cu totul uită
C-a cercat dureri.

Cîtă mulțumire
Dup-o chinuire!
Tu faci armonia,
Tu faci bucuria
Ș-ale lor averi.

Cît de mult îmi place
Să văz să se joace
Mîna-ți rumeoară,
Ca aureoară,
Pe sînu-i de crin!
Cît e de frumoasă
Lacrim-amoroasă
Din ochii focoși
Verzi și schinteioși
Pe sînu-i cel plin!

Rechemarea

O, iartă-mi îndrăzneala, sublima mea ființă!
De chem iubit-ți nume p-ast loc ce-ai părăsit,
E singura-ndulcire la cruda-mi suferință;
E balsam ce alină un piept prea obosit.

În toată întristarea-mi, de n-aș avea icoana
Ce lași tu după tine-n ast suflet dureros,
Ce altă mîngîiere mi-ar ușura povara
Ce-atît de greu m-apasă pe globul cel spinos?

Viața mi-e întreagă în astă suvenire
Ce vine ca speranța s-oprească-al meu suspin;
Vederea umbrei tale mi-e dată moștenire,
Și nu rostesc alt nume cînd cerului mă-nchin.

Să văz cu nepăsare aceste sfinte locuri,
În care fui odată atît de fericit!
Să nu mai simț fioare, gîndind l-acele jocuri,
Ce-n brațele naturii cu ea am săvîrșit!

Să viu pe aste maluri, să văd 'astă dumbravă,
Să calc aste colnice fără a-mi repeta
Plăcerile d-atuncea, ș-a uitării-otravă
În inimă-mi s-o facă a nu mai palpita?

Aceste sacre-nscripții ce timpul adîncează
În coaja noduroasă copacilor ce cresc,
Ce ore de viață, d-amor înfățișează,
Să fiu strein de ele? Să nu mai le citesc?

Să nu mai ții eu minte acele nopți de vară,
Pe când, cu ea-mpreună, ast lac îl ocolem;
Când, făr-a prinde veste, gândind că-i de cu
seară,
Vedeam că iese ziua și nu ne mai trezeam?

Să uit, când rătăcită, cu frica-n cătătură-i,
Din brațele-unei mume, în brațe-mi s-arunca?
Când sânul ei pă pieptu-mi și gura mea în gură-i
Uita și datoria și chiar ființa sa?

Să nu adun în patu-mi, și plin de nerăbdare
Să iau aceste rînduri cu lacrimi a uda?
Ființa-mi cea mai scumpă să cază în uitare?
Să nu am mîngîierea măcar a o cînta?

Nu, spirt al vieții mele; num-astă suvenire
Îmi poate-ndulci viața din care tu scăpași.
Mai fie dar cu mine și pînă la unire,
Cînd, lepădînd povara-mi, voi fi-n al tău lăcaș.

Acolo, împreună, scăpați din astă-urgie,
Vom fi etern în pace; d-acolo ne-om ruga
Eternului părinte să nu se mai mînie,
Să nu mai hotărască în lume a ne-arunca.

Reflecție

I

O, cîte trebuințe chiar omul și le face,
Pizmaș pe sine însuși, se las-a se tîrî
De patimi și de pofte; își vinde a sa pace
Ș-a-leargă el de sine sub jug a se vîrî.

În veci fără simțire, trăiesc ca dobitoace,
Stăpîni își cată singuri, le zic că sunt păstori;
Ca vita fără voie la glasul lor se-ntoarce,
Și gem, se-mpovărează subt asprii protectori.

Găsesc de fericire subt jug ca să trăiască;
Genunchii lor se-nmoaie și capu l-e plecat,
Si oricare povară sunt gata să primească;
Se-ntrec, sărut piciorul ce simt că i-a călcat.

Se bucur și sunt veseli cînd capăt vreo poruncă
Și mîndri de onoarea că sunt deosebiți,
Alerg, cu mare fală, și-n valuri se aruncă;
Își uit-a lor ființă la cîte-s porunciți.

La slujbe rușinoase se-ntrec să le-mplinească,
Și faptele cu fală ca merite își spun,
Și tremur ca stăpînul să nu își necăjească
Și liberîndu-l, p-altu s-aieagă mai de bun.

Ce dulce e viața aceluia ce trăiește
Stăpîn pe sine însuși și nu e-al nimului,
Se bucură de toate și toate îi priește;
Natura, universul, întregi sunt ale lui.

Iar tristă este starea aceluia ce se vede
Legat, că nu mai poate de sine-a dispoza;
Mașină fără suflet, nici știe, nici prevede
De-i dreaptă acea lege ce vin a-i impoza.

Și dacă vre o dată simțirea-i se dezgheață,
Îi cere socoteală de câte a făcut;
Sau va și el odată să schimbe astă viață,
Un glas din iad răsună, îi strigă: ești vîndut!

Departe toate astea! în turme ei trăiască,
Cu pielea și cu viața tiranii a-și hrăni;
Eu crez în Libertate, și ea mă cîrmuiască,
Nu-mi trebuie protector în lanț a m-ocroti.

Departe astă viață de omul cel ce simte,
Rămîie pentru-acela născut automat,
Ce n-are-inteligență, nici poate da cuvinte
Spre ce veni în lume, spre ce fu întrupat.

Ce e acea onoare ce tremur a o pierde
La miclele căprițe a unui îngîmfat,
Stăpîn ce îi sugrumă și nencetat îi crede
Născuți pentru serviciu la câte a visat?

Ce este acel aur din care-și fac podoaba
Spre fala unui mîndru despot ce le-a luat
Și sufletul și mintea, și le-a depus otrava
Ce-omoară-inteligența ce cerul le-a lăsat?

Acel ce-n sărăcie nu poate să trăiască,
El sclav a fost să fie și sclav etern va fi!
Servească dar, de-i place atît să s-umilească,
Tîrască-rse pe praguri, căci sclav el va muri.

II

Îmi place viața lină, speranța înainte;
Și-n locuri singurateci, în sine-mi mulțumit,
Să nu port acea grijă ce duc cei fără minte;
Să dorm îmi place pacinic, de cuget netrudit.

Și pură, tot vergină rămîie a mea pană;
Să nu mă facă-n viață-mi de mine-a mă roși.
Corupția departe; tentații de Satană
Să nu găsească-n mine cărare a veni.

Eu las societatea și grijile ce-omoară
Pe toți nesocotiții ce-un bine-și nălucesc,
Ce-ațint vre o himeră și-n ea se dezonoară,
Ce-o duc în agonie și-ntr-însa se sfîrșesc.

Deștept cu aurora, să stau la o fîntînă
Și rouă dimineții pe fruntea mea căzînd,
Să-mi cînte rîndurica și fluierul din stîină,
Să văz cum naște ziua și turmele pascănd.

Să văz pe muncitorul cum țelina despică,
Și-n brazda lui adîncă să-l văz a semăna
Speranța unei toamne; sudoarea lui ce pică,
Să-l văz privind-o vesel, cînd brazda-i va uda.

La pacinica murmură de-un rîs ce șerpuiește
Prin văile verzite cu unda-i de clistar,
S-adorm în murgul serii, cînd mierla filfîiește
Prin frunzele stufoase a unui vechi stejar.

S-ascult privighetoarea pe cînd se dezmierdează
P-o cracă înverzită în noaptea fără nor,
Acolo unde lațuri și pușcă nu cutează
Să tulbure-al ei cîntec, să-i dea vre un fior.

Veniți, iubite muze; etern să fiți cu mine;
Să nu gîndiți vreodată că eu vă voi trăda
La cîte vă degradă acei ce nu-s în sine
Și vînd pudoarea voastră, tiranii a cînta.

Veniți, frumoase zîne! Cu voi eu toată viața
O Patrie ș-Amorul în pace voi cînta;
Cu voi eu împreună doresc să gust dulceața
Ce-o gust aceia numai ce știu a vă visa.

Rugăciunea

Θεέ! ύμνεί την δοξαυ δου ή υΰξ χαί ή ημέρα.
Άσύμφωνοι τόδοι λαοί σε προδχοноϋν
συμφόνως

Π. Σοϋτζος

I

Trece noaptea. Un luceafăr s-a ivit spre orient.
Stelele își pierd lumina și luna va să apuie.
Ca o femeie din somnu-i ce mijaște un moment,
Răsăritul își revarsă, peste aburi ce se suie,
Niște plete aurite.
Nu mai poate rîndurica
Cîntînd. Toată păsărica
Se spală-n rouă oprite
Sub frunza unde-a dormit.
Tuciul solemnei răsună, ne cheamă a ne-nchina.
Toată ființa se roagă, simțirea sa se renaște:
Muma își privește pruncul, oaia mielul care
paște;
Pasu-ncepe-a fi simțit,
Fiara hrană a-și căta.

II

Dar, stăpîne: în tot lucrul este-nscrisă mîna ta.
Sau în umbră, sau în soare, sau pe stîncă, sau pe
unde,
Sau pe iarbă, pe zăpadă, – pe tine-oi întîmpina.
În senin, în vijelie, în insecta ce s-ascunde,
În elefantul gigantic,
Într-un mielușel, hienă,
În găoace, în balenă,
Chiar în ateul cel groaznic,
Te explic și te onor.
îną mă-i trage, stăpîne, într-un alt domen al tău,
Pîną-mi vei lăsa gîndirea, pîną cînd mi-i lăsa
graiul,
Pîną cînd, subț astă formă sunt, trăiesc și-mi
găsesc raiul,
Pe eternul îl ador, – Mă cunosc că sunt al său.

III

Ast soare ce mă-ncălzește; aerul cel trăitor;
Apa care mă adapă; pământul care mă poartă;
Aste timpuri ce se schimbă, fiecare roditor;
Astă mare fără margini; astă noapte înstelată;
Vederea ce mi le-arată,
Auzul ce mi le spune,
Voința-mi ce le supune, –
Oari, ce ființă spurcată
Vrodă-a tăgăduit?
Cum poate omul să fie, să trăiască, fără-a ști
Că este, trăiește, simte?
Și dacă este, ' trăiește,
Cine l-a făcut? Ce-l ține? Unde? Cine îl
hrănește?
Prin ce? Cum s-a zămislit? –
Scepticul s-ar ameți!...

IV

Nu e nici un om, stăpîne, ce n-a avut dumnezeu.
Nu pot să te înțeleagă, pentru asta n-ai un nume.
Înțelepții toți te cată: Brahma, Odin, Prometeu;
Dar ne este scurtă mintea, nu poate pătrunde-n
lume.

Te-au aflat însă, te crede;
Dar nu te pot înțelege,
Căci e-adîncă a ta lege!
Moisi, și el te vede:
Dar nu spune ce fel ești.
Zoroastru, Minos, Solon, Socrat și cu Ciceron,
Se mir și ei cu plugarul ce simte tainile tale,
Vede nencetat efectul în toate muncile sale,
Se gîndesc, – unde trăiești?
Dar s-opresc toți cu Newton.

V

Stoicii cei tari și mîndri, Pitagori cum ș-ai de-n
jur;
Democrit care își rîde, Eraclid care ne plînge;
Din Platon ce ne mîngîie, pînă-n crudul Epicur;
Luther și Calvin, Saint-Simon; Mahomet ce cere
sînge,
Cînd p-ascuns și cînd de față,
Cînd numind, cînd fără nume,
Cum că astă mare lume
Are un stăpîn ne-nvață,
Care trebuie-a-l slăvi.
Și baza voinței tale fiecare a simțit:
„Omul, omului să facă aceea care dorește
Să-i facă și lui iar omul”.
Nimini nu tăgăduiește
Cum că, stăpîne, ai voit
Omul a fi fericit.

VI

Unul, un miel fără pată depune la templul tău;
Altul, colo îți înjunghie ecatomba[1] cea bogată:
Altul, vezi că-ți sacrifică soția, sîngele său;
Ș-un cațic taie, mănîncă prada lui cea necurată
În fața statuiei tale.
Știu că rătăcesc, părinte;
Dar, vai! ce alte cuvinte
Îl fac crud cu ale sale,
Daca nu iubirea ta?
Trudele care martirii de cînd lumea au răbdat;
Acele-otodafe[2] groaznici, care ți-aprindea
creștinii,
Războaiele sîngeroase între creștini cu păgînii,
N-au fost în onoarea ta? Stric ei, daca au stricat?

VII

De cînd tu liberași viața; de cînd ai făcut pe om,
De cînd, ca să te cunoască, i-ai spus marea
trebuință,
De cînd, ca să te găsească, el sfăram-orice atom;
De cînd mintea-i se trudește ca să afle-a ta
voință
Într-o pasăre ce zboară,
Într-un fenomen departe,
Într-un fum ce se împarte,
Chiar în victima ce-omoară,
D-atunci, oare-ai măsurat,
Stăpîne, din aste neamuri, care mai mult te-a
mărit!
Dar ți-au dat schidoale forme! dar te micșora-n
țermonii;
Cultul lor era onoare, zbieretele lor, armonii!
Credea că te-a-ndatorat
C-o cruzime de-ngrozit.

VIII

Tu vei primi dopotrivă și p-ăl rău ca și p-ăl bun;
Tu ai lăsat în om însuși pe om cin' să
pedepsească,
Cine să-i facă mustrare și cine să-l răsplătească.
Tu primești pe toți în sînu-ți, căci ție toți se
supun!
Ast stăpîn ce-ai pus în mine
Fără clipă priveghează:
E-aci blînd, aci turbează;
Cînd mă depărtez de tine,
Mă întoarce înapoi.
Și cînd sunt fără păcate, cînd de rele sunt plătit,
El atuncea mă liberă și sînul tău mă primește.
De tot ce-am făcut aicea, unde voia-ți m-
osîndește,
La ora mea de apoi,
Sunt curat cum am venit.

IX

Eu nu te-am crezut, părinte, cu slăbiciuni
omenești.

Nici pe lemne, nici de piatră, nici în mantelă
albastră,

Nici pe acvilă călare, nici pe nori că te-odinești,

—

Slabe simboluri ce naște mintea mărginit-a
noastră

Le-am desprețuit pe toate, N-am hotărât
lăcuința-ți,

N-am crezut că știu voința-ți,

N-am crezut că daruri poate

Pe tine a-ndupleca. Și ce daruri avem,

Doamne, care să putem să-ți dăm?

Tămâie? sânge sau aur?

Orice-avem e de la tine.

Iartă, Doamne, pe aceia care se privesc pe sine,

Și voiesc a-ți aplica Slăbiciuni ce noi purtăm!

X

Iartă pe toți dopotrivă: și pe cel ce te va om,
Și pe cel ce te va șarpe, și pe cel ce te va soare;
Pe cel ce te mărginește într-un fel sau un atom;
Pe cel care, ca să-ți placă, se pornește să omoare
Pe cel ce cu bani în mână
Vine să te mituiască!
Pe cel ce va să zidească
Un templu unde te mână,
Ș-a-ți da pravili ei cutez!
Pe cei ce-au a tale daruri și-ți mai cer ș-alt
ajutor,
Iartă pe cel ce se roagă să-i ajuți când face
crime:
Pe ateul ce te-mbală, blestemă a ta asprime!
O! ast blestem este: crez
În eternul Creator!

XI

Cînd durerea ne gătește fericiri nouă-a gusta;
Cînd lenea nu ne dă hrana, sau cînd sub tirani ne
pasă;

Cînd cugetul ne trudește; cînd pizma ne-a
revolta:

Vrînd ca să scăpăm de toate cîte aci ne apasă,

Atunci alergăm la tine:

Unii rog, alții blestemă –

Te gonesc, alții te cheamă;

Căci nu știu cum e mai bine,

Și le trebuie-ajutor!

Cînd cugetul se mînie, unde putem alerga?

Atunci, zăpăciți, stăpîne, te căutăm și dăm
năvală;

Te chemăm ca să dai pacea-n ast demon ce se
răscoală:

Cînd n-am crede-un Creator,

Atunci nu l-am blestema.

XII

Iartă, Doamne, dopotrivă pe tot neamul
omenesc!

Pe tiranii ce turbează când încep ca să bea sânge,
Care, orbi-n a lor turbare, sug p-acei ce se
smeresc

Și zburlez ca niște fiare când privesc pe cel ce
plînge.

Iart-un preot ce te vinde;

P-ăi de-și uită datoria;

P-ăi de-ncurajez sclavia;

Pe cel care se întinde

Să ia hrana-ălui sărac.

Pe cel ce nedreptățește ca și p-ăl nedreptățit,

Tartă p-ăl de-ncurajază crimile cele spurcate;

Pe cel ce se veselește de un rău oe altul pate;

Pe cel care, dupe plac,

Dă dreptatea la-ăl greșit.

XIII

Iartă pe cel ce în umbră a-nfipt fier omorîtor;
Pe cel care, orb de glorii, chiar pe frații săi
strivește;
Pe cel ce își smulge însuși viața care ți-e dator;
Pe cel ce cumpără, vinde omul care îi robește;
Pe cel care se supune;
Pe cel care lingușește;
Pe cel care se târăște,
Ca pe cel cu fapte bune,
Ca pe cel folositor.
Pe spionul ce-și dă frații la gîzi ce l-a cumpărat;
Pe cei ce-și blestem copiii; pe cei ce-și îmbal
părinții
Pe cei care, beți de pofte, își rod viața lor cu
dinții;
Lașii ce-au calomniat, Și mîrșavul trădător.

Răsunet la Hora Unirei

Vin' să strângem mână-n mână,
Toți c-o inimă română,
Și să-ntindem danț premare,
L-a unirii-ne sărbare!

Piară cei ce ne-nvenină,
Trântori, viespe din stupină!
Între noi să nu mai fie
Decât frați și veselie.

Măi bădiță moldovene,
Prinde-te cu mine, nene,
Ca să fim într-o unire
Și la viață și-n pieire!

În unire-avem putere;
Altfel nu putem, măi vere!
Și dușmanul se sfiește
Văzînd pe român că crește!

Suntem gemeni, măi fîrtate,
Din părinți într-o dreptate,
Ca doi ochi la semănare,
Ca doi brazi la înălțare.

Cum.te chemi, așa mă cheamă;
Ce te temi, d-aia mi-e teamă;
Îmi ești frate și-ți sunt frate,
În noi doi un suflet bate.

Ai la Milcov cu grăbire
Să-l secăm dintr-o sorbire,
Și să tragem danț premare
Peste vechile hotare.

Și s-aducă sîntul soare
Ș-acea zi de sărbătoare:
Danțu-n horă s-ocolească
Toată țara românească!

Ascultați! răsună valea!...
De pe Prut și de pe Jiu,
Vin românii, negresc calea;
Vin în cete mii de mii.

Munții i-ar surpa, d-ar vrea-o,
Că-s ca holdele de grîu!
D-ar fi Dunărea, ar bea-o,
Dar o poznă de pîrîu!

Nu clipiți în zi de Paște,
Lilieciilor spurcați!
Soboli, Cristulețul naște!
În pămînt vă adîncăți!

Cîți sunteți cu frunți senine,
Inimi calzi, de neam români,
Credeți că-n unire-i bine;
N-avem teamă de păgîni.

Să ne facem țară mare
Și unită într-un: stat!
Cine-i mare e și tare;
Cine-i tare-i respectat.

Nu tot doine și jelire,
Nu tot plîns și suspinat,
Nu tot frică de pieire
La-orice vînt a adiat.

Uite-n sus și mergi d-a dreptul
Spre vrăjmașul ce-o căta
Să-ți nesocotească dreptul
Și să calce țara ta.

Dreptu-ne de apărare
Europa l-a prescris.
N-avem nici o-mpiedicare:
E-n tractatul din Paris.

Europa azi ne cere
Ce dorim să arătăm.
Frați, sculați-vă-n picere
Și cu toții să strigăm:

Cerem toți și vrem Unire!
N-așteptăm nici un minut;
Mîine-om sta la chibzuire
Ce mai este de făcut.

Cel ce cere dezunirea
Nu-i bun nici stăpînitor;
Ala vrea în veci robirea;
E un mîrșav trădător.

S-a dus! eu orice-oi face

S-a dus! și orice-oi face
Sunt toate în zadar;
Dar cugetul mi-e-n pace,
Căci tu-mi dai ast pahar.

Tu mergi la bogăție
Și uiți că te-am amat;
Cînd eu, pe avuție
Nu te-aș fi schimbat.

Mai bine lîngă tine
Pe praguri aș robi,
Decît, cu alta-n mine,
Pe tron a-mpărăți.

Cînd viața-mi se precurmă,
Cînd gata sunt să mor,
Credința mea din urmă
Ești tu ș-al meu amor.

Salahorul

Paris, 1854

Bicele îmi crapă pielea,
Deger gol pe scuț de gheață...
E departe încă schelea,
Și-s flămînd și fără viață!...
Între blane ca fuioru,
Între muzici și făclii,
Voi vă bateți cu picioru,
Dăntuiți pe rane vii.

Trageți danț pe rana noastră;
Noi țipăm, voi hihotați!
Nu suntem de legea voastră!
De bani nu vă săturați!

O, soția-mi e stîrpită
Subt o crosnie de lemne
În hordii, și vinețită
Carnea-mi d-a bicelor semne!
Copilașii-mi plîng acasă,
Bouleanii mi-au murit,
N-a rămas român în plasă,
Munca pe cîmp ne-a pierit.

Pînă cinci din astă pîine
Ce sudoarea mea produce,
Nici un pic măcar pe mîine
Românașul să n-apuce!
Aste holde aurite
îmbuiba-vor tot străin?

Ș-aste dealuri înverzite
Pentru dînsul varsă vin?

Lîna oițelor mele
Pentru el se toarce-n dîrstă?
Ș-oi răbda eu mult în piele,
Sila fie-mi fără vîrstă?
Sufletul mai am în oase —
Pe dînsul, Sfinte, mă jur
Că-n palatele frumoase
Chiar la glasu-ți voi fi dur!

De cinci ani salahorie!
Trag cu pieptu-n jug ca vită,
Vatra mi-a rămas pustie,
Ș-încă-mi cer ciocoi mită!
O, boieri cu noi d-un sînge,
Voivozilor pămînteni,
Voi rîdeți și țara plînge
De la munte la bălteni!

Fiica voastră, cea nevestă,
Se golește la barbar
Și cu dînsul coastă-n coastă,
Joacă, beată de tovar.

Chiar bărbatu pe soție
Și-o trimite la străin
Să-i aducă din hordie
Un nișan[1], un post, un cin.

Juni posadnici[2], — alivanta!
Cu zulufii hălăciuc,
Își vînd trupu și amanta
La manaf bașibugiuc,
Și părinți cu hîrci cănite

Și de boale schilodiți,
Mumele sulemenite
Și cu dinții înnegriți,
Țin veriga,- și rîd la ușă;
Și băloși, ascult suflînd
Neamțu-nalt, zbîrcit-mătușă,
P-un sîn tinerel gemînd.

N-aveți țară, n-aveți lege,
N-aveți inimă-omenească!
Între voi, n-avem ce-alege, —
Piară brasla boierească!,
Și de e fatalitate
Să avem stăpînitor,
Vie din străinătate
Să vă bage în popor!

Schitul

Acum e miezul nopții, și tuciul, deșteptat,
Lovește și răsună din nalta-i locuință,
Ca glasul ce pornește o oaste-n biruință,
Și-n munți, din stîncă-n stîncă, eco l-a repetat.

Și preajmile-n departe parc-ar spăimînta;
Parc-a sosit și ora d-a doua înviere;
Parcă se-nalță tronul la care ni se cere
Și cugetul și fapta răsplată a-și căta.

Ca suflete întocmai cînd strigă Mihail;
Ca umbre căror moartea locașul le arată;
Ca oaste ce se cearcă de este-n veci tot gata;
Ca emigrați ce află că-i chem de prin exil, –

Pe sute de potece bătute nencetat
De greii sandali negri ce-n nopți fără de stele,
În zile fără soare, pe lapovițe grele,
Pe vijelii, pe vifori, deloc n-au pregetat, –

Se mișc prin întuneric părinții singuriți,
Mai negri decît noaptea, mai vechi decît stejarii,
Cu pletele ca blana pe care-mbracă țarii,
De privigheri și posturi neîncetat slăbiți.

Și cînd lucește-un fulger pe cîțiva gîrbovi, orbi,
Al căror sînge-ngheață în vinele slăbite,
Se văd jucînd pe raze acele barbe-albite,
Ca fulgii unei ier ne pe penele de corbi.

Orbiți de bătrînețe, slăbiți d-al rugii jug,
Se leagăn în toiège, căci mai le-au trecut seara;

—
Sunt grei ca și pământul, și galbeni ca și ceara
Ce luminează groapa de morți fără coșciug.

Se mișc încet spre centrul în care e-nălțat
Un templu-a cărui cruce de nori se ruginește,
Precum se roade piatra-i de plînsul ce pistește
Din fruntea încrețită a celui genucheat.

Nimic nu îi conduce spre templul înnegrit,
Nimic, decît o lampă ce parcă licurează
În fundul monăstirii, precum ne luminează
O rază de speranță cînd sufletu-i mîhnit.

„Frați, vom muri!” șoptește pămîntu-n preajma
lor

„Vom muri!” răspund pacinic, în loc de salutare;
„Vom muri!” se îngîănă și mai în depărtare,
Și moartea se urează ca un ceresc favor.

Sprînceana lor ascunde o pleopă ce-a secăt
Privind icoana morții în hîrca cea uscată,
Ca sălcii plîngătoare o piatră înghețată,
Sub care focul, viața, speranța a-ncetat.

Dar îns-a lor speranță e vie ca Cristos;
E verde ca tulpina a cărui crăci pîrlite
Se-ncarcă-n miezul iernii de scuțurile-albite,
Cînd mana-eternității viață-i dă din jos.
Așa se hrănesc și ei de mana cea din cer;
Așa credința vine p-ascuns de îi nutrește,
Pe cînd asprimea rugii și postul îi slăbește
în lunga lor veghere pe un toiag de fier.

Și tânărul acela ce-ntreagă viața sa
În ast locaș petrece în trudă, pocăință,
Ce a crescut în rugă, în posturi, umilință,
Și n-a avut prilejul de rele-a se-mbăta, –

Ca și bătrînul care în crime-i obosit,
S-adun să-și ia răsplata; căci nu e osebire:
Mîntuitorul lumii, în marea sa iubire,
Primește p-ăl din urmă ca p-ăl întîi-venit.

S-adun ca să se roage de Tatăl Creator
A ușura țărîna la ginte răposate,
La mii de generații de lume nevisate,
Cu care-ngroașă globul sărmanul muritor.

O! generații care strate, strate se întind
Pe stratele-nvechite, ca undele de valuri
Ce se adun din vîrfuri, se prăvălesc din maluri,
Se-ntind pe oceanuri, vechi valuri cotropind.

O! pentru generații ce trec neîncetat
Pe ast ținut de doliu, cum trec și niște turme
De oi fără putere etern p-aceleași urme
Ce turmele trecute, trecînd, au însemnat.

Acum sunt toți în strane ca în mormîntul lor.
Ochiu-n pămînt ațintă trufia pieritoare
Și mintea-le se-nalță la viața viitoare,
Unde și-au pus comoara prin rugă și amor.

Moisi, Isaia, Daniil se deștept;
Ai lui Iehova preoți ce-au profetat în lume
Ce-a fost și ce-a să fie, – al mîntuirii nume, –
Le strig ca din morminte la cîți vrun bine-aștept.

Asculți tu oare, Doamne, de unde locuiești,
Cum s-urcă cu tămîia un: Doamne miluiește?
P-aști gîrbovi care-ți strigă un: acum slobozește,
Îi ții să vază lumea cum ai s-o mîntuiești?

Trei mii de ani mai bine, stăpîne, au trecut,
De cînd aceste imnuri, în tristă armonie,
Înalță omenirea, s-aline-a ta mînie,
S-o mîntuiești de Răul ce voia-ți a făcut!

Ai hotărît tu, Doamne, sfîrșit la ura ta?
Vrun Hanaan ne-așteaptă sau a Sodomii soartă?
Mai e vre o cercare l-a fericirii poartă?
Mai sunt cutremuri, groaze pînă te-i arăta?

O! mintea mea se pierde cu cît o duc mai sus!
Se pierde-n mii de gînduri, ca urma-n labirinte,
Ca ruga și ca plînsul vărsate pe morminte;
Se pierde ca tămîia pe vînturi de apus!

Se pierde, s-adîncează într-un deșert noptos;
Se pierde să străbată voința-ți, vecinicia,
Ca acvila ce-aleargă să măsure tăria,
Ș-orbită în lumină, se prăvălește-n-jos.

Sonet la

Acum e miezul nopții, și tuciul, deșteptat,
Lovește și răsună din nalta-i locuință,
Ca glasul ce pornește o oaste-n biruință,
Și-n munți, din stîncă-n stîncă, eco l-a repetat.

Și preajmile-n departe parc-ar spăimînta;
Parc-a sosit și ora d-a doua înviere;
Parcă se-nalță tronul la care ni se cere
Și cugetul și fapta răsplată a-și căta.

Ca suflete întocmai cînd strigă Mihail;
Ca umbre căror moartea locașul le arată;
Ca oaste ce se cearcă de este-n veci tot gata;
Ca emigrați ce află că-i chem de prin exil, –

Pe sute de potece bătute nencetat
De greii sandali negri ce-n nopți fără de stele,
În zile fără soare, pe lapovițe grele,
Pe vijelii, pe vifori, deloc n-au pregetat, –

Se mișc prin întuneric părinții singuriți,
Mai negri decît noaptea, mai vechi decît
stejarii,
Cu pletele ca blana pe care-mbracă țarii,
De privigheri și posturi neîncetat slăbiți.

Și cînd lucește-un fulger pe cîțiva gîrbovi,
orbi,
Al căror sînge-ngheață în vinele slăbite,
Se văd jucînd pe raze acele barbe-albite,
Ca fulgii unei ier ne pe penele de corbi.

Orbiți de bătrînețe, slăbiți d-al rugii jug,
Se leagăn în toiege, căci mai le-au trecut
seara; –
Sunt grei ca și pământul, și galbeni ca și ceara
Ce luminează groapa de morți fără coșciug.

Se mișc încet spre centrul în care e-nălțat
Un templu-a cărui cruce de nori se ruginește,
Precum se roade piatra-i de plînsul ce pistește
Din fruntea încrețită a celui genucheat.

Nimic nu îi conduce spre templul înnegrit,
Nimic, decît o lampă ce parcă licurează
În fundul monăstirii, precum ne luminează
O rază de speranță cînd sufletu-i mîhnit.

„Frați, vom muri!” șoptește pămîntu-n
preajma lor
„Vom muri!” răspund pacinic, în loc de
salutare;
„Vom muri!” se îngîănă și mai în depărtare,
Și moartea se urează ca un ceresc favor.

Sprînceana lor ascunde o pleopă ce-a secăt
Privind icoana morții în hîrca cea uscată,
Ca sălcii plîngătoare o piatră înghețată,
Sub care focul, viața, speranța a-ncetat.

Dar îns-a lor speranță e vie ca Cristos;
E verde ca tulpina a cării crăci pîrlite
Se-ncarcă-n miezul iernii de scuțurile-albite,
Cînd mana-eternității viață-i dă din jos.
Așa se hrănesc și ei de mana cea din cer;
Așa credința vine p-ascuns de îi nutrește,
Pe cînd asprimea rugii și postul îi slăbește
în lunga lor veghere pe un toiag de fier.

Și tânărul acela ce-ntreagă viața sa
În ast locaș petrece în trudă, pocăință,
Ce a crescut în rugă, în posturi, umilință,
Și n-a avut prilejul de rele-a se-mbăta, –

Ca și bătrînul care în crime-i obosit,
S-adun să-și ia răsplata; căci nu e osebite:
Mîntuitorul lumii, în marea sa iubire,
Primește p-ăl din urmă ca p-ăl întîi-venit.

S-adun ca să se roage de Tatăl Creator
A ușura țărîna la ginte răposate,
La mii de generații de lume nevisate,
Cu care-ngroașă globul sărmanul muritor.

O! generații care strate, strate se întind
Pe stratele-nvechite, ca undele de valuri
Ce se adun din vîrfuri, se prăvălesc din
maluri,
Se-ntind pe oceanuri, vechi valuri cotropind.

O! pentru generații ce trec neîncetat
Pe ast ținut de doliu, cum trec și niște turme
De oi fără putere etern p-aceleași urme
Ce turmele trecute, trecînd, au însemnat.

Acum sunt toți în strane ca în mormîntul lor.
Ochiu-n pămînt ațintă trufia pieritoare
Și mintea-le se-nalță la viața viitoare,
Unde și-au pus comoara prin rugă și amor.

Moisi, Isaia, Daniil se deștept;
Ai lui Iehova preoți ce-au profetat în lume
Ce-a fost și ce-a să fie, – al mîntuirii nume, –
Le strig ca din morminte la cîți vrun bine-
aștept.

Asculți tu oare, Doamne, de unde locuiești,
Cum s-urcă cu tămîia un: Doamne miluiește?
P-aști gîrbovi care-ți strigă un: acum
slobozește,
Îi ții să vază lumea cum ai s-o mîntuiești?

Trei mii de ani mai bine, stăpîne, au trecut,
De cînd aceste imnuri, în tristă armonie,
Înalță omenirea, s-aline-a ta mînie,
S-o mîntuiești de Răul ce voia-ți a făcut!

Ai hotărît tu, Doamne, sfîrșit la ura ta?
Vrun Hanaan ne-așteaptă sau a Sodomii
soartă?
Mai e vre o cercare l-a fericirii poartă?
Mai sunt cutremuri, groaze pînă te-i arăta?

O! mintea mea se pierde cu cît o duc mai sus!
Se pierde-n mii de gînduri, ca urma-n
labirinte,
Ca ruga și ca plînsul vărsate pe morminte;
Se pierde ca tămîia pe vînturi de apus!

Se pierde, s-adîncează într-un deșert noptos;
Se pierde să străbată voința-ți, vecinicia,
Ca acvila ce-aleargă să măsoare tăria,
Ș-orbită în lumină, se prăvălește-n-jos.

Stanțe

I

De cîte ori în brațe te văz cu al tău fiu, –
D-aș ști că parabola-mi o iartă cuviința,
Sau dacă adevărul nu vatămă credința, –
Puterea-ți mă silește un eretic să fiu.

Cînd stai cu toată mila spre pruncu-ți a căta,
Îmi pare pe Madona c-o văz d-al doilea-n lume;
Și-ți spui, în conștiință, că nu-ți poci da alt
nume,
Decît că ești aceea ce Gabriel cînta.

Iar dacă a mea dogmă va fi o rătăcire,
Artistul e de vină, c-a lui dumnezeire
Ca tine de frumoasă a vrut imagina.

Eu simț de datorie și de creștinătate,
Eu simț că dau exemplu de-adîncă pietate,
A mă-nchina la tine și a te adora.

II

Onoarea cea adîncă ce-nspiră-a ta persoană
Mai are înc-o taină ce-nspiră și amor:
De cîte ori m-apropiu, sau văz a ta icoană,
Din unghii pînă-n creștet mă trece un fior.

Amorul mă îndeamnă durerea mea a-ți spune,
Respectul mă oprește și-mi zice ca să tac;
Puternici dopotrivă, nici unul se supune,
Se lupt etern în mine și nu știu ce să fac.

Putința stă la tine, o, anele de pace!
Să intri între dînșii, s-ajuti pe cel ce-ți place,
Să curmi această luptă ce-atîta m-a slăbit.

Îți spui că unul însă e crunt cu mintea-n sine;
Iar altul este tînăr, frumos, leit ca tine;
Acuma dar alege-ți, căci el a biruit.

III

Întocmai ca o rouă ce-n nasturi dimineața
Se lasă pe un mugur ce-acum a înverzit,
Văz lacrăma ce cade din pleopa-ți ce-mi dă
viața,
Ș-o sîntă lege-Amorul în ea a zugrăvit.

Cînd ochii tăi de flăcări, frumoși ca primăvara,
Azvîrl a lor schinteie d-un verde de smarant,
Pe buza ta cea vie și veselă ca vara,
Etern în floare-i este un mîndru amarant.

De ce o plăsmuire nu va să mă supuie!
De ce a mea speranță nu poate să se suie
La dulcea amăgire că poate m-ei iubi!

Cînd te recheamă mintea-mi, eu simț o
strămutare
Ce -mi dă dureri cumplite; dar crez c-o
vindecare,
În loc să-mi facă bine, mormîntu-mi ar grăbi.

IV

Ce este fericirea? Care să fie raiul?
Care să fie pomul oprit la muritori,
Daca nu este sînu-ți care oprește graiul
Și face ca rebelii să-ți fie-adoratori?

Ce floare e aceea ce-Amorul protectează,
De nu sunt trandafirii ce-n față-ți înfloresc
Și care, pe-ndrăznețul ce a-i privi cutează,
Împung atît de ager deloc ce-i întîlnesc?

Ce oară e săgeata ce fabula ne spune,
De nu e cea schinteie ce ochiul tău depune
Cu astă firbințeală în sîngele din mine?

Ce este fermecarea? Ce poate fi răpirea?
Oari încîntarea ce e? De nu e chiar uimirea
Ce simț că-ncet mă fură cînd m-aflu lîngă tine?

Susana

I

Înaltă și măreață, Susana-naintează
Urmată d-a ei sclave, când luna argintează
Pe chedri, sicomori.
Cînta rugind pre Domnul, cu sclavele-mpreună,
Pe Ioachim să-l ție, să-i fie calea bună,
Căci vine cu comori.

Sub albia ei mantelă, pe un tunic de lînă
Albastru ca seninul, s-arat-o albă mînă
Într-un bogat colan
Din care se atîrnă și două pozunare
Lucrate numa-n aur. Mărgăritar prea mare
Formează-un greu ghiordan

Plin d-amuleți simbolici ce-opresc, înfrunt
deochiul;
Și lungi cercei de pietre, ce nu-i ațintă ochiul,
Dau flăcări prin voal.
De sub cămașa lungă și puțințel sumeasă,
Ar fi pîndit profanul secunda cînd să iasă,
Strîns mult într-un sandal,

Greu, plin de catareme în chip de semilună,
Pășind cu gravitate, piciorul care sună
De zale-ncongiurat;
De zale tot de aur, de cătărămi lucrate
În onix și rubinuri, de funde mari, lăsate
P-o pulpă de-ncîntat.

În preajma ei, în cale, zbor spirite de pace;
Mărgăritarul curge cu vocea ce întoarce
Cânticul cel frumos.

Zefirii joc pe sînu-i o viță rătăcită,
Și luna își răsfrînge o rază aurită
Pe stema de mados.

Ochiu-i cel viu și negru în ceruri s-ațintează;
Și fața-i plină, albă, s-aprinde, o-nviază
Un sacru spirit de foc.
Ea cere în canticu-i pe soț să i-l aducă,
Să i-l aducă-n grabă, sau că pe ea s-o ducă
Cu dînsul la un loc.

II

Pe o terață-naltă, treptată și întinsă,
Ce răcorește noaptea în astă climă-aprinsă,
Mii vase de un stat
Lucrate d-alabastru, de marmură, aramă,
Prin plante felurite, bazinuri fără seamă
A muntelui lucrat,

Scotea în reliefuri a lui Baal izbînde,
Minunele lui Iosif, a neamului osînde,
Sau grele vînători,
Sau întîmplări prin care frumoasa și smerita
Babiloneanca fiie, în templul zis Milita,
Se dă la călători.

Sub șase stîlpi granitici ș-un roșu vâl de lînă
Pe el cu animale cusute tot de mînă,
Măreț era drapat
Un pat de abanosuri, ascuns în bumbac moale,
Ș-un jeț de dinți de fildeș, cu draperii pe poale,
Ș-o baie de agat.

S-exală chiparosul; curmalul și finicul
Se-ntinde în alee; colo undează spicul,
Susamii ce suspin;
Și mai departe, pacinic, Efratul, plin de vase,
Se varsă printre grîne înalte și frumoase
Din valea fără spin.

D-a dreapta se înalță un turn trufaș, gigantic,
Zidit de toat-Asia după un plan fantastic,
De Iehova damnat;
Ș-alătura cu dînsul a lui Nembrod clădire,

Semeață ca și turnul, își dă a ei privire
În raiul suspendat.

D-a stînga stau palaturi de haldeeni zidite,
Întinse și mărețe, cu naftă tencuite
De Nabopalazar. Încă se țin în contra acelu
Isaia;
Mai stau ca să privească p-ăl de-a supus Asia
Că-și pune un hotar.

III

„Ardică vălul ăsta! Îmi place luna plină!
Zefirii dulci s-adie suflarea lor cea lină;
Să văz un cer senin!
Cîntarea mea să meargă d-a dreptul către
Domnul
Eu voi să-l rog fierbinte ca să-mi trimiță
somnul,
Eu voi să mă închin;

Căci noaptea cea trecută, — o! iesme-
ngrozitoare,
Și spirite mălineși vise-omorîtoare
În preajmă-mi au zburat.
O! Ioachim se vede că pătimește-n cale!
Era mîhnit și searbăd... Venise-ntr-ale sale
Și nu m-a sărutat!...

Doi demoni din tartaruri părea că-mi stau la ușă,
Poporul strîngea pietre, taica-și puneu cenușă;
Și eu mă tot smulgeam...
Pe mine vrea s-omoare: zicea că-s vinovată;
Dar înger de foc iute din ceruri se arată,
Cînd eu mă sfîșiam;

Străbate ca un fulger; se-ntoarce prin mulțime;
Și intră, trece, pier. — Iubite Ioachime!
O! noi plîngeam mereu!...
Cînd iată-un june tînăr se-nalță dintre lume,
Vorbește... Toți întreabă: — cum este al său
nume
Trimis este de zeu?...

Căci spiritul se puse pe fruntea sa cea lată;
Vorbea ș-oprea poporul! ș-o lacrămă curată
Din ochi i-a schinteiat...
Era bălai și dulce, — mișcările-i, cătare:
Părea c-ar fi fost David! ca el vorbea de tare!
Profetul, — m-a scăpat!...”

IV

Aşa vorbea Susana, aproape d-a sa baie,
Plîngea ş-era frumoasă!... În ochi avea văpaie,
În apă se uita,
Cînd slavele din preajmă-i voalu-i ardicase
Şi una dintre ele de ea s-apropiase
Şi-ncet o dezbrăca.

Îi scoaseră podoaba, tunica-i deschiară,
De brîu se descinsese; sovonu-i desprinseră,
Păru-i căzu pe sin:
Un păr suptîre, negru, îi ajungea la glezne,
Se despărţea în două şi se zărea prea lesne
Un piept rotund şi plin.

Alene gînditoare, culcată pe covoru-i,
Lăsa în mîna slavei a desculţa picioru-i
D-onix, mărgăritar.
O pulpă de zăpadă, ieşită şi rotundă,
Ş-un mic călcîi rozatic sub o gropiţ-afundă
Da tortură-n Sefar;

Căci el ş-al său complice, pitiţi aci-n grădină,
Turbînd de poftă multă, se roagă, se închină,
Chem ceru-ntr-agiutor...
Era schidoli bătrînii: prunelele turbate
Zvîrlea schintei de poftă, şi palpite-nfocate
Fierbea în pieptul lor.

Prelung, cu barba rară, cu fruntea încreţită,
Cu ochii roşi în hîrca pleşuvă şi albită,
Sefar, în sicomori,
Îşi întindea grumazii, ţiind în urmă tare

Pe gîrbovul complice, zgîit, în nerăbdare,
în spasmuri și sudori.

V

Cînd fuse dezbrăcată, înaintă spre baie,
Fricoasă, tremurîndă; — bătrînii stau să saie,
Împunși de pofta lor.
„Acum vă duceți toate, lăsați-mă în pace;
Voi singură, la ceruri, cîntările-mi a face,
Ca imn la Creator...

„Să nu vorbești, Susano, căci altfel ești pierdută!
În noi poporul crede, și tu vei sta ca mută
Cînd noi te-om osîndi!”
„Spuneți-mi care vină?... fugiți să ies din baie!...
Sărmana nu-nțelege ce va a lor văpaie,
Nu poate a-i opri...

Mirobolam s-aprindeți subț patu-mi de culcare,
S-aprindeți smirnă multă în casa cea mai mare,
Ș-atunci cînd voi striga,
Vedeți să fiți p-aproape și s-alergați îndată.
Cu mirt și c-un burete să vie vre o fată
Pe corp a mă spăla.”

VI

Susana era-n baia senină, aromată;
Luna juca pe unda cea creață, colorată
Cu apă din Eufrat.
Sînu-i împunge apa și părul său plutește;
O mîină parc-ascunde edenul ce domnește
Pe bustu-i minunat.

Ea se privea în apă pe gînduri, dar voioasă;
Uitase să se-nchine, — căci prea era frumoasă...
Se bucura de ea.
Se gîdela de apă... Bătrînii în turbare
S-azvîrl uimiți la dînsa; ea țipă și tresare!...
Cu ochii-i sprijinea...

„Frumoasă ești, Susano!” Strigară în uimire
Invierșunați bătrînii. Ieșim, ieșim din fire!
Dă! dă un sărutat,
O, fiica lui Halsia!... nici iadul n-a să știe!...”
Susana, în ideea de crimă, preacurvie,
Da țipăt desperat.

„O!Lasă-te, Susano! Te-om face fericită!
Ți s-a-nchina poporul!” Săraca, zăpăcită,
Cu ochii speriați,
Se zvîrcolea în apă; strîngea-n,tre brațe sînul;
Se da afund; — dar apa-e curată ca seninul...
Bătrînii înfocați!...

VII

„Ca p-ai d-au zidit turnul, Doamne, îi zăpăcește!
Ca pe-a lui Lot soție, Doamne, mă
împietrește!...

Cum voi putea scăpa?...”

„Susana-i vinovată! — strigar-atunci bătrînii –
Ținea pe braț un june! A, vino, Ioachime,
Căci ea îl săruta!

Să vie tot poporul! — Vedeți ce pîngărire!...
Vedeți!... o! ce rușine și ce nelegiuire!
Ce lucru neiertat!
Vin’! unde ești, Halsie? Vin’! Vezi-ți
bătrînețea!...

A lui Ioachim, sărmanul, vai! vezi-i tinerețea!
O! ce grozav păcat!

Vedeți colo portița ce a deschis spurcatul!
Vai! n-am putut să-l prindem; nu am privit
păcatul;

Căci el curînd s-a tras!...”

Aci pictorul meșter brodească pe Susania!
Aci să zugrăvească, de poate, pe sărmana
În îndoit extaz!...

The spleen

De mult se stinse ziua! Răresc și se-ndesează
Troienii grei de aburi! De mult p-albastrul cer
Răsar și apun stele, ș-asupră-mi ațipează
Al nopții trist și searbăd, întunecos mister.

Ce lungă-mi fuse noaptea și tristă prevegherea!
Ce gânduri mă frământă! Viperi ce-a-nfuriat
Se zvîrcolă și rumpe în toată-le puterea
Ast vas ce le coprinde, și-ntreg m-au veninat.

Mi-alunecă prin creieri, precum prin vijelie
Alunecă, lucește un fulger trecător,
Și, șerpuind, izbește o cremene pustie,
Așa și ele-n pieptu-mi izbesc cu un fior.

Plutește, plană luna pe lumea adormită,
Ca barcă de lumină în ocean senin;
Și-n brațe de fantasme simțirea amorțită
Sloboade la plăcere un amoroș suspin.

Dar eu, ca sentinelă-n perpetua durere,
Ațint, încrunt vederea p-al Timpului compas,
Ce-ncet, încet pășăște și trece în tăcere
Pe smalțul fără margini ce număr-al său pas.

De ce de mine somnul nu va să se lipească?
De ce cînd tot coprinde, eu singur sunt deștept?
De unde aste groaze ce stau să năvălească?
Ce crime se revoaltă? Ce crime mă aștept?

Nimic din toată lumea în ast minut nu-mi place
Mustrare e de cuget!... Dar iară, ce-am făcut
E doară vro pedeapsă la fapte ce voi face?
Să mustră viitorul ca și un timp trecut?...

Ca o ruină vie ce ar simți mugirea
A mării furiate, a cerului turbat,
În lutu-mi ce se surpă se turbură gândirea
Și inima-mi vestește răstimp înfricoșat.

Simț globul că se mișcă și cerul se clătește...
Torente-i de flăcări asupra-mi vor cădea?...
E iadul înainte-mi; e mort orice trăiește:
Sunt cobe eu a lumii? sau lumea cobe mea?..

Un vis în Carpați

I

Noaptea este neagră, și p-ast colț de munte,
Frigul cel de toamnă lasă p-a mea frunte
Bruma sa cea rece.
Tot tace împrejur-mi, și ochiul nu pătrunde
Astă ceață deasă, ce în văi afunde
Lumea va să-nece.

Umezile boite fulgerul despică.
Tunetul detună, pe maluri se ardică
Fără precurmare.
Crivățu-n pădure departe mugește
Și cremenea stîncii ce-un șoim lăcuiește
Varsă gîrlă mare.

II

În astă umezeală, un somn de grele vise
Aripa sa întinse pe pleoapele-mi închise
Și sufletu-mi zări un ce de-nfiorat:
Într-un palat de flăcări, o sală-i luminată
De mii făclii și lampe, în stofă îmbrăcată,
Ș-un om într-însa sta pios îngenucheat.

Pă searbăda lui față a lampelor lucire
Lăsa să se-ntrevază adîncă lui mîhnire,
Cînd mîinile spre cer își ardica rugînd.
M-apropiu cu încetul să-i aflu tînguirea;
Doream să-i aflu starea, să-i știu nenorocirea,
Și iată ce-auzii din gura lui ieșind:

III

„Doamne! l-a ta provedință
Cu toată a mea credință,
Eu viu a mă ruga.
Și daca a mea dorință
Va fi și a ta voință,
Grăbește-a asculta!

Ajută-mi docamdată să-mi fac întâi un nume:
Să poată să mă crează și bun și rău în lume,
Căci a lor credință voi ști-ntrebuința.
Voi prigoni tiranii cu totul să se stingă;
Cruzimea tiranii pe nimeni să n-atingă,
Tot nedreptățitul la mine-a alerga.

Apoi, după aceastea, i-oi face să-nțeleagă
Mulțimea că e oarbă și trebuie s-aleagă
Cine s-o conducă, — și-n față voi sta eu.
Oh! dă-le lor credință și mie dă-mi putere;
Dă între dînșii ura și mie prevedere
Ca să-i fac să vază în mine, Dumnezeu.

Atîta cer, Stăpîne, și celelalte toate
Le-oi face-așa de bine, cît crez că nu se poate
Să nu vii din ceruri cu mine-a lăcui.
Voi stinge suvenirea a oricărui nemernic
Ce-avu puterea toată și nu știu fi vrednic
D-absolutul bine ce tu lăsași aci.

Tiberii, Caligulii, Neronii și Cristierii,
Și-atîția slabi de înger ce vrur-a da puterii
Aripa întreagă și nu știură cum,
Îi voi șterge cu o faptă-n a lumii suvenire;

Voi face și demonii de mine să se mire;
Cap să mă numească în iaduri de acum.

Voi face tot supusul la mine să se-nchine
Și orice apăsare să zică că e bine:
Eu să fiu stăpînul și toți să-mi fie robi.
La orișice caprice să-i văz, cu bucurie,
C-alerg să le-mplinească; nimic ei să nu știe;
La a mea poruncă, să moară toți ca orbi.

Pă orice îndrăzneță ființă gînditoare,
Voi pune-n temniți negre să nu mai vază soare;
Subt pămînt să geamă; ș-acolo va pieri.
Cu preotu-mpreună, să-mi rîz de omenire;
Prin lege să-i iau mintea, prin sceptru-a sa
simțire
Corp, simțire, minte voi ști a le strivi.

Și daca nesupușii vor ardica o frunte
Să-mi ceară socoteală, sau legea-mi să înfrunte,
Voi ști să-i pui eu bine prin însăși frații lor.
Le-oi ști eu stinge neamul cu însăși a lor mînă,
Și liniștind iar pacea, peste a lor țărînă
Voi ardica templuri la bunu-mi Creator.

Iar după ce voi face întreagă-le pierirea,
Să pui să se omoare, să piară omenirea
Și să las un Noe să poată povesti
La alte generații, c-a stat un prinț în lume,
Ce cu a sa putere și-a dobîndit un nume
Demn de toată stima, cît globu-l va trăi.

Și-n zilele-mi din urmă, spre jalea cea
obștească,
Voi face din tot locul tot cerul să roșească
De cetăți aprinse în flăcări de rubin.

Ș-atunci, prin munți de corpuri, un ocean de
sînge,
Împurpurînd tot globul, în aburi va resfrînge
Numele-ți, prea sfînte, în linii de senin.”

Într-o grozavă spaimă, deloc sunt în picioare,
Și-n ochii-mi sta aievea icoana-ngrozitoare;
O sudoare rece întreg m-a petrecut.
Mi-arunc în ceruri ochii și nu-mi vine-a mai
crede
Că ochiul nemuririi, prin neguri, mai prevede
Unde merge lumea și ce plan s-a făcut.

Vaca văduvei

Cînd Murgilă-ncurcă calea
Dup-al soarelui sfințit,
De mugiri răsună valea
Și Brîndușa mi-a sosit.
E țîțoasă, e lăptoasă,
Clopotul i-l înțeleg,
Ea e mai devreme-acasă,
După dînsa nu alerg.
Curge laptele din uger
Ca un șipot, un izvor,
Și Florica i-a strîns luger,
I-a pus sarea în obor.
Vițelușa Viorica
Saltă, saltă spre bordei,
Și fetița mea Florica
Luptă, luptă de curmei;
Amîndouă-alearg', aleargă:
Una-n blid, la dumaticat,
Alta prinde, va să spargă
Ugerul ce i-am lăsat.
Iar Brîndușa linge p-una
Și la alta cată blînd,
Coarnele îi sunt ca luna,
Le mîngîie tot mugind.
Cînd Ziorilă se deșteaptă,
Bag vițeaua în celar,
Și Florica-n prisp-așteaptă
Cu Brîndușa pe văcar.
Am vîndut pe la Drăgaică
Doi juncuți trași prin inel,
Linși ca rochia de chitaică,
Ș-astă-iarnă un vițel.
P-amîndouă ea ne ține,
Ea ni-i singurul venit

La orice nevoie vine; –
O, nu-i cereți ierbărit!

Vara

I

Frumoasă este vara!
E cerul cu lumină
Și pomii cu verdeață;
Natura este plină;
Roșatică e seara,
Gălbui dimineața.

Câmpii prea colorate
Exal miros din flori,
Și viersuri variate
În cerul fără nori,
Ca dintr-o harpă mare
S-aud în depărtare
Și-n inimi dau fiori.

Îmi place astă dată,
April când înflorește
Și pomii și câmpia,
Pădurea cea uscată
Să văz cum înverzește,
Cum naște bucuria.

Să văz cum se destinde
Azurul cel ceresc;
Să văz cum se aprinde
Cu focul pămîntesc,
Cu munca și cu sporul,
Speranța și amorul
În toți cîți viețuiesc.

Îmi plac și gîndăceii
Cu-aripe mititele,

Cu felurimi de fețe,
Îmi plac și flutureii
De smalț pe floricele,
Cînd zbor cu aripi crețe.

Îmi place rîndurica
La cuib s-o văz zidind,
Îmi place păsărică
S-o văz pe pui hrănind,
Îmi plac și brotăceii, –
Se-mbuc și porumbeii
Iubind și gungunind.

Îmi place-atunci grădina
Și florile-ngrijite; –
Să văz crescînd zambila;
Să văz roind stupina
Pe coaste însmăltite;
Să văz rîzînd copila;

Să văz șezînd la soare
Copilul mic și blînd;
Să văz că nu mai moare
Un orfelin flămînd.
Să văz îndestularea;
Să văz îmbielșugarea
Pe cer și pe pămînt.

Atunci cel ce iubește,
Sau a iubit vreodată,
S-absoarbe în tăcere,
De vise se răpește,
De vise ce-i arată
Trecuta lui plăcere

În unda care fuge,
În crîngul cel întins,
În mielul care suge,
În focul cel aprins,
În umbra ce se-mparte,
În dealul cel departe,
În danțul ce s-a prins.

Atunci, el parcă vede
Ieșind din crini, lalele,
O nimfă ce visează;
Atunci, pare c-ar crede
Că vede-n viorele
Cătări ce-l ațintează.

Zefirii cînd prin frunze
Adie-n brebenei,
El simte p-a lui buze
Trecînd suflarea ei.
O simte-ntr-o cîntare
De cuc, privighetoare,
O simte-n fluturei.

Se-nsoar-atuncea firea;
Sărbează universul
Ateii și păgînii!
Fetițe-nvăț iubirea,
Poetul află viersul,
Întineresc bătrînii.
În om e fantazia,
Amoru-n trandafir;
În ochi e bucuria,
Plăcerea în zefir;
Plăcerea în gîndire,
Plăcerea în unire;
Natura e-n delir.

II

O! mult îmi place vara
Cu verzi păduri stufoase,
Cu pomii plini de roade,
Cu grânele, secara
În holde mari, frumoase,
Cu spicul care cade!

Cu noaptea înstelată,
Cu cerul cel senin,
Cu luna cea curată,
Cu aerul cel lin,
Cu pasări cîntătoare,
Cu fluturi peste floare,
Cu stupi cu fagul plin.

O! vara, călătorul,
Să umble-i este lesne
Și-n munte și-n cîmpie;
Căci rece e izvorul,
Căci rar se află-n bezne,
Căci tot e veselie;

Căci roua scînteiază
Cînd ziua s-a ivi;
Căci raza-l luminează,
Și cînd o osteni,
O umbră se destinde,
În brațe-i îl coprinde,
În somn a-l odini!

Atunci, mulțimi de glasuri,
De pasări certătoare

Îl fur încet pe vise;
Atunci el simte păsurile
De nimfe jucătoare
Cu sînuri tot deschise.

O! Vara, orfelinul
Părinții și-a aflat!
O! Vara pierde chinul;
Săracul e bogat;
Viața e frumoasă;
Natura e pompoasă;
Coliba e palat!

Viața-mi se strecoară

1837, martie

Viața-mi se strecoară, ca râul se grăbește
S-ajungă la izvorul de unde a plecat,
De june încă veșted, nimic nu mă oprește
Ca să ating eu moartea ce tu mi-ai însemnat.

Mormîntu-mi este-aproape, îmi grință, mă
coprinde,
Pe calea morții însă eu stau, mă mai opresc,
Mă uit la vreo scăpare, dar noaptea se destinde
Și norii disperanții în față mă izbesc.

O! taina mea cea mare în veci tu nu vei ști-o;
Greșala-ți fără știre eu nu te las să plîngi;
Și grabnica mea moarte tu nu vei auzi-o
Decît ca o nuvelă de care nu te-atingi.

Iar dacă a mea umbră la tine se abate
Să-ți spuie că mormîntu-mi suspină d-al tău dor,
Te du atunci pe pasu-i țărina-mi să-ți arate
Ș-atunci, călcînd pe dînsa, precurmă al meu dor!

Cu salcia ce-a plînge să lași atunci să cază
O lacrămă la crucea ce ție-am consfințit!
Cu candela-mi cea tristă străbate a ei rază
Prin negura eternă ce voi fi rătăcit.

Pe piatră-mi lasă-ți ochii,.citește al meu nume,
Gîndește-n care vîrstă mă despărțesc de lume

Și scrie cu-a ta mână p-ast lesped de granit:
Aci am pus p-acela ce-atîta m-a iubit!

Încă o salutare

„Cest que l’amour est comme un arbre: il pousse
de lui-même, jette profondément ses racines
dans
tout notre être, et continue souvent de verdoyer
sur
un coeur en ruines.”[1]

Încă o salutare, și fie cea din urmă!
Încă o salutare, ș-apoi, apoi precurmă,
Precurm-ast întâlnit,
Fantasmă ce mă-ncongiuri, fantasmă mult
iubită,
În care-a mea viață în veci fu absorbită,
În care am trăit!

Ești tu astă fantasmă! te simț! te salutează
Ast suflet, al tău frate! –
Vezi tu? mă-nflorează
O cătătur-a ta!...
Frumoasă ca în ziua d-întîia întâlnire;
Frumoasă ca speranța ce-ntîia mea iubireîn fața
ta căta, –

Te văz pe rînd, cînd tristă, ridentă, cînd
glumindă,
Te văz în aromire; te văz apoi dormindă;
Te văz oricum voiesc!
Puterea a te-aduce îmi dete mie-Amorul
Ca să-mi nutrească mintea, ca să-mi aline dorul;
Căci, crede: te iubesc!

Și ce îmi pasă dacă vederea-ți mi-e oprită!
Oh! astă frumusețe de care-ești ocolită,
Trăsurile cerești,
Sunt slabă-nchipuire a inimei din tine! –
Și ce? Fantasma asta ce-etern a fost cu mine, –
În ea tu nu trăiești?

Nu este al tău suflet ce-acum mă ocolește?
Nu este al tău suflet pe care-al meu iubește?
Tu nu mă vezi deloc?
Și ce amestec este între amor și luturi?
Amorul este spirit și în cerești ținuturi,
Un spirit are loc.

Cînd luna este plină și-n unde se descrie,
Cînd zefirii prin frunze alin, alin adie,
Cînd ziorile zăresc;
Cînd soarele se-nalță, cînd soarele apune,
Cînd pasărea de vară durerea sa își spune,
Cînd pomii înfloresc

Și cîmpii se-nsmăltează, cînd fructul lor se
coace,
Cînd vine secerișul, cînd mustu-n lin se stoarce,
Cînd pomii gălbeniți își leapădă podoaba ce
vîntul risipește,
Cînd pasărea de vară durerea sa își spune,
Cînd fulgul de ninsoare pămîntul învelește,
Troienii-s grămădiți;

Pe cînd natura-e vie, pe cînd natura-e moartă,
A ta, a ta fantasmă, a ta fantasmă poartă
Tot lucru-n ochiul meu.
Pe tine văz în somnu-mi, pe tine-n deșteptare,
Pe tine în tot gîndul, în orice cugetare,
Cînd chem pe Dumnezeu.

Tu! tu îmi ești natura! tu-mi ești divinitatea!
Și dacă-mi place viața, de voi eternitatea,
E numai fapta ta!...
Mai iartă-mă o daită să-ți spui a mea căință!
Dă drumul unei lacrimi la cruda-mi suferință,
Căci poate mă-i ierta.

O! lacrăma înmoaie oricare îndurerare!
Dă-i drumul, și în somnu-ți, în toat-a ta visare,
Ei să mă vezi plângînd.
Dă! dă audiință l-ast suflet ce-l zdrobește
Căirea și muștrarea! îl iartă și-l priimește
În fața ta rugînd! –

Și cine știe dacă o astfel de-nîlnire
Nu poate să aducă ș-o altfel de unire,
Un altfel de iertat!
Căci sufletul, o, angel, are în el ideea
Care concepe fapta; ideea fu schinteia
Ce Totul a creat...

Ce cugete mă fură, ce cer mi se deschide!
Visarea mă răpește! un paradis surîde
Și angeli mă coprind!...
Sunt oare în ajunul acelu ceresc Bine?
Să mai auz eu glasul-ți, să mai trăiesc în tine,
Să te mai văz zîmbind!

Tu știi, tu știi prea bine de plînge, se bocește
O frunte-atît de lată? tu știi de s-umilește
Un caracter c-al meu; –
Dar însă înaintea-ți am fost lichidă ceară
Din care-a ta otheadă a scos ce-a vrut să ceară;
Căci tu fuși al meu zeu.

Adânc fu împlîntată în mine-a ta putere!
Din ziua-n care chipu-ți ținti a mea vedere,
Eu fui făptura ta.
Mi-era întinsă fruntea, acum e încrețită;
Și palida mea față, și tîmpla mea albită
Ți-o poate arăta.

Tu nu mai vei să afli de-mi este rău sau bine!
O singură greșală a șters cu totu-n tine
O viață de amor.
Lovirea ce ți-am dat-o, o crez că doare tare:
E greu un braț de frate!
Dă ran-afundă, mare
Un frate-ucigător!

Dar însă o căire atîta de amară,
Dar însă-a conștiinții-mi cumplită, grea povară
Destul te-a răzbunat.
D-ai ști tu ce durere d-atuncea mă muncește,
Ce iad îmi este viața, ce gînd mă tot gonește,
De mult m-ai fi iertat.

Căci tu ești tip, o, angel! ești tipul de femeie;
Și o femeie iartă, căci are-n ea schinteie
D-a drept din Dumnezeu;
Din Dumnezeu ce iartă pe cel ce se căiește;
Din Dumnezeu ce știe martirul ce-l dubește
Și dorul său cel greu.

Dar daca a mea vină a fost atît de mare,
încît cu săvîrșire te-a dus în îndurare,
Cu totul te-a-mpietrit;
De vezi că nu sunt lacrimi să-ți poată da simțire
De vezi că nu te-nmoaie deloc a mea căire

Și cât am suferit;
De nu e sacrificiu ce-n ajutor să-mi vie;
De nu e încercare ce poate să învie
Compătimirea ta;
Daca ast nume nu-l vei mai mult la auzire-ți;
Și daca el nu are mai mult în suvenire-ți
Un drum a mai intra, —

Atunci, priimește, scumpo, să treacă lângă tine
Tămîia ce s-exală din cel ce-ți va tot bine,
Ce-n veci te-a adorat!
Priimește-mi adorarea ca o tămîie sîntă!
Ascultă împăcată ast suflet ce te cîntă
De cînd te-a contîmplat!

Cînd, către „moaște sacre, în templul
Provedinței
De pe altar se-nalță profumele Credinței,
Credem că s-au priimit;
Mă lasă în părerea că ruga mea din urmă
Ajunge pîn' la tine, căci viața mea se curmă,
E-aproape de sfîrșit.

Iar dac-adînc în tine tot încă mai trăiește
O tînră schinteie, de simți că se-mblînzește
Auzu-ți la dureri, —
Atunci, atunci, o, angel, măcar și de departe,
Trimite-mi raza vieții-mi! — Atunci, ah! fă-mi o
parte
Din vechele-mi averi!

Și ce-ar fi oare omul

Și ce-ar fi oare Omul cînd n-ar simți Amor?
Ce-ar fi și lumea asta de soare nencălzită;
Ce-ar fi făptura-ntreagă de oameni neprivită; –
O noapte fără stele, sau cerul într-un nor;

Deșerturi nisipoase ce-ngroap-al nostru pas;
Copac ce n-are frunză; cîmpie fără floare;
Livede fără fluturi și flori fără odoare;
Păduri ce nu răsună d-al paserilor glas;

Femeie fără lacrimi, o mumă fără dor;
O primăvară tristă de tot fără verdeață;
Natura amorțită, natura fără viață;
Asemene-ar fi Omul cînd n-ar simți Amor!

Țiganul vîndut

I

„Vai! ieri aveam soție, aveam și tată, mamă,
Aveam un copilăș! –
Viața-mi părea lesne, robia-mi părea glumă
Privind al meu sălaș!

Cînd triști veneam, pe noapte din munca cea în
silă
În care ne-osîndeam
Și dam o roată vetrii, – oh! ne priveam cu milă,
Dar tot ne mîngîiam;

Măcar că de la muncă veneam obosiți foarte
De foame și bățai;
Măcar c-adeșea-oară rugam a noastră moarte
Ca să scăpăm de răi.

Cînd este-ntre-ai săi omul își află mîngîierea
D-ar fi oricît mîhnit!
Dar cînd străin e omul, atunci e grea durerea
Și focul îndoit!...

II

O! oameni fără lege! Stăpîni fără-ndurare
Cu inimă de fier!
Cînd smulgeți unei mume un singur fiu ce are,
Gîndiți atunci la cer?

Gîndiți oari la durerea ce cearc-acea săracă?
L-acele reci sudori
În care desperarea și lacrima îi seacă,
L-acele cruzi fiori

Ce se deștept într-însa cînd își aduce-aminte
Că nu mai are fiu,
Că nu o să-l mai vadă! – îi piere dinainte! –
Îl dă-n mormînt de viu?

O! cînd ne dați botezul ziceți că suntem rude;
Ziceți că suntem frați!...
De Domnul nu vă temeți? Nu știți că el v-aude?
Gîndiți că-l înșelați?

Cînd vă jucați cu oameni întocmai ca cu vite, –
Și ce zic! – mult mai reu!...
Căci voi cătați de vite; sunt mult mai îngrijite;
Iar noi, munciți mereu!...

Un cal în grajdul vostru ce îngrijire n-are?
P-un cal cîți robi n-ați da!
Țiganul rob, sărmanul, ar fi el oare-n stare
C-un cal a măsura?

III

M-or fi plîngînd părinții!...
De mumă-mea mi-e teamă
C-o fi murit jelind!
Cînd îi întreabă fiu-meu: «Unde e tata, mamă?»
Of! cum l-or fi mințind!

Cînd să-l mai văd o dată, parcă mi-ar fi mai
bine,
Parc-aș putea să mor!...
Nevasta mea, săraca! o fi plîngînd de mine,
O fi murind de dor!

Acela ce ne vinde nu vinde și gîndirea;
Măcar că s-a tocmit
Pe sufletele noastre; măcar că omenirea
Nimic a socotit!

Și-a rîs el d-astea toate! și-a rîs el de durere
Pentru puțin venit!...
Să-i fi luat lui fiii, părinții și muiere, –
Oari cum ar fi trăit?

O! cît ar fi mai bine să fim ca dobitoace,
Să nu simțim deloc
A noastră chinuire!
Să nu știm ce ne face
Pe cînd în cărți ne joc!

IV

Ce-o fi luat pe mine?... A fi-n mai bună stare!
Of! ranele mă dor
Și lanțul rău mă strânge!
M-au strâns, cumpliții, tare...
Cum aș voi să mor!...

Vedea-va fața-ți, Doamne, stăpînul ce mă vinde?
Copiii i-or trăi?
Pe neamul său păcatul oari nu se va întinde
Cînd el nu va mai fi?

Oare-mi păstrezi acolo ceea ce-aci-mi lipsește?
Voi fi eu răsplătit
De muncile și chinuri, la care m-osîndește
Acest nelegiuit?

Bagi tu de seamă, Doamne, la astă omenire,
Cum merge treaba-aci?
Știai ce am a trage cînd îmi dedeși simțire
Și ce fel voi trăi?

Cînd îmi dedeși viață, cînd îmi dedeși soție,
Cînd tată m-ai făcut,
Știai ce-mi scrie soarta? – 'Născut că-s în robie,
Și c-o să fiu vîndut?'

V

Aşa vorbea-ntr-o noapte, flămînd, închis în casă,
Țiganul cumpărat.
Privea gemînd la lună; dar nu putea să iasă,
Căci strîns era legat.

A doua zi, stăpînul mai că se întristase
Aflînd c-a păgubit
Patrusprezece galbeni; – atîta cumpărase
Țiganul ce-a murit.

Ții tu minte oară

I

Ții tu minte oară,
La băi, astă-vară,
Cînd pe rîpi tăcute,
Pe vîrfuri de munte,
Noi ne întîlneam?

II

Ții tu minte oară,
Pentru-ntîia oară,
Cînd la tulpiniță,
Jos lîngă gîrliță,
Noi ne sărutam”?”

III

Ții tu minte oară,
Cînd ieșeam pe seară,
Ne-ascundeam de lume
Ș-adunam alune
Într-un aluniș?

IV

Ții tu minte oară,
Acea căprioară,
Ce dasupra noastră
Cobora pe coastă
Cînd noi stam pitiș?

V

Ții tu minte oară,
Bura cea ușoară,
Cînd pe subt umbrare,
Fugeam, fuga mare,
Tot într-o manta?

VI

Ții tu minte oară,
Noaptea de la moară;
Grămadă-n droșchiță,
Cînd eu pe chichiță
Țineam mîna ta?

VII

Ții tu minte oară,
La zapciu pe scară,
Cînd toți cărți în casă
Jucau lîngă masă,
Cum ne-mbrățișam?

VIII

Tii tu minte oară,
În acea cășcioară,
Abia după boală,
Culcat p-a ta poală,
'n ochi cum ne citeam?

IX

Ții tu minte oară,
Acea dumbrăvioară,
Devale la gîrlă,
Cînd, privind la tîrlă,
Stam l-acel izvor

X

Ții tu minte oară,
Toți cînd ne cătară,
Și noi în trăsura,
Strînși și gură-n gură,
Ne juram amor?

Table of Contents

[Meditații](#)

[Meditația I: Înșălăciunea nădejdi](#)

[Meditația II: Ceasul al treilea după miezul nopții](#)

[Meditația III: Neîncredințarea în prieteni](#)

[Meditația IV: Sinucidul](#)

[Meditația V: Nălucul](#)

[Meditația VI: Înserarea](#)

[Meditația VII: Amorul](#)

[Meditația VIII: O seară de primăvară la Colintina](#)

[Meditația IX: Despărțirea](#)

[Meditația X: Moartea](#)

[Meditația XI: Schimbarea soartii](#)

[Meditația XII: Declarația](#)

[Acvila străbună](#)

[Ah! las' să-mi curg-ast aer](#)

[Apostrofa](#)

[Butada](#)

[Ciocoii din revoluție](#)

[Cocheta bătrâna la oglinda](#)

[Cugetare I](#)

[Cugetare II](#)

[Cugetare III](#)

[Cîntec oltenesc](#)

[Către tinerii rumâni](#)

[Dormi în răcoare](#)

[I](#)

[II](#)

[Epistolă la colonelul I. Cîmpineanu](#)

[Epistolă la D.K.A.K.](#)

[Eram răpit atuncea](#)

[I](#)

[II](#)

[Ermitul](#)

[Fata de boier și fata de țigan](#)

[I](#)

[II](#)

[III](#)

IV
V
Holera ciocoilor
Idealul și pozitivul
I
II
III
Impromptu
Impromptu 2
Improvizate la vederea unei berze negre
La d-na Elisabeta Știrbei
La d. Ioan Văcărescu
La d. P. Poienaru
La maior Ion Voinescu II
La muza mea
La prințesa C. Trubetzcoi
La România
I
II
III
IV
V
VI
VII
VIII
La un copil
La C
La
La 2
La
Lepădatul
Maria din Bezdat
I
II
Marița
Meșterul Manole
O călătorie
I
II
III

O dimineață pe malul lacului

O lacrimă

I

II

O țigancă cu pruncul său la statua libertății în

București

Ocna

Odă la baia lui Ercule

Patria

Pe piatra mormîntală

Pedeapsa cu moarte

I

II

III

IV

V

Prince străin

I

II

Pruncul

Rechemarea

Reflecție

I

II

Rugăciunea

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

X

XI

XII

XIII

Răsunet la Hora Unirei

S-a dus! eu orice-oi face

[Salahorul](#)

[Schitul](#)

[Sonet la](#)

[Stanțe](#)

[I](#)

[II](#)

[III](#)

[IV](#)

[Susana](#)

[I](#)

[II](#)

[III](#)

[IV](#)

[V](#)

[VI](#)

[VII](#)

[The spleen](#)

[Un vis în Carpați](#)

[I](#)

[II](#)

[III](#)

[Vaca văduvei](#)

[Vara](#)

[I](#)

[II](#)

[Viata-mi se strecoară](#)

[Încă o salutare](#)

[Și ce-ar fi oare omul](#)

[Țiganul vîndut](#)

[I](#)

[II](#)

[III](#)

[IV](#)

[V](#)

[Ții tu minte oară](#)

[I](#)

[II](#)

[III](#)

[IV](#)

[V](#)

VI
VII
VIII
IX
X

Table of Contents

Meditații	1
Meditația I: Înșălăciunea nădejdi	2
Meditația II: Ceasul al treilea după miezul nopții	4
Meditația III: Neîncredințarea în prieteni	6
Meditația IV: Sinucidul	9
Meditația V: Nălucul	14
Meditația VI: Înserarea	16
Meditația VII: Amorul	19
Meditația VIII: O seară de primăvară la Colintina	21
Meditația IX: Despărțirea	27
Meditația X: Moartea	29
Meditația XI: Schimbarea soartii	31
Meditația XII: Declarația	32
Acvila străbună	34
Ah! las' să-mi curg-ast aer	36
Apostrofa	38
Butada	40
Ciocoii din revoluție	41
Cocheta bătrîna la oglinda	43
Cugetare I	46
Cugetare II	50
Cugetare III	51
Cîntec oltenesc	53
Către tinerii rumâni	58
Dormi în răcoare	63
I	64
II	65

Epistolă la colonelul I. Cîmpineanu	66
Epistolă la D.K.A.K.	69
Eram răpit atunci	78
I	79
II	81
Ermitul	83
Fata de boier și fata de țigan	87
I	88
II	90
III	91
IV	94
V	96
Holera ciocoilor	98
Idealul și pozitivul	100
I	101
II	104
III	105
Impromptu	107
Impromptu 2	108
Improvizate la vederea unei berze negre	109
La d-na Elisabeta Știrbei	110
La d. Ioan Văcărescu	111
La d. P. Poienaru	113
La maior Ion Voinescu II	114
La muza mea	131
La prințesa C. Trubetzcoi	134
La România	135
I	136
II	137
III	138

IV	139
V	140
VI	141
VII	142
VIII	143
La un copil	144
La C	146
La	147
La 2	149
La	150
Lepădatul	151
Maria din Bezdat	155
I	156
II	158
Marița	160
Meșterul Manole	163
O călătorie	168
I	169
II	170
III	171
O dimineață pe malul lacului	173
O lacrimă	174
I	175
II	176
O țigancă cu pruncul său la statua libertății în București	178
Ocna	180
Odă la baia lui Ercule	186
Patria	188
Pe piatra mormîntală	190
Pedeapsa cu moarte	191

I	192
II	194
III	195
IV	199
V	200
Prince străin	201
I	202
II	204
Pruncul	206
Rechemarea	210
Reflecție	212
I	213
II	215
Rugăciunea	217
I	218
II	219
III	220
IV	221
V	222
VI	223
VII	224
VIII	225
IX	226
X	227
XI	228
XII	229
XIII	230
Răsunset la Hora Unirei	231
S-a dus! eu orice-oi face	234
Salahorul	235

Schitul	238
Sonet la	242
Stanțe	246
I	247
II	248
III	249
IV	250
Susana	251
I	252
II	254
III	256
IV	258
V	260
VI	261
VII	262
The spleen	263
Un vis în Carpați	265
I	266
II	267
III	268
Vaca văduvei	271
Vara	273
I	274
II	277
Viața-mi se strecoară	279
Încă o salutare	281
Și ce-ar fi oare omul	286
Țiganul vîndut	287
I	288
II	289

III	290
IV	291
V	292
Ții tu minte oară	293
I	294
II	295
III	296
IV	297
V	298
VI	299
VII	300
VIII	301
IX	302
X	303